

ΚΟΝΙΤΙΣΑ

47. Νοέμβρης - Δεκέμβρης 1992

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ, ΤΕΥΧΟΣ 47. ΔΡΧ. 200
Κ Ο Ν Ι Τ Σ Α

Φωτ. εξώφυλλου: Χιονισμένη Κόνιτσα (φωτ. Σ. Τ.)

Εκδίδεται από Συντακτική
Επιτροπή

Ανδρέου Ηλίας
Ζώτος Θεόφιλος
Τουφίδης Σωτήρης
Τσιάγκης Ικαρος

Υπεύθυνος σύμφωνα
με το νόμο:

Σωτ. Τουφίδης
Κόνιτσα 44.100

Τηλ. (0655) 22.464 - 22.212

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Επιστροφή, Α.	477_
Τα Σχολεία της Επαρχίας μας	478_
Έθιμα της Κόνιτσας, Σ. Τουφίδη	479_
Λιάσκα - Ένας παλιός Δροσοπηγιώτικος οικισμός, Θ. Ζιώγα	481_
Εθν. Αντίσταση - Το αεροπλάνο, Σ. Τουφίδη	491_
Το κλαδί, Σ. Τουφίδη	492_
Η δοξασμένη Κοιλάδα, Η. Παπαζήση	493_
Τα δημοτικά τραγούδια, Γ. Τσίτσου	495_
Κονιτσιώτες μετανάστες Χ. Ανδρεάδη	497_
Η ταφή ... ή αποτέφρωση των νεκρών, Α. Κολιού	503_
Ο εορτασμός της παγκόσμιας ημέρας αποταμιεύσεως, Γ. Δερμιτζάκη	506_
Αποδημία, Τ. Κανάτση	511_
Ας μην ξεχνάμε την Ιστορία μας, Λ. Εζνεπίδη	512_
Θάνατοι αγωνιστών Εθν. Αντίστασης	514_
Σχόλια - Ειδήσεις - Κοινωνικά	516_
Το σταυρόλεξο	519_
Περιεχόμενα Δ' Τόμου (1991 - 1992)	520_

Ετήσια συνδρομή: Εσωτερικού Δρχ. 1000
Εξωτερικού, Δολ. USA 20 Αυστραλ. 30
Αλληλογραφία - Συνδρομές - Εμβάσματα
στον υπεύθυνο του περιοδικού Σ. Τουφίδη
ή στο Βιβλιοπωλείο «ΕΛΕΓΕΙΟ» Θ. Ζώτου, Κόνιτσα

Για την Αθήνα, στο Νικολ. Δ. Καζαμία
Εμμ. Μπενάκη 24. Τηλ. 36 27 725

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

Ο κοινωνικός - οικονομικός ιστός της Κόνιτσας και ευρύτερα της Επαρχίας μας κλονίζεται όσο ποτέ άλλοτε. Το 1960 η Επαρχία μας και πολυπληθής ήταν, αλλά και στυριζόμενη στις πατροπαράδοτες αρχές και αξίες ανταποκρίνονταν στο πνεύμα και στο αίτημα των καιρών για πρόοδο και εξέλιξη.

Σαν ελάχιστη απόδειξη μπορούμε να αναφέρουμε το επίπεδο που παρουσίαζε η παιδεία με τις σεβαστές επιτυχίες των υποψηφίων στα πανεπιστήμια της χώρας μας.

Σήμερα η κοινωνία της Κόνιτσας δυσκολεύεται να μετεξελιχθεί και ασφυκτιά κάτω και μέσα σε επιλογές, νοοτροπίες αντιλήψεις που αντανakλούν τα όσα συμβαίνουν στην κορυφή της κοινωνικής - οικονομικής - πνευματικής ζωής της Πατρίδας μας.

Η επαρχιακή ζωή έγινε μονοδιάστατη με κομματικό προσανατολισμό, γράμματα, τέχνες, παραδόσεις, πολιτισμός, περιβάλλον, όλα καταφρονημένα βρίσκονται στο περιθώριο.

Είναι φυσικό στην επαρχία μας να εκτελούνται κάποια έργα, επίσης παρατηρείται το φαινόμενο νέοι άνθρωποι και μάλιστα επιστήμονες να προίστανται και να διαχειρίζονται θέματα της τοπικής αυτοδιοίκησης σε χωριά, όπου παρατηρείται μια ελπιδοφόρα οικιστική άνθηση. Πέρα όμως από αυτά, πουθενά στον ορίζοντα δεν φαίνονται τα σημάδια της πάλαι ποτέ μορφής και ζωής των χωριών μας. 'Αραγε σε τι να οφείλεται αυτή, η επανάκαμψη στα χωριά με την ανέγερση νέων σπιτιών, επιδιόρθωση των πατρικών καθώς και η ενασχόληση αξιόλογων ανθρώπων με τη φύση, τη ζωή και τις παραδόσεις της υπαίθρου; 'Ισως να μην πρόκειται για μια επιφανειακή νοσταλγία και προσπάθεια επανασύνδεσης στο μέτρο του δυνατού με το χθές που χάθηκε

αμετάκλητα, αλλά και για κάτι πιο περίπλοκο και πιο σύνθετο κοινωνικό φαινόμενο που ανάγεται στον αλλοτριωμένο άνθρωπο των αστικών κέντρων, την πηγή όλων των κρίσεων κάτι για το οποίο αρέσκονται όλοι σήμερα να ομιλούν πλήν όμως αρνούνται να αναζητήσουν την αιτία της κοινωνικής οικονομικής, πολιτικής τέλος ηθικής κρίσης.

Από το 1960 και εντεύθεν η Επαρχία μας έζησε τη μεταλύτερη και μαζικότερη μετανάστευση προς τα αστικά κέντρα.

Η εσωτερική αυτή μετανάστευση απέδωσε τα αναμενόμενα, με οφέλη τόσο για την χώρα μας όσο και για αυτούς που μετανάστευσαν.

Μετά το 1970 λαθεμένες επιλογές ανέτρεψαν το οικονομικό τοπίο με κύριο φαινόμενο τη στροφή από το έντιμο και τίμιο χρήμα στο αεριτζίδικο· μετέστρεψαν τον βιοπορισμό σαν κατεστημένο τρόπο ζωής σε νεοπλουτισμό (άφθονο χρήμα λειψή παιδεία). Κατόπιν όλων αυτών εμφανίστηκαν οι παρενέργειες της μαζικής μετανάστευσης.

Σήμερα η παγκόσμια οικονομία μπαίνει σε νέα φάση ύφεσης με κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα το κτύπημα της παραοικονομίας και του δημιουργήματός της του εύκολου πλουτισμού.

Οι υλικές κατακτήσεις του χθές αρχίζουν να κλονίζονται και το δυστύχημα είναι πως οι άνθρωποι δεν διαθέτουν πλέον τις ψυχικές δυνάμεις εκείνες που τον χαρακτήριζαν στον μεσοπόλεμο και στον μεγάλο Πατριωτικό πόλεμο του 1940 και κατόπιν στην κατοχή.

Στα τέλη του εικοστού αιώνα ο άνθρωπος έπαψε να είναι εικόνα και ομοίωση της αλλοτινής ανθρωπίνης υπόστασης. Τύπος, κόμματα, μαζικά μέσα επικοινωνίας που πλαισιώνονται από στρατιές αστράτευτων απομυζούν κάθε ικμάδα πνεύματος από τον σημερινό άνθρωπο

και αποφασίζουν πριν από αυτόν για αυτόν.

Αυτό φυσικά αρχίζει και γίνεται αντιληπτό και έτσι αρκετοί, έστω και για λίγο, έστω και για διακοπές στρέφονται πίσω στις προγονικές εστίες προκειμένου έτσι

απλά να ψάξουν μήπως και ξαναβρούν τον χαμένο εαυτό τους μακριά από τη δυνάστευση της τηλεόρασης, του τύπου, της βιτρίνας του αυτοκινήτου, τέλος του τσιμέντου και του νέφους.

A.

*Το περιοδικό μας εύχεται
σε όλους τους συνδρομητές και φίλους
Χαρούμενο, δημιουργικό και ειρηνικό
το 1993*

Τα Σχολεία στην Επαρχία μας

Σύμφωνα με τα στοιχεία του 3ου Γραφ. Α/θμιας Εκπ/σης Κόνιτσας, λειτουργούν στην Επαρχία μας τα εξής Δημ. Σχολεία: Αγ. Παρακευής, Αετόπετρας, Αρμάτων, Διστράτου, Καλλιθέας Κεφαλοχωρίου, Κόνιτσας 1ο, 2ο 3ο, Μαζίου, Μολυβδοσκεπάστου, Παλαιοσελίου, Πληκατίου, Φούρκας (εποχιακό).

Νηπιαγωγεία σε λειτουργεία:

Διστράτου, Κόνιτσας 1ο, 2ο, 3ο, Μαζίου. Δημ. Σχολεία που καταργήθηκαν.

Αγ. Βαρβάρας, Αετομηλίτσας, Αηδονοχωρίου, Αμαράντου, Ασημοχωρίου, Γανναδιού, Γοργοποτάμου, Δροσοπηγής, Ελευθέρου, Εξοχής, Ηλιόρραχης, Καβασίων, Καλόβρυσης, Καστανέας, Κλειδωνιάς, Μελισσόπετρας, Μοναστηρίου,

Μόλιστας, Νικάνωρα, Οξυάς, Πάδων, Πηγής, Πουρνιάς, Πυξαριάς, Πύργου, Πυρσόγιαννης, Τράπεζας Χιονιάδων.

Κλειστά: Βούρμπιανης, Ζέρμας.

Νηπιαγωγεία που έκλεισαν:

Αγ. Παρασκευής, Αετόπετρας, Κεφαλοχωρίου.

Νηπιαγωγεία που καταργήθηκαν.

Αετομηλίτσας Αηδονοχωρίου, Αμαράντου Αρμάτων Δροσοπηγής, Καλλιθέας Καστανέας, Λαγκάδας, Πάδων, Παλαιοσελίου, Πληκατίου, Πύργου, Πυρσόγιαννης, Φούρκας.

Σημείωση. Οι ψυχροί αριθμοί δείχνουν μόνοι τους την ερήμωση της Επαρχίας μας. Κάθε σχόλιο, περιττό!

Έθιμα της Κόνιτσας

Σ. Τουφίδη

1. Την Παραμονή τ' Ανδριώς (Αγ. Ανδρέα) οι νοικοκυρές έβαζαν σ' ένα τσουκάλι, σιτάρι και καλαμπόκι και το 'βραζαν. Εριχναν μέσα ζάχαρη ή μέλι (ό,τι υπήρχε) κι έτρωγαν όλοι αυτά τα "μπόμπολα", για να πάει καλά η παραγωγή.

2. Την Προπαραμονή των Χριστουγέννων οι νοικοκυρές έφτιαχναν από καθάριο αλεύρι, κουλούρες τρύπιες, που λέγονταν "κόλιντρες". Την Παραμονή, ομάδες παιδιών (αγοριών), που κρατούσαν ένα ραβδί, περιφέρονταν στα σπίτια της γειτονιάς τους, τραγουδώντας τα "κόλιντρα" (κάλαντα). Οι νοικοκυρές φίλευαν τα παιδιά με μια κουλούρα κι εκείνα την περνούσαν στο ραβδί.

Το βράδυ της παραμονής έβαζαν στο τζάκι ένα μεγάλο κούτσουρο για να κρατήσει ως την άλλη μέρα (τα Χριστούγεννα). Η φωτιά δεν έπρεπε να σβήσει τη νύχτα, για να μην μπουν στο σπίτι, από το τζάκι, οι Καλικάντζαροι ή Καλικαντζαράιοι. Για το φόβο των Καλικαντζαράιων, δεν έριχναν ούτε τα νερά από το λούσιμο των παιδιών έξω στο δρόμο.

Το βράδυ της παραμονής έφτιαχναν οι νοικοκυρές και το γλυκό της γιορτής, τις "λαλαγγίτες".

Εριχναν σε μια πέτρινη πλάκα, που έκαιε από τη φωτιά του τζακιού, αραιό ζυμάρι (τόσο αραιό, που να μπορεί ν' απλώνεται στη μαυρόπλακα) και ψήνονταν. Τα ψημένα φύλλα τα 'βαζαν σ' ένα ταψί, το ένα πάνω στ' άλλο, σκόρπιζαν και ψύχα καρυδιών αν είχαν - και έριχναν μετά ζάχαρη ή μέλι. Το γλυκό το 'τρωγαν την άλλη μέρα. Αναπαρίστανε τα σπάργανα του Χριστού. Την ημέρα των Χριστουγέννων μοίραζαν στα παιδιά των συγγενών κουλούρες.

3. Το Δωδεκάημερο κυκλοφορούσαν οι Καλικάντζαροι κι έπρεπε να κλείνουν καλά τα σπίτια και ν' ανάβει καλά η φωτιά, ώστε να μην μπορέσουν να μπούν μέσα. Την Πρωτοχρονιά γίνονταν η Βασιλόπιτα με κρέας και μέσα έβαζαν και το "φλουρί". Στο τραπέζι έκοβε την πίτα ο αρχηγός της οικογένειας.

Μεταξύ τους οι συγγενείς έπαιζαν "για το καλό της μέρας" τριανταμία, σε φασόλια, όχι σε λεφτά.

4. Την Παραμονή των Θεοφανείων οι παπάδες περνούσαν απ' όλα τα σπίτια των χριστιανών (στην Κόνιτσα κατοικούσαν ως το 1913 πολλοί Τούρκοι) με ένα "μπαγκράτσι" που το κρατούσε ένα παιδί. Αγίαζαν όλα τα σπίτια και οι νοικοκυραίοι έριχναν στο μπαγκράτσι, για φιλοδώρημα πενταροδεκάρες.

Την ημέρα των Θεοφανείων γίνονταν ο αγιασμός στην εκκλησία, όπου ο κόσμος έπαιρνε αγίασμα.

5. Την Τσικνοπέμπτη η κάθε κουμπάρα καλούσε την κοπέλα, που είχε στεφανώσει σε τραπέζι.

6. Την πρώτη Κυριακή της Αποκριάς ντύνονταν μασκαράδες (μόνο άνδρες και αγόρια) και τα παιδιά κυρίως πήγαιναν από σπίτι σε σπίτι, λέγοντας χρόνια πολλά. Εκεί οι νοικοκυρές τους φίλευαν με διάφορα "καλούδια".

7. Τη δεύτερη Κυριακή γίνονταν πάλι μασκαράδες και επισκέπτονταν τα σπίτια, για χρόνια πολλά. Μετά την Τουρκοκρατία (1913) οργανώνονταν και καρναβάλι.

8. Την Καθαροδευτέρα, γίνονταν γενική καθαριότητα στο κάθε σπίτι.

9. Τα Ψυχοσάββατα, οι νοικοκυρές πήγαιναν στην εκκλησία κόλυβα και τα 'βαζαν σε μια κανίστρα, απ' όπου

μοιράζονταν σε όλους για "σχωρεμό των νεκρών".

10. Την πρωτομαρτιά όλα τα παιδιά έπρεπε να φορέσουν τα "μαρτίτσια", "για να μη μαυρίσουν". Εστριβαν μια κόκκινη βαμβακερή κλωστή, με μια άσπρη και έφτιαχναν ένα είδος βραχιολιού για το χέρι. Πήγαιναν κάτω από κρανιές και κρεμιόνταν (όπως κάνουμε στο μονόζυγο). Υστερα έκοβαν κρανόβεργες και χτυπούσαν ελαφρά μ' αυτές τα μέλη της οικογένειας για να 'ναι όλοι γεροί στη διάρκεια της χρονιάς.

11. Του Βαγγελισμού (25 Μάρτη), παρέες αγοριών μ' έναν ξύλινο σταυρό στολισμένο με λουλούδια και κουδούνια, που τα κουνούσαν ρυθμικά, τραγουδούσαν το τραγούδι:

"Φυγάτε φίδια και γκουστερίτσες.

Ερχετ' ο Βαγγελισμός να σας κόψει το κεφάλι,

να το ρίξει στο ποτάμι".

12. Την Πρωταπριλιά γίνονταν τα γελάσματα.

13. Του Λαζάρου, τα παιδιά με κουδούνια και καλάθια, περιφέρονταν στα σπίτια και γέμιζαν το καλάθι με αυγά από τις νοικοκυρές.

Συγχρόνως με το χτύπημα των κουδουνιών τα παιδιά τραγουδούσαν:

"Ήρθε ο Λάζαρος, ήρθαν τα βάγια
ήρθε των Παθών η Εβδομάδα ..."

14. Τη Μ. Πέμπτη, οι νοικοκυρές έφτιαχναν μικρά ψωμιά, από καθαρίο αλεύρι, που τα 'λεγαν "δοξάρια". Ήταν μακρόστενα, σαν δύο μικρά δοξάρια κολλημένα. Μοιράζονταν στα μικρά παιδιά των συγγενών. Την ίδια μέρα βάφονταν και τ' αυγά κόκκινα.

15. Τη Μ. Παρασκευή, οι γυναίκες έκαναν πραγματική νηστεία (δεν έτρωγαν

τίποτα). Τον επιτάφιο περιέφεραν το απόγευμα και παλιότερα, μόνον άνδρες και παιδιά. Γυναίκες δεν κυκλοφορούσαν στην Τουρκοκρατία και ούτε λάβαιναν μέρος σε εκδηλώσεις, για να μην τις αντικρίζουν οι Τούρκοι.

Μετά την εκκλησία, οι γυναίκες έκαναν επισκέψεις παρηγοριάς σε οικογένειες που πενθούσαν.

16. Την Κυριακή του Πάσχα πήγαινε όλο ο κόσμος στην Ανάσταση. Οι γυναίκες στο γυναικονίτη, που χωρίζονταν με ξύλινο δικτυωτό από την εκκλησία.

Τη δεύτερη μέρα γίνονταν λειτουργία στην εκκλησία της επάνω Κόνιτσας, με συμμετοχή όλων των κατοίκων (Πάνω και Κάτω Κόνιτσας), την Τρίτη μέρα γινόταν το αντίθετο (στην εκκλησία της Κ. Κόνιτσας).

17. Την Πρωτομαγιά υπήρχε ένα έθιμο, να δένουν απ' έξω με σχοινιά τις εξώπορτες, πρωί πρωί τα παιδιά σε όποιους δεν πρόλαβαν να σηκωθούν νωρίς και να προκαλείται γέλιο μ' αυτό το αστείο.

Τα πρώτα σταφύλια, που άρχιζαν να ωριμάζουν, της "Αη - Σωτήρως" (6 Αυγούστου), τα πήγαιναν στην εκκλησία να τα ευλογήσουν οι παπάδες, για να πάει καλά η σοδειά.

Το "ύψωμα" "σηκώνονταν" όταν είχαν γιορτή σε κάθε σπίτι.

Σημείωση.

Η καταγραφή των παραπάνω εθίμων έγινε ύστερ' από αφήγηση της Κονιτσιώτισσας Αγγελικής Πορφύρη - Παπανικολάου. Ελπίζουμε να βρεθούν κάποιοι με μεράκι (ίσως σπουδαστές της φιλολογίας) να παρακινηθούν για μια λεπτομερειακή καταγραφή των εθίμων της Κόνιτσας (της πόλης εννοούμε).

ΛΙΑΣΚΑ

ΕΝΑΣ ΠΑΛΑΙΟΣ ΔΡΟΣΟΠΗΓΙΩΤΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ

(συνέχεια από το προηγούμενο)

Θωμά Ζιώγα

Πολλοί μπορεί να είναι οι λόγοι αυτής της εξαφάνισης της Λιάσκας από το προσκήνιο. Κατά τη γνώμη μας, περισσότερο πιθανή φαίνεται η εκδοχή ότι, τόσο η Λιάσκα, όσο και το Μοναστήρι Παναγία Κλαδόρμη Λιάσκας, δηώθηκαν και πατήθηκαν από Τούρκους ή Κολωνιάτες ληστές, άποψη που και ο κ. Μακρής προτείνει στη σελ. 77, αλλά παραδόξως μόνο για το Μοναστήρι, και την χρονολογεί γύρω στο 1740. Όμως, η ταυτόχρονη απουσία Λιάσκας και Παναγίας Κλαδόρμης από το κατάστιχο του κώδικα μας υποχρεώνει να δεχθούμε ότι ήταν κοινή η μοίρα τους. Αντάμα αναφέρονται στον κώδικα και μαζί παύουν να μνημονεύονται σ' αυτόν. Προσέτι, νομίζουμε ότι η δήωση πρέπει να συνέβη πολύ πριν από το 1740, μάλλον στις τελευταίες δεκαετίες του 17ου αιώνα, όπως παρακάτω θα προκύψει.

Στηριζόμενοι στην περιγραφή του κ. Μακρή για την πυρπόληση της Φούρκας (σελ. 28, "Η Φούρκα κατά τον 17ον αιώνα", κάνουμε την σκέψη ότι ίσως, Λιάσκα, Παναγίας Κλαδόρα και Φούρκα να κατεστράφησαν συγχρόνως τον 17ο αιώνα, αφού εκείνοι οι αιμοβόροι Κολωνιάτες ληστές, κατευθυνόμενοι προς τη Φούρκα από την πλευρά του Επταχωρίου, έπρεπε να περάσουν αναγκαστικά από Λιασκιώτικο έδαφος και το Μοναστήρι, τα οποία και αφάνισαν. Δεν είναι εύκολο, αναίτια, να διαχωρίσουμε τις τύχες τους, αφού αναφερόμαστε σε όμοια γεγονότα, που συμβαίνουν στον ίδιο μικροχώρο και την ίδια εποχή. Τούτη η εκδοχή εξηγεί θαυμάσια και την αδυναμία της Φούρ-

κας να αγοράσει, λίγο πιο ύστερα, το τσιφλίκι της Λιάσκας.

Στη Δροσοπηγή, όταν ρωτάς τους γέροντες, "γιατί χάθηκε η Λιάσκα;", παίρνεις την εξής απάντηση: "...λένε ότι στη Λιάσκα και στον τόπο της συχνά κατέβαιναν λύκοι, οι οποίοι κατέτρωγαν το βιό τους. Κάποτε όμως κατεσπάραξαν και τα μικρά παιδιά τους. Τότε πήραν τα μάτια τους και σκόρπισαν...". Όσο απλή και αν φαίνεται αυτή η στοματική παράδοση, εντούτοις, με τον συμβολισμό που υποκρύπτει, "λύκοι = Τούρκοι, Κολωνιάτες, ληστές", μας ομολογεί ξεκάθαρα ότι ο χαλασμός της Λιάσκας οφείλεται σε επιδρομή ληστών.

Για την εποχή που μιλάμε, η μάστιγα της ληστείας (12) βάραινε όλη την Ελλάδα. Τον τόπο μας ιδιαίτερα σκίαζαν οι Τουρκαλβανίτες ληστές, κυρίως οι Κολωνιάτες, γιατί ήσαν ιδιαίτερα βάρβαροι και άπληστοι, χωρίς κανένα ιερό και όσιο. 'Αφθονες οι γραφές γι' αυτούς και τα άνομα κατορθώματά τους. Αρκετά τοπικά συμβάντα περιέχουν τα δύο παραπάνω βιβλία, έτσι, που θα ήταν περιττό να ασχοληθούμε με το θέμα, αφού τίποτε δεν έχουμε να προσθέσουμε.

Φαίνεται ότι, αφού άλωσαν τη Λιάσκα και τον τόπο της οι όποιοι ληστές, αυτή και ο χώρος που κατείχε έγινε τσιφλίκι, το οποίο περιέκλειε και την περιουσία του ερειπωμένου ήδη Μοναστηριού. Κάποιος τούρκος μπέης "άρχοντας μωαμεθανός πρέπει να αποδοθεί" την κατοχύψε, με την έγκριση της οθωμανικής Αρχής. Δεν ήταν και δύσκολο, απ' ότι η ιστορία ομολογεί. Η δωροδοκία, το γνωστό "μπαξίσι", ήταν κανόνας ζωής για

στους χριστιανούς κατοίκους της Λιάσκας να κτίσουν εκκλησία στο όνομα του "προστάτη των ασθενών" Αγίου Παντελεήμονα, "ο παλιός ναός μάλλον είχε καταστραφεί όταν "πατήθηκε" η Λιάσκα", όπου να προσεύχονται, για τη σωτηρία του γιού της. Μάλλον, για κάμποσα χρόνια το μπεόπουλο πήγαινε καλύτερα στην υγεία του, και η μπέισσα, ξεπληρώνοντας το τάμα, χρηματοδοτούσε την κατασκευή του γεφυριού και άφησε να κτισθεί από τους Λιασκιώτες ο 'Άγιος Παντελεήμονας, φτωχός και λιτός, σαν τους ίδιους, "γιατί όχι, από νέους κτίτορες, και η "Παναγία η Κλαδόρα" που βρίσκονταν στο χώρο της;".

Φαίνεται, ότι σε μερικά χρόνια, αφού περατώθηκε το γεφύρι και ο ναός, η ασθένεια του γιού υποτροπίασε και αυτός πέθανε. Τότε, η μπέισσα, μοναχή θλιμμένη, αποφάσισε να πουλήσει όλο το τσιφλίκι, να ελευθερώσει τους κολλήγους και να γυρίσει στους δικούς της. Οι Καντσιώτες, "συλλογικά δια της δημογεροντίας", αγόρασαν όλο το τσιφλίκι, εκτός "ίσως" από το Κουσαρτσκό, όπου μόνο τμήματά του αγόρασαν λόγω της μεγάλης απόστασης, ενώ το υπόλοιπο το κράτησαν διάφοροι άλλοι ντόπιοι "κυρίως κτηνοτρόφοι νομάδες", που μαζί με τους αυτόχθονες κολλήγους σχημάτισαν τον οικισμό "Κουσαρτσκό". Μετά την διάλυση του Κουσαρτσικού, το μέρος περιήλθε στην ιδιοκτησία των Ζερματινών, που κυρίως ασχολούνται με την κτηνοτροφία, είτε με αγορές, είτε με καταλήψεις (10). "Ακόμη και σήμερα τα όρια Δροσοπηγής - Ζέρμας στη θέση αυτή δεν είναι σαφή, αλλά ανάκατα με αλληλοεμπλεκόμενες ιδιοκτησίες".

* * * * *

Εξετάζοντας το "μύθο" με κριτικό πνεύμα και σχετίζοντάς τον με ό,τι σήμερα υπάρχει και ισχύει, συμπεραίνουμε τα εξής:
α) Η αγορά του τσιφλικιού από τους Δροσοπηγιώτες, που έγινε συλλογικά από

τους δημογέροντες, για λογαριασμό όλων των κατοίκων, είναι βέβαιο γεγονός, και δεν νομίζουμε να επιδέχεται κανέναν αντίλογο, αφού και σήμερα την έκτασή του την διακατέχουν, ως ΙΔΙΩΤΙΚΗ και όχι ως Κοινοτική ή Δημόσια. Αυτό έγινε, γιατί όταν ήλθε το 1913 το "Ελληνικό", στην τότε απογραφή, επέδειξαν οι Δροσοπηγιώτες το σωζόμενο ακόμα έγγραφο, όσο και η "μάννα" η "πλάκα" (5), κήτηκαν μαζί με το σπίτι του Στέργιου Κουτρομπίνα (Αναγνώστη) στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου "1948". Αυτή η ικανότητα της Δροσοπηγής, να μπορεί να αγοράζει ένα τόσο μεγάλο τσιφλίκι, φανερώνει ότι, τότε το "1750", ήταν χωριό τρανό, καλά αυτοδιοικούμενο από δημογεροντία. Ταυτόχρονα όμως, δημιουργεί σκέψεις και απορίες, για το αν θα μπορούσε να έχει μιά τέτοια αγοραστική δύναμη.

β) Η φήμη της χρηματοδότησης του γεφυριού από την μπέισσα είναι διαδεδομένη και σε άλλα χωριά "π.χ. Ζέρμα" γεγονός, που μας υποχρεώνει, κατ' αρχήν, να τη δεχθούμε, αφού μάλιστα δεν αντίκειται και στα σημερινά δεδομένα. Το μέγεθος και η οικονομική απόδοση του τσιφλικιού "έκταση 12.000 στρέμματα" ήταν αρκετή, και εκτιμούμε ότι θα μπορούσε, με βάση τις τότε συνθήκες, να επωμισθεί μιά τέτοια δαπάνη. Η πλάκα που βρέθηκε εντοιχισμένη στο γεφύρι (2), έχει χρονολογία 1747, οπότε τεκμαίρεται ότι τότε συνέβησαν όλα, όσα παραπάνω στο "μύθο" περιέχονται.

γ) Ο "μύθος" τοποθετεί την πώληση του τσιφλικιού λίγο μετά το κτίσιμο της γέφυρας. Δεν θα λαθεύαμε καθόλου, ορίζοντας ως χρονολογία αυτής της δικαιοπραξίας το 1750, αν τη συνδύασουμε με το έτος 1750, που θεωρείται σαν έτος "κτίσεως" (6) της Ζέρμας. Υπάρχει διχογνωμία (1), για το τι εννοούμε με τη λέξη "κτίση". Σχηματίσαμε τη γνώμη, συνεπικουρούμενοι και από όσα ο κ. Χαρ. Ρεμπέλης σημειώνει σχετικά

“παρακάτω παρ. δ”, ότι πρόκειται για ίδρυση νέου οικισμού. Αυτή η περίπτωση δικαιολογεί απόλυτα την εντοιχισμένη αναμνηστική πλάκα, γιατί η ένδειξη 1750 θυμίζει την πρώτη ίδρυση του χωριού.

Υπάρχει όμως και η άποψη (1) ότι προϋπήρχε οικισμός “Ζέρμα”, και ότι τότε συγκεντρώθηκαν εκεί, σ’ ένα μεγαλύτερο χωριό, οι άλλοι μικροοικισμοί, τα λεγόμενα “παλιοχώρια”, π.χ. Κουσαρτσκό, Αρσέλια, Καρυές, κλπ.

Σεβαστή καθ’ όλα θέση. Γνωρίζοντας όμως καλά την νοοτροπία των αγροτών και κτηνοτρόφων, οι οποίοι ιδιαίτερα δένονται με τον τόπο τους, δεν φαίνεται πειστική η εκδοχή αυτή, που θέλει όλους μαζί τους μικροοικισμούς να συγκεντρώνονται στη “Ζέρμα” την ίδια χρονιά, το 1750. Μάλλον σταδιακά έγινε αυτή η μεταφορά και μακροχρόνια ήταν η διαδικασία. Τότε η ένδειξη 1750 στην πλάκα τι θέλει να θυμίσει;

Υπάρχει κάτι το ασυμβίβαστο σ’ αυτήν την εκδοχή, γι’ αυτό νομίζουμε ότι περισσότερο στέκει, προς το παρόν τουλάχιστον, η πρώτη άποψη, να εννοούμε με τη λέξη “κτίση” την ίδρυση. Μόνο το ενδεχόμενο να έγινε αυτή η συγκέντρωση υπό την πίεση κάποιου εξαναγκασμού θα έδινε νόημα στην επιγραφή, και η χρονολογία θα έδειχνε τότε το έτος συγκρότησης του χωριού.

Όπως και να έχει το πράγμα, το 1747 που κατασκευάστηκε το γεφύρι, η Ζέρμα δεν ήταν συγκροτημένο (7) χωριό, με την πραγματική έννοια του όρου. Ας μη γίνει όμως καμμία απολύτως σύγχυση, εδώ αναφερόμαστε ξεκάθαρα στον οικισμό “χωριό Ζέρμα” και όχι στο σημερινό “Μοναστήρι Ζέρμας”.

Όποια άποψη και να δεχθούμε, γεγονός είναι ότι - είτε για “ίδρυση”, είτε για “συγκέντρωση” πρόκειται - πρέπει να αναζητήσουμε το ΑΙΤΙΟ, που υποχρέωσε τόσες οικογένειες να μετακομίσουν το συγκεκριμένο έτος 1750, γιατί αναίτια

δεν ξεσπιτώθηκαν οι άνθρωποι. Οι θέσεις από τις οποίες έφυγαν βρίσκονται μέσα στον ευρύτερο χώρο του τσιφλικιού της Λιάσκας, και σίγουρα ο λόγος της μετακόμισης πρέπει να σχετίζεται μ’ αυτό. Είναι ηλίου φαινότορον ότι το ΑΙΤΙΟ είναι ακριβώς η πώληση του τσιφλικιού, το 1750, στους Δροσοπηγιώτες, και έχει την παρακάτω “παρ. δ” εξήγηση.

δ) Οι προσκολλημένοι στο τσιφλίκι κολήγοι, γεωργοί και βοσκοί, με την εξαγορά του έγιναν απελεύθεροι, γιατί οι νέοι ιδιοκτήτες του τσιφλικιού, δηλ. οι Καντσιώτες, δεν ήσαν αφεντικά, αλλά άνθρωποι της δουλειάς, σαν τους ίδιους, και δεν μπορούσαν να έχουν άλλους στη δούλεψή τους, για λόγους καθαρά οικονομικούς. Δεν αποκλείεται, μερικοί εξ αυτών να συνενώθηκαν (13) με τους Καντσιώτες. Αρκετοί όμως απελεύθεροι, με τις οικογένειές τους, μετά την αποδέσμευσή τους από το τσιφλίκι, επειδή έμειναν χωρίς γη και δουλειά, αναζήτησαν, άμεσα και αναγκαστικά, εργασία σε νέα αφεντικά, για την επιβίωσή τους τουλάχιστον. Αυτό έγινε, με εκείνους που δεν μπόρεσαν, για κάποιο λόγο, να βουλευτούν στο μικρό χώρο που κρατήθηκε γύρω από το Κουσαρτσκό. Μερικές οικογένειες απελεύθερων ζήτησαν και βρήκαν εργασία στο έναντι Μοναστήρι της Παναγίας, το γνωστό σήμερα μοναστήρι. Από αυτούς τους ανθρώπους ιδρύθηκε “ή συγκροτήθηκε” το χωριό Ζέρμα, κοντά στη Μονή όπου δούλευαν, στη θέση όπου υπάρχει και σήμερα.

Εδώ, απόλυτα δένει με τα παραπάνω τούτη η γραφή του Χαρ. Ρεμπέλη (8).

“... Το νυν χωρίον Ζέρμα φαίνεται ότι δεν υπήρχε κατά την εποχήν της πρώτης κτίσεως (15) της Μονής, διότι οι κάτοικοι αυτής κατώκουν εις παρακειμένην κώμην καλουμένην “Κωσαρτσκό”, ή τα ερείπια σώζονται υπό το όνομα “Παλιοχώρι”, αργότερον δε οι εκ των κατοίκων του Κωσαρτσκού “Στυλαίοι” (13), “Τσονά-

δες", "Παπαδαίοι", "Τσομαναίοι" και "Γκοψινάδες" συνεκεντρώθησαν εις την σημερινήν θέσιν του χωριού ως καλλιεργηταί των απεράντων αγρών και αμπέλων της Μονής Ζέρμας και έκτισαν τον συνοικισμόν Ζέρμα, όστις εις το Κτηματολόγιον του Τουρκικού κώδικος εφέρετο μέχρι τινός Μοναστήρι Ζέρμας...". Δεν νομίζω ότι αφήνουν περιθώρια αμφιβολιών όλα τα παραπάνω, παρ' όλο που το ΑΙΤΙΟ δεν κατονομάζεται άμεσα. Υστερα απ' όλα όσα αναφέρθηκαν, σαφώς θεωρούμε ότι είναι αυταπόδεικτο και ολοφάνερο.

ε) Κρίνοντας τη γενεσιουργό αιτία του "μύθου", δηλ. την ασθένεια του μονάκριβου παιδιού της μπείσσας, θα πρέπει αναντίρρητα να δεχθούμε ότι η αγωνία της μάνας αυτής, για τη σωτηρία του γιού της δίνει ένα αμάχητο και ικανό κίνητρο για κάθε θυσία, το οποίο πηγάζει απευθείας από το μητρικό ένστικτο. Τι δεν μπορεί να πράξει μια μητέρα, όταν βρεθεί σε αυτήν την κατάσταση! Τα πάντα, παραμερίζοντας κάθε αναστολή. 'Ισως, γι' αυτό η μπείσσα προβαίνει και σε χειρονομίες όχι τόσο ταιριαχτές με το μουσουλμανικό της θρήσκευμα "πχ. ευλογία από ηγούμενο".

Υποψιαζόμαστε πως δεν θα ήταν καθόλου δύσκολο σε κάθε έξυπνο προύχοντα, να υποβάλλει στη σκέψη της πονεμένης μπείσσας ότι, πιθανώς, το "κρίμα" που τη βρήκε να οφείλεται στη θεία εκδίκηση, για τη δήωση της Λιάσκας και των ναών, κατά τη ρήση "αμαρτίαι γονέων παιδεύουσι τέκνα". Μιά τέτοια σκέψη, που φαίνεται πολύ πιθανή, σίγουρα δικαιολογεί την γενναιοδωρία της, "χρηματοδότηση γέφυρας", και τις οποιοσδήποτε θρησκευτικές της αποκλίσεις, "επιτρέπει στο χώρο της να ξανακτιστούν χριστιανικοί ναοί, δηλ. ο 'Άγιος Παντελεήμων και η Παναγία Κλαδόρα".

στ) Απ' τα παραπάνω, αβίαστα φαίνεται ότι "δείγμα" ποιοτικό των ανθρώπων της Λιάσκας ήσαν οι κάτοικοι των μικρών οικισμών του χώρου της, οι μετέπειτα δηλ. οικιστές της Ζέρμας. Αλλά αυτοί όλοι τους, απ' ό,τι ξέρουμε, από τα σήμερα ισχύοντα, δεν ήσαν και ούτε είναι βλαχόφωνοι, οπότε επαγωγικά προκύπτει ότι ούτε και οι αρχικοί κάτοικοι της Λιάσκας ήσαν βλαχόφωνοι. Αυτό το συμπέρασμα έχει καίρια σημασία, γιατί αν ήσαν βλαχόφωνοι, θα ηδύνατο κάποιος να υποστηρίξει ότι, όταν και για όποιο λόγο έφυγαν από το χωριό τους, προτίμησαν να εγκατασταθούν στην ομόγλωσση και βλαχόφωνη γειτονική Φούρκα. Δεν δικαιώνεται όμως αυτή η άποψη.

2) ΟΙ ΑΛΛΟΙ ΜΙΚΡΟΟΙΚΙΣΜΟΙ

Αναφέρθηκε ήδη παραπάνω ότι μέσα στο χώρο που η Λιάσκα διακατείχε, υπήρχαν μερικοί μικροοικισμοί. Θα αναφερθούμε εδῶ σε καθέναν απ' αυτούς.

α) Καντσικούλι

Βρίσκεται πολύ κοντά στη Λιάσκα και ανατολικά της, σε απόσταση περίπου 0,5 χλμ, ακριβώς πάνω στο μονοπάτι που οδηγεί προς το μοναστήρι "φαίνεται στο χάρτη". Στη θέση αυτή διακρίνονται ακόμη θεμέλια για γρημάδες από οικήματα. Υπάρχει μιά μικρή νεροπηγή, αλλά πολύ μικρότερης παροχής από τη βρύση της Λιάσκας. Δεν ξέρουμε ποιά ακριβώς σχέση το συνέδεε με τη Λιάσκα. Ίσως, από τον Τούρκο τσιφλικά να χρησιμοποιήθηκε σαν χώρος όπου κατοικούσαν οι γεωργοί κολληγάδες, οι οποίοι καλλιεργούσαν τα πολλά και καλά χωράφια γύρω από τη Λιάσκα και τις θέσεις "Μηλιά" και "Κάντσικο". Το ότι η Λιάσκα, όπως δείχνει ο χάρτης, βρίσκεται ανάμεσα στο Κάντσικο και το Καντσικούλι είναι ένδειξη ότι με αυτά είχε περισσότερο δούνα - λαβείν και όχι με αλαργινότερα χωριά. Το όνομά του σημαίνει "οχυρό σημείο", αν γίνει δεκτό ότι Κάντσικο (9) σημαίνει "οχυρός τόπος". Η έννοια αυτή του ονό-

ματος δικαιολογείται από το γεγονός ότι πιθανώς να ήταν "φυλάκιο", όπου κατοικούσαν όσοι από τη γειτονική θέση "Νταλόγια", επιτηρούσαν το "πέρασμα" του Σαραντάπορου στη θέση Στόμιο", απ' όπου αρχίζει πλέον η πλατειά Ηπειρωτική κοίτη του. Αυτό έχει βάση, διότι Νταλόγια" σημαίνει "μέρος που εξέχει και διακρίνεται", δηλ. παρατηρητήριο, "Αρβ. DALLOJ = διακρίνω, εξέχω", πράγμα που και από το ανάγλυφο του εδάφους επιβεβαιώνεται, αφού απ' έξω βλέπει κανείς θαυμάσια προς το ποτάμι. Το παμπάλαιο όνομά του δείχνει ότι μάλλον υπήρχε παράλληλα με τη Λιάσκα και κοινή ήταν η τύχη τους.

β) Κουσαρτσκό.

Η θέση του φαίνεται στο χάρτη. Βρίσκεται χαμηλά στην κοιλάδα του ομώνυμου ρέματος, στην Δυτική του όχθη. Το Κουσαρτσιώτικο ρέμα, στη υψηλή του κοίτη "μέσα στο χώρο της Φούρκας", το λένε Μαρδίτσα. Είναι χαμήλωμα, με άφθονη βλάστηση, γι' αυτό πάντα ήταν χειμαδιό, όπου ξεχειμάζαν το βιό τους οι διάφοροι αυτόχθονες κτηνοτρόφοι. Σήμερα κατέχεται από τους Ζερματινούς, μαζί με μία στενή λωρίδα γης κατά μήκος του Κουσαρτσιώτικου ρέματος, η οποία αρχίζει κάτω από τη Μονή Κλαδόρας (σημείο τριεθνές) και φτάνει στη θέση Αρσέλια, παρά τον Σαραντάπορο ποταμό. Λέγεται ότι και αυτή η λωρίδα είχε αγορασθεί αρχικά "1750" από τους Κανιτσιώτες, αλλά στα επόμενα χρόνια οι κατοικούντες στον οικισμό "Παλιοχώρι" "σημειώνεται στο χάρτη", ακριβώς στην αντιπέρα όχθη, στις υπώρειες του βουνού "Κούτσουρο", δηλ. οι σημερινοί Ζερματινοί, έκαναν επιμέρους αγορές ή καταλήψεις, και με το χρόνο την κατόχεψαν. Ούτε να το ελέγχουν μπορούσαν οι Δροσοπηγιώτες, γιατί βρίσκεται πολύ μακριά απ' το χωριό τους. Τα πολύ μπλεγμένα (10) σημερινά όρια μεταξύ Δροσοπηγής και Ζέρμας, σ' όλο το μήκος της λωρίδας

του Κουσαρτσκού, αυτό ακριβώς μαρτυρούν.

Υπάρχουν διάσπαρτα γρεμισμένα σπίτια και καλύβες. Μιά τούφα με ψηλές βελανιδιές δείχνει ότι εκεί ήταν κτισμένος ναός, και λέγεται ότι έφερε το όνομα του Αγίου Χριστοφόρου. Κατά τα φαινόμενα, ο μπέης τσιφλικάς εδώ πρέπει να ξεχειμάζε τα κοπάδια του, και μαζί μ' αυτά στις γύρω καλύβες κατοικούσαν οι βοσκοί κολλήγοι με τις οικογένειές τους. Το όνομα Κουσαρτσκό σημαίνει "λημέρι ληστών", αν το εξηγήσουμε από το Αρβ. KUSAR - I (= κλέφτης, ληστής, άρπαγας) Λατ. CURSUS (= πειρατεία, κούρσος).

γγ) Τα Αρσέλια.

Λέγεται ότι εδώ υπήρχαν, πάλαι ποτέ, μικροομάδες από καλύβες που όλες μαζί αποτελούσαν έναν μικροοικισμό. Είναι πολύ πιθανό, γιατί το όνομα "τα Αρσέλια" ή "τα Ρσέλια" έχει σαν συνθετικό τη Σλάβικη λέξη SELO ή SELI (= χωριό). Είναι αυτό μία ένδειξη. Το όνομα είναι διατυπωμένο και λέγεται πάντα στον πληθυντικό αριθμό, γεγονός που γεννάει τη σκέψη ότι ίσως να υπήρχαν εδώ διάσπαρτες πολλές ομάδες καλυβιών, και κάθε μία απ' αυτές να ήταν ένα μικροχώρι (SELO). Σήμερα δεν φαίνονται κατάλοιπα οικιών, γι' αυτό γράφω για καλύβες και όχι σπίτια. Άλλη εξήγηση του ονόματος προκύπτει από τη Σλ. προέλευσης λέξη της τοπικής διαλέκτου "σελιά" (= χωράφια μέσα ή κοντά σε χωριό γενικά προστατευμένα γόνιμα χωράφια). Έχουμε τότε τις εξής εκδοχές: ή σημαίνει "αραιά, δηλ. διάσπαρτα χωράφια", από το "Αρ(ιά) = σελιά" (= Αρσέλια), ή σημαίνει "νέα, δηλ. νεοανοιγμένα χωράφια", από το "RI + SELIA" (= Ρσέλια), γιατί στα Αρβ. RI (= νέος). Αν το πρώτο μέρος της λέξης είναι το Λατ. ARSUS (= καμένος), τότε σημαίνει "καμένα χωριά", και έτσι αιτιολογείται η εξαφάνισή τους.

Σήμερα, το μέρος αυτό ανήκει και στους Δροσοπηγιώτες και στους Ζερματινούς, χωρίς να είναι σαφή τα όρια διαχωρισμού. Οι Ζερματινοί λένε ότι οι κάτοικοι από τα Αρσέλια μετακόμισαν, παλιά στην τωρινή Ζέρμα.

δδ) Το Παλιοχώρι "χαμηλά στο Κούτσουρο"

Γράψαμε ήδη ότι δεν ξέρουμε αν η απέναντι από το Κουσαρτσιώτικο ρέμα πλαγιά του βουνού Κούτσουρου ανήκει ή όχι στο τσιφλίκι της Λιάσκας. Αν ναι, δεν γνωρίζουμε πως διακανονίστηκε αυτή τότε. Εδώ το σημειώνουμε μόνο, γιατί σκεφτόμαστε ότι οι κάτοικοί του θα είχαν οπωσδήποτε σχέσεις με το απέναντί τους Κουσαρτσικό, αφού είναι τόσο κοντά. Επίσης λέγεται, και είναι αλήθεια, ότι παλιά αρκετοί Καντσιώτες είχαν χωράφια πέρα από το Κουσαρτσιώτικο ρέμα, γεγονός που πρέπει να μας προβληματίσει ιστορικά.

3) Η ΜΟΝΗ ΠΑΝΑΓΙΑ ΚΛΑΔΟΡΑ

Παραπάνω, στην παρ. 1 περί Λιάσκας, πολλές πληροφορίες αναφέρθηκαν για το μοναστήρι. Απ' αυτές ξεκινώντας θα προσδιορίζαμε, λογικά, τρεις ιστορικές περιόδους γι' αυτό.

1η περίοδος "Μονή Παναγίας Κλαδόρας Λιάσκας".

Από την ίδρυσή του, που μας είναι άγνωστη και χάνεται στα άδυτα του παρελθόντος, μέχρι την καταστροφή του, η οποία έγινε μαζί με την δήμευση της Λιάσκας. Σ' αυτήν την περίοδο, ανήκε στο χωριό Λιάσκα και λέγονταν "Παναγία Κλαδόρα Λιάσκας". Η γραπτή μαρτυρία στον κώδικα της Ζάμπορδας, όπου το "Μοναστήρι Κλαδόρας" και η "Λιάσκα" σημειώνονται μαζί μ' ένα όνομα, ξεκαθαρίζει αυτό το θέμα άπαξ δια παντός. Νομίζουμε ότι ο ναός πρέπει να τιμώντας στο όνομα της "Γέννησης της Θεοτόκου", γιατί, εκτός των άλλων που παρακάτω αναφέρουμε, το κοντινό και ορατό από τη Λιάσκα Μοναστήρι της Ζέρμας

είναι αφιερωμένο στην "Κοίμηση της Θεοτόκου", οπότε δεν θα ήταν σωστό, στον ίδιο περίπου τόπο, να υπάρχουν δύο Μονές και να γιορτάζουν την ίδια μέρα. Η απόσταση μεταξύ τους δεν δικαιολογεί κάτι τέτοιο.

2η περίοδος "Η Μονή είναι κατεστραμμένη".

Είναι τα χρόνια που το κατεστραμμένο ήδη μοναστήρι δεν λειτουργούσε και ο γύρω απ' αυτό χώρος περικλείονταν στο νεοσύστατο τσιφλίκι της Λιάσκας. Πόσα έτη διήρκεσε αυτή η περίοδος δεν μπορούμε ακριβώς να προσδιορίσουμε. Σίγουρα όμως, τελειώνει το 1747, γιατί αυτήν την χρονολογία έχουν οι σωζόμενες δύο επιγραφές στο σημερινό Μοναστήρι. Εκτιμούμε ότι πρέπει να κράτησε όχι περισσότερο από καμμιά πενήντα χρόνια "μία ή το πολύ δύο γενεές". Αυτό προκύπτει από το γεγονός, ότι η Μονή ξαναλειτούργησε πάλι το 1747 με το ίδιο ακριβώς όνομα, δηλ. Παναγία Κλαδόρα, σημάδι, ότι δεν είχε σβήσει από τη μνήμη των ανθρώπων των γειτονικών χωριών το ξεχωριστό αυτό όνομα της Παναγίας. Επίσης, δεν είχε ξεχασθεί ακόμη ότι η Μονή ήταν αφιερωμένη στη "Γέννηση της Θεοτόκου" και γιόρταζε στις 8 Σεπτεμβρίου. Αυτό το τελευταίο φαίνεται ότι το αγνόησαν οι νέοι κτήτορες, που ήσαν αλλοδαποί, όπως η επιγραφή μας πληροφορεί, και αφιέρωσαν με δική τους θέληση το ναό στην "Κοίμηση της Θεοτόκου", η οποία γιορτάζεται στις 15 Αυγούστου. Όμως, ο ευσεβής και θρησκευόμενος λαός έχοντας ακόμη νωπά στη μνήμη του όλα τα στοιχεία και την παράδοση που σχετίζονταν με το παλιό μοναστήρι, επέβαλε πάλι να εορτάζει το μοναστήρι την "Γέννηση της Θεοτόκου", παρ' όλον ότι η εντοιχισμένη επιγραφή του 1747 γράφει ότι αφιερώνεται στην "Κοίμηση της Θεοτόκου". Νομίζουμε ότι έτσι εξηγείται ιστορικά αυτή η αντίφαση (11).

Επειδή Λιάσκα και Μοναστήρι είχαν κοινή μοίρα, γι' αυτό είπαμε παραπάνω ότι δεν μπορεί να έγινε η καταστροφή του γύρω στο 1740, όπως ο κ. Μακρής στη σελ. 77 γράφει, γιατί τότε πρέπει να δεχθούμε ότι το τσιφλίκι της Λιάσκας είχε ζωή μόνο μιά δεκαετία, αφού πωλήθηκε το 1750, πράγμα που δεν φαίνεται καθόλου πιθανό και λογικό, γιατί τόσο βραχύ χρονικό διάστημα δεν επαρκεί για να συμβούν όλα τα γεγονότα που προαναφέραμε.

3η περίοδος "Μονή Παναγίας Κλαδόρας Φούρκας".

Είναι η περίοδος από το 1747, που ξανακτίζεται, μέχρι σήμερα. Αυτήν την περίοδο και με το πέρασμα του χρόνου, η Μονή γίνεται γνωστή σαν "Μοναστήρι Φούρκας", και τα πάντα δείχνουν ότι συνδέθηκε άρρηκτα με το χωριό αυτό.

Πρέπει να θεωρηθεί σχεδόν βέβαιο ότι οι νέοι κτήτορες έκτισαν τη Μονή με άδεια της μπέισσας, γιατί μέσα στο δικό της τσιφλίκι ήταν ο χώρος του και θα ήταν αφύσικο να συνέβει κάτι διαφορετικό. Είπαμε ότι, προκειμένου να γειάνει το παιδί της, τα πάντα θα μπορούσε να επιτρέψει.

Το 1750, όταν όλο το τσιφλίκι πωλήθηκε στους Καντσιώτες, σίγουρα έγινε, για τη Μονή και τον περί αυτήν χώρο, κάποια ειδική ρύθμιση και συμφωνία. Ξέρουμε άλλωστε ότι οι μοναστηριακές περιουσίες "βακούφικα" δεν καταπατούνταν από τους Χριστιανούς, οι οποίοι απέφευγαν να τις κατοχέψουν, από το φόβο της θείας τιμωρίας. Έτσι, η Μονή και ο τόπος γύρω απ' αυτήν έμεινε αρχικά αυτόνομη. Με το πέρασμα όμως του χρόνου, όλο και περισσότερο συνδέονταν αυτή με τη Φούρκα, που ήταν το εγγύτερο και βατότερο χωριό, σε σημείο μάλιστα, που επικράτησε να λέγεται "Μοναστήρι Φούρκας" και μόνο λίγοι θα θυμούνται το "Παναγία Κλαδόρα. Αναγκαστικά, αυτός ο δεσμός είχε σαν επα-

κόλουθο, όλος ο τόπος πέριξ της Μονής και η ίδια να υπαχθεί στην κοινότητα Φούρκας. Αυτό τεκμαίρεται και από τη σημερινή διάταξη των συνόρων Δροσπηγής - Φούρκας, τα οποία, τελείως απροσάρμοστα προς το ανάγλυφο του εδάφους, ορίσθηκαν βορειότερα από τη Μονή, έτσι, ώστε αυτή να εμπίπτει σήμερα σε Φουρκιώτικο έδαφος, δηλ. δεν ακολουθούνται τα παλιά όρια Λιάσκας - Φούρκας, όπως στο χάρτη σημειώνονται, τα οποία άφηναν τη Μονή μέσα στο χώρο της Λιάσκας. Γι' αυτό, είπαμε παραπάνω ότι το σημείο, όπου σήμερα τα όρια Φούρκας - Ζέρμας - Επταχωρίου σμίγουν "τριοιθνές", είναι χαρακτηριστικό και εκεί κατέληγαν τα παλιά σύνορα της Λιάσκας. Φαίνεται η ιδιαιτερότητα του και στην οριοθέτηση Ηπείρου - Μακεδονίας πάνω στο χάρτη, που σημαίνει ότι έχει κάποια ξεχωριστή και σημαδιακή σημασία. Λίγο πολύ, όλες τις ανεγέρσεις μοναστηριών η παράδοση τις έχει συνδέσει με την εμφάνιση ή με τα θαύματα κάποιας εικόνας. Και εδώ έχουμε μιά παρόμοια ευλαβική παράδοση (11), που είναι εν περιλήψει η εξής:

Πολύ παλιά, κάπου μεταξύ Φούρκας και Σαμαρίνας, βρέθηκε η εικόνα της Θεοτόκου. Την διεκδίκησαν και τα δύο χωριά και μάλωσαν. Τελικά, αποφάσισαν να την κρεμάσουν σ' ένα ξενοχωρίτικο άλογο, και όπου αυτό σταθεί δικιά τους θα ήταν η Παναγία. Το άλογο στάθηκε σε τόπο Φουρκιώτικο, και η εικόνα βρέθηκε στα κλαδιά βελανιδιάς "εξού και το "Κλαδόρα"". Εκεί οι Φουρκιώτες έκτισαν ναό προς τιμή της. Το σημερινό "Μοναστήρι Φούρκας"

Παρ' όλες τις όποιες ιστορικές ατέλειες που έχει αυτή η παράδοση, "πχ. το άλογο στάθηκε σε τόπο Λιασκιώτικο και όχι Φουρκιώτικο - το ναό τον έκτισαν κτήτορες από τη "Νάουστα" σύμφωνα με την

επιγραφή και όχι οι Φουρκιώτες", στο περιεχόμενο της ενέχει και αποκαλύπτει την κοινή απαίτηση και επιθυμία του ευσεβούς λαού όλων των γειτονικών χωριών "Φούρκα, Κάντσικο, Ζιούζιουλη, Επταχώρι, Σαμαρίνα", να ξανακτισθεί και να λειτουργήσει εκ νέου το κατεστραμμένο τότε "προ του 1747" μοναστήρι της "Παναγίας Κλαδόρας", η μνήμη της οποίας δεν είχε σβήσει ακόμη. Αυτή είναι η μεγάλη ιστορική της αξία και σίγουρα σ' αυτήν την τρίτη περίοδο πρέπει να την κατατάξουμε. Στους Φουρκιώτες, που ήσαν οι άμεσοι γείτονες, απέδωσε η παράδοση την ευθύνη, την μέριμνα και την τιμή της επανακατασκευής της Μονής, και δικαίως, αφού έκτοτε το ενδιαφέρον και η φροντίδα τους γι' αυτήν ήταν και είναι αδιάπτωτα.

Στη βιβλιογραφία αναφέρεται ότι υπάρχουν εικόνες του τέμπλου της Μονής με χρονολογία πριν το 1747. Οι νέοι κτήτορες, αλλά και ο θρησκευόμενος λαός, είναι πολύ πιθανόν να αφιέρωσαν στη Μονή παλαιότερες εικόνες ή ακόμη να ήσαν εικόνες, που σώθηκαν από την καταστροφή του παλιού ναού και να ξανατοποθετήθηκαν στη θέση τους. Οι χρονολογίες 1681 και 1702, που φέρουν, δικαιολογούν ιστορικά αυτήν την σκέψη απόλυτα.

Κάπως έτσι σκιαγραφείται η ιστορία της Λιάσκας και του χώρου της, με τα μέχρι τώρα στοιχεία που υπάρχουν. Νομίζουμε μάλιστα ότι καλά κάναμε και την γράψαμε, γιατί θα αποτελέσει αφορμή και αιτία να αποκατασταθούν μερικές ιστορικές αναλήθειες, που παρεισέφρησαν στα λαμπρά βιβλία των δύο γειτόνων Φουρκιωτών δασκάλων, που στην αρχή - αρχή σ' αυτό το πόνημά μας αναφέρουμε.

Σημειώσεις.

1. Σχετικό το άρθρο "Η Δροσοπηγή και το γεφύρι της", περιοδικό ΚΟΝΙΤΣΑ, τεύχη 21, 22, 23/1988,

24, 25, 28, 30/1989, όπου υπάρχει και σχετική αρθρογραφία με τους έχοντες αντίθετη γνώμη Ζερματινούς.

2. Σχετικό το άρθρο "Η Δροσοπηγή και το γεφύρι της - Συμπλήρωμα" - περιοδικό ΚΟΝΙΤΣΑ, τεύχος 30/1989.

3. Υποψιαζόμαστε το χωριό "Μπλάτσι" Κοζάνης, όπου πολλοί λένε ότι κατάγονται από τη Φούρκα ή από τα μέρη του σημερινού χωριού Ζέρμα "π.χ. οικογένειες Τσιρούλη, Γιαννιώτη (πρώην Τσάγκας)". Θέλει ψάξιμο όμως το θέμα.

Σώθηκε η μαρτυρία του πάππου Γιώργου Δημητρούλη, ο οποίος έλεγε ότι, όταν μετανάστευε στην Αμερική, κατά τη δεκαετία 1900-10, συνάντησε Ρουμελιώτες μετανάστες με το επίθετο Λιάσκας, οι οποίοι έλεγαν ότι κατάγονται από κάποιο χωριό Λιάσκα της Ηπείρου. Έτσι τουλάχιστον, θυμούνταν να ομολογούν οι γεροντότεροι. Γι' αυτό, έλεγαν, είχαν και το επώνυμο Λιάσκας. Από σχετική έρευνα που κάναμε βρήκαμε ότι στο χωριό Μικρακώμη Φθιώτιδος υπάρχει μεγάλη γενεά, όχι βλαχόφωνη, με το επώνυμο Λιάσκας. Γνωρίζουν ότι είναι Ηπειρώτες στην καταγωγή, αλλά δεν ξέρουν από πού ακριβώς κατάγονται. Ένας παππούς τους είχε πάει και έζησε στην Αμερική. Ίσως είναι αυτός, γιά τον οποίο έκανε λόγο ο πάππος Δημητρούλης, γιατί οι χρονολογίες συμπίπτουν.

4. Ο "μύθος" υπάρχει στο άρθρο "Η ΔΡΟΣΟΠΗΓΗ και το γεφύρι της" περιοδικό ΚΟΝΙΤΣΑ, τεύχος 21/1988. Εδώ, όμως, τον καταχωρούμε, για την πληρότητα και την αποφυγή παραπομπών, ελάχιστα συμπληρωμένο, με όσα νέα στοιχεία στο μεταξύ προέκυψαν.

5. Έτσι έλεγαν το επίσημο και με βούλα θεωρημένο τουρκικό κτηματολόγιο, όπου καταγράφονταν όλες οι περιουσίες, για τον καταλογισμό του κτηματικού φόρου.

6. Υπάρχει πλάκα στη καμάρα της κεντρικής βρύσης της Ζέρμας με έτος 1750, που θεωρείται από τους Ζερματινούς η χρονολογία ίδρυσης του χωριού - "περιοδικό ΚΟΝΙΤΣΑ, τεύχος 25/1989".

7. Μιά πρόσθετη ένδειξη γι' αυτό βρίσκουμε στο περιεχόμενο των παρονομάτων τρυπολό(γ)ηδες και γιακαλιά, που σώθηκαν μέχρι σήμερα και λέγονται ανέκαθεν για τους Ζερματινούς, και είναι γνωστό ότι κρύβουν πολλή αλήθεια τα παρατσούκλια.

Το μεν πρώτο λέγεται με την έννοια "τρύπα" και "λέγω", το δε δεύτερο σημαίνει ταλαγάνι, "από το μαστόρικο (κουδαρίτικο) "γιακαλί" = είδος ελαφράς ποιμενικής κάππας". Και τα δύο φανερώνουν αγροτοκτηνοτροφικό βίο σε διάσπαρτες αχυροκαλύβες, και σίγουρα οι "τρύπες" δεν μπορούν να θεωρηθούν δομικά στοιχεία ενός συγκροτημένου οικισμού.

Τα δύο αυτά παρονόματα, και η εξήγησή τους, είναι πλήρως συμβατά και εναρμονισμένα με όσα παραπάνω γράφουμε για τη ζωή των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής της Λιάσκας.

8. "Η ιερά Μονή Ζέρμας" - Ηπειρ. Χρονικά - τεύχος Α & Β - Ιωάννινα 1930.

9. Για τις πιθανές άλλες εξηγήσεις του ονόματος σχετικό είναι το ειδικό άρθρο "Εξήγηση της λέξης Κάντσικο", "υπό δημοσίευση στο περιοδικό ΚΟΝΙΤΣΑ".

10. Τον προηγούμενο αιώνα οι έριδες των δύο χωριών για την κατοχή και νομή του Κουσαρτσκού ήσαν έντονες. Είχαν συνθέσει μάλιστα και στίχους αντιλογίας μεταξύ τους, οι οποίοι σώθηκαν μέχρι τώρα.

Οι Καντσιώτες έλεγαν στους Ζερματινούς:

Ζερματινοί καταραμένοι
μέσ' το λάκκο τρυπωμένοι
τρώτε βρίζα και τσιλιέστε
και στο Κουίσουρο κυλιέστε.

Οι Ζερματινοί απαντούσαν:
Καντσιώτες, Μπουρμπουτσιώτες,
όπου πάτε πολεμάτε
στο χωριό μας δεν πατάτε.

11. "Μοναστήρια Επαρχίας Κόνιτσας", του Πρεσβυτέρου Διον. Τάτση, έτος 1987, σελ. 48, 49, όπου επισημαίνεται και η σχετική αντίφαση.

12. Για να αισθανθούμε λίγο την ανασφάλεια που επικρατούσε τότε, θα παραθέσουμε τούτο το απόσπασμα: "... Από εκατόν ήδη ενιαυτών, καθώς διηγούνται οι πατέρες μας, πιθανώς δε και έτι πρότερον, στίφη κλεπτών αναφαινόμενα από καιρού εις καιρόν, ως επί το πλείστον το καλοκαίριον, κατηρήμαζαν τα χωρία. Οι κλέπται ούτοι ήσαν διπτού γένους, Αλβανοί Μωαμεθανοί και Χριστιανοί, οίτινες ή εσμίγοντο μ' εκείνους, ή ελεηλάτουν χωριστά... "Κ. Μ. Κούμας, Ιστορία των ανθρωπίνων

πράξεων, Βιέννη 1832". 13. Το επίθετο "Στυλαίοι" ή "Στουλαίοι" - απ' όπου το Καντσιώτικο τοπωνύμιο "Στουλνάδκα" (= τα χωράφια των Στυλαίων) - υπήρχε στη Δροσοπηγή τα περασμένα χρόνια. Ο Χαρ. Ρεμπέλης στο (8) αναφέρει ότι από το Κουσαρτσκό κατάγεται αυτή η γενεά.

Επίσης στη Ζέρμα υπήρχε γειτονιά "Γκατζιουναίοι" - τώρα λέγεται "Γκατζογιανναίοι" - ενώ στο Κάντσικο υπάρχει γενεά "Γκατζουναίοι".

14. Είναι μία Μονή "... του Οσίου Νικάνορα (Ζάρδοβας), που είναι ανδρικό και αφιερωμένο στη Μεταμόρφωση του Σωτήρα. Χτίστηκε το 1534, κοντά στο παλιό χωριό Ζάρδοβα, πάνω στο βουνό Κονιβό (Καλλίστρατο), από τον Όσιο Νικάνορα. Στο μοναστήρι ισχύει το άβατο για τις γυναίκες. Έχει όμορφες τοιχογραφίες, θαυμάσιο ξυλόγλυπτο επιχρυσωμένο τέμπλο, με παραστάσεις από την Αγία Γραφή. Στο μοναστήρι, που παρουσιάζει εικόνα μικρού κάστρου, βρίσκεται ο τάφος του Αγίου Νικάνορα κι εκεί κοντά είναι η σκήτη του Αγίου.

Στο σκευοφυλάκιο φυλάγονται φορητές παλιές εικόνες, ιερά άμφια από τον 17ο αιώνα, ένας επιτάφιος του 1588, διάφορα εκκλησιαστικά σκεύη, λειψανοθήκες, ξυλόγλυπτα δεσποτικού κ.α., χειρόγραφα και κώδικες, στους οποίους περιλαμβάνεται και το περίφημο "λεξικό" του πατριάρχη Φωτίου. "Πηγή εγκυκλοπαίδεια ΥΔΡΙΑ".

Ο κ. Μιχ. Καλινδέρης, εμβριθής ερευνητής και συγγραφέας θεμάτων εθνικού και θρησκευτικού περιεχομένου, που άπτονται του χώρου της. Δυτ. Μακεδονίας, Γτολεμαίς 1940", δημοσίευσε κώδικες της Μονής Ζάμπορδας. Δυστυχώς, το βιβλίο του δεν είναι διαθέσιμο πλέον, και ούτε στην κεντρική εθνική βιβλιοθήκη Αθηνών, όπου το αναζητήσαμε, είναι καταχωρημένο, ενώ υπάρχουν εκεί πολλά άλλα βιβλία του.

15. Η Μονή έγινε το 1656, κατά τη διόρθωση στο άρθρο της παραπάνω σημείωσης (8). Το αυτό αναφέρεται κ.αι στη σημείωση (11).

Αθήνα 30 - 3 - 1990

ΘΩΜΑΣ Β. ΖΙΩΓΑΣ

Πολιτικός Μηχανικός

"οδός Μελίσσιου 16 - 116. 35 ΑΘΗΝΑ
τηλ. 7011014".

ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Το αεροπλάνο

Αναρίθμητες είναι οι μάχες και οι κάθε λογής δολιοφθορές του ελληνικού

λαού με τις οργανώσεις του και τα ένοπλα τμήματα, κατά των Ιταλογερμανικών στρατευμάτων Κατοχής.

Μικροί - μεγάλοι, άνδρες και γυναίκες, ένοπλοι και άοπλοι, σχεδόν το σύνολο του λαού μας, ¹ σε συνεργασία και ζηλευτή ομοψυχία, αγωνίστηκαν σκληρά και έφθειραν τον κατακτητή, κάνοντάς του "το βίο αβίωτο".

Και στην περιοχή μας πολλά είναι τα περιστατικά σ' εκείνον το μεγαλειώδη αγώνα.

Στο σημερινό σημείωμά μας θα αναφερθούμε στην καταστροφή ενός γερμανικού αεροπλάνου στο Μπουραζάνι.

Όπως γνωρίζουν οι παλιότεροι, στο Μπουραζάνι, είχαν αποθηκευτεί αρκετά πολεμικά εφόδια τα οποία προωθούνταν όπου τα χρειαζόνταν οι γερμανικές δυνάμεις.

Το καλοκαίρι του 1944 έκανε την εμφάνισή του, στο Μπουραζάνι και ένα μικρό αναγνωριστικό αεροπλάνο το οποίο προσγειωνόταν και απογειωνόταν από τα χωράφια που είχαν διαμορφωθεί σε πρόχειρο αεροδρόμιο.

Μια ομάδα νέων Επονιτών της περιοχής με επικεφαλής το Βασίλη Καλλιντέρη από την Αετόπετρα (Σανοβό), πήρε την εντολή από την Οργάνωση του ΕΑΜ να παρακολουθεί από το ύψωμα της Ευαγγελίστριας τις κινήσεις των Γερμανών στο Μπουραζάνι.

Από το πρόχειρο φυλάκιο, κάθε μέρα οι Επονίτες μετρούσαν τα διερχόμενα για Ελλάδα ή προς Αλβανία, αυτοκίνητα. Αυ-

τές τις πληροφορίες έστελναν κάθε βράδυ στην Οργάνωση Εξοχής απ' όπου έφταναν στο Αρχηγείο των αντάρτικων δυνάμεων του ΕΛΑΣ στον Πεντάλοφο (9η Μεραρχία).

Το Παρατηρητήριο, έκπληκτο, είδε μια μέρα να προσγειώνεται στο Μπουραζάνι ένα μικρό αναγνωριστικό αεροπλάνο. Την επόμενη μέρα απογειώθηκε κι αφού έκανε αναγνωριστική πτήση στη γύρω περιοχή ξαναπροσγειώθηκε στο πρόχειρο αεροδρόμιό του, όπου το κάλυψαν κάτω από τις καρυδιές.

Αυτό το περιστατικό έκανε μεγάλη εντύπωση στους Επονίτες παρατηρητές και αμέσως μεταβίβασαν την πληροφορία στο Αρχηγείο, απ' όπου στάλθηκε με τον ασύρματο στους Εγγλέζους. Σε τρεις μέρες αγγλικά αεροπλάνα βομπάρδισαν το αεροδρόμιο και κατέστρεψαν το αεροπλάνο.

Οι Γερμανοί υποψιάστηκαν ότι κάποιος έστειλε πληροφορίες στους Εγγλέζους και έστειλε ένοπλες ομάδες στρατιωτών για ανίχνευση στη γύρω περιοχή.

Μόλις η Επονίτικη ομάδα του παρατηρηρίου αντιλήφθηκε τις κινήσεις των Γερμανών, εγκατέλειψε το ύψωμα κι ανέβηκε σ' ανταρτοκρατούμενα βουνά...

Αυτά μου τα διηγήθηκε ο Ηλιοραχίτης Κώστας Λάμπας, μέλος της Ομάδας του φυλακίου και τωρινός κάτοικος Καλλιθέας.

Σ. Τουφίδης.

¹ Σημείωση.

Υπήρξε και μία ελάχιστη μειοψηφία προδοτών - συνεργατών του κατακτητή. Δυστυχώς σε κάθε χώρα θα βρίσκονται πάντοτε οι "Εφιάλτες" και "Κουίσλιγκς"

Το κλαδί

Μετά το θέρο και τ' αλώνισμα, για τους παλιότερους κατοίκους του χωριού μου καθώς και των άλλων γειτονικών χωριών, άρχιζε άλλη δουλειά: το κόψιμο του κλαδιού.

Επειδή οι χειμερινές μέρες είναι δύσκολες στον τόπο μας και κανείς δεν μπορεί να προβλέψει πόσο θα κρατήσει ο κάθε χειμώνας, οι νοικοκυραίοι έπρεπε να κάνουν την κατάλληλη προετοιμασία σε ζωοτροφές. Το κάθε σπίτι είχε πολλά μικρά και μεγάλα ζώα: ένα - δύο άλογα, άλλα τόσα βόδια και αρκετά γιδοπρόβατα, που ολ' αυτά έπρεπε να τραφούν με αποθηκευμένες τροφές μια και δε θά'βρισκαν τίποτ' άλλο στο καταχείμωνο. Ήταν ανάγκη λοιπόν, να γεμίσουν οι καλύβες με χορτάρι και άχυρο για τα "χοντρά ζώα" και με κλαδί για τα μικρότερα. Όταν είχε βελάνια, πολλοί αποθήκευαν κι απ' αυτά.

Αμέσως μετά το θέρο και τ' αλώνισμα, όλοι οι χωριανοί ξεχύνονταν στον κάμπο και κλάριζαν τις βελανιδιές (μιρόδια, πλατίτσες κ.α.), αυτές που βρίσκονταν στους όχθους των χωραφιών τους ή στο κοντινό δάσος. Διάλεγαν δέντρα με καλό φύλλωμα, πριν αρχίσει το κιτρίνισμα και

έκοβαν τα κλωνάρια, που δένονταν σε δεμάτια και μεταφέρονταν στ' αλώνια. Για τα κασίκια που θα γεννιόνταν μες στο χειμώνα (προτού ν' ανθίσουν τα κλαριά), έκοβαν γράβο και για τα γιδοπρόβατα ντούσκα. Αν δε χωρούσαν οι καλύβες, τότε έφτιαχναν "κλαδαριές". Έμπηγαν στη γη ένα στύλο από δέντρο και τοποθετούσαν με τέχνη, γύρω γύρω, το κλαδί, με τα φύλλα προς τα μέσα και τα κοτσάνια προς τα έξω. Τα πατούσαν όσο γινόταν και σκέπαζαν το στύλο ως την κορυφή. Πάνω πάνω έβαζαν βρυζοκάλαμο ή φτέρη, για να φεύγουν προς τα έξω τα νερά.

Τριγύρω βρέχονταν τα κλαδιά, αλλά η βροχή δεν έφτανε στο κέντρο κι έτσι με λίγη φύρα, το περισσότερο κλαδί έμενε άθικτο και μ' αυτό τείζαν τα "ζωντανά" τους, όταν το χιόνι ήταν πολύ και δεν είχαν τίποτ' άλλο να τους δώσουν. Οι κλαδαριές υψώνονταν γύρω στ' αλώνια και είχαν μια παράξενη γραφικότητα, με τις παλιές κουρελούδες, το βριζίτικο "σάλμα", ή τις άχρηστες γάστρες στην κορυφή....

Σωτ. Τουφίδης

Η Δοξασμένη Κοιλάδα

(Η λεκάνη του Αώου)

(3ο συνέχεια του προηγούμενου)

του Ηλία Παπαζήση

Τις βραδινές ώρες της 11ης Νοεμβρίου 1912, τουρκική στρατιωτική Περίπολος 12 ανδρών με αρχηγό Τσαούση (λοχία) προερχόμενη απ' την Κόνιτσα σταμάτησε στο Παλαιοσέλλι. Κατέλυσε στον Κοινοτικό Ξενώνα (Αμιλικό) και διενεκτέρευσε εκεί. Ποιά ήτο η αποστολή της περιπόλου αυτής δεν γνωρίζουμε, επειδή όμως τις πρωινές ώρες της επομένης ημέρας γύρισε στην Κόνιτσα και η συμπεριφορά της στο διάστημα της παραμονής της στο χωριό, υπήρξε φιλόφρονη, συμπεραίνουμε ότι η αποστολή της ήτο μάλλον η Αναγνώριση. Παρά ταύτα η εμφάνιση της περιπόλου εκείνης ανησύχησε το χωριό. Ενέβαλε στους ιθύνοντες του χωριού σκέψεις και φόβους για τις θλιβερές συνέπειες που θα συνεπήγαγε ενδεχόμενη συμπλοκή της περιπόλου μετ' εθνικών επαναστατικών ομάδων οι οποίες μετά την αποχώρηση του Τουρκικού Τάγματος εμφανίστηκαν και πάλιν και ανεύθυνα περιεφέροντο στα χωριά. Και δεν είχαν άδικο οι ιθύνοντες. Το απόγευμα της επομένης εκείνης ημέρας ασθμαίνουσα κατέφθασε απ' το Δίστρατο μικρά επαναστατική ομάδα με σκοπό να κτυπήσει την περίπολο η οποία, ως γράψαμε, είχε γυρίσει στην Κόνιτσα. Και από τότε τούρκικη μπότα απ' το Ελεύθερο και πέρα δεν ξαναπάτησε. Τώρα απηλλαγμένη απ' την παρουσία των τούρκων η Κοιλάδα του Αώου, συνεχίζει τις επαναστατικές εκδηλώσεις με γοργό ρυθμό. Γίνεται το ορμητήριο των Απελευθερωτικών ομάδων κατά του κατακτητού. Κάθε χωριό οργανώνει την επαναστατική ομάδα με τον Αρχηγό της.

Το Δίστρατο με τον ιερέα Οικονόμο Παπαθανάση, τον Νίκο Καραγιάννη και τους στενούς συνεργάτες τους, τους Γ. Κατσιμπαρη, Χρήστο Ρόφσια, Γούσια Μάϊπα, Οικονόμου και άλλους. Τα Άρματα με τον εφημέριο του χωριού Αρχιμανδρίτη Αγαθάγγελο απ' το Παλαιοσέλλι, τους Γκρόσο (Καρακώστα), Μιχάλη Χρυσικό και άλλους. Οι Πάδες με τον Νικόλαο Σίμο. Το Παλαιοσέλλι με τους Αθανάσιο Μούχο, Δημ. Παπαγεωργίου και λοιπούς. Το Ελεύθερο με τον Καπετάν Σέτα ή Μπισίνα.

Το Βρυσοχώρι, με τον Δημήτριο Πασχάλη και πολλούς άλλους μεταξύ των οποίων ήταν και ο Νικόλαος Τσάμης και ο Ιωάννης Καρκατσούλης και ο Αθανάσιος Εξάρχου που σκοτώθηκαν στη μάχη του Σκαμνελίου τον Οκτώβριο του 1912. Το Ηλιοχώρι με τον Γέρο Νικολάκη που έλαβε μέρος στη μάχη του Σκαμνελίου. Στη Λαϊστα και σ' όλη την περιοχή εκείνη, ο Λαϊστινός Παναγιώτης Περιστέρης κατάρτιζει επαναστατικές ομάδες. Για την ενίσχυση δε όλων των τοπικών επαναστατικών ομάδων και συντονισμό της δράσης των, ήρθαν και από άλλες περιοχές Απελευθερωτικές Ομάδες.

Κατέφθασαν οι ομάδες των αδελφών Γεωργίου και Παναγιώτου Τσοκαντάνα απ' το Περιβόλι Γρεβενών, του Χρήστου Λώλα απ' τους Φιλπαίους επίσης Γρεβενών, του Νικολάου Μπλατσή για τον οποίο έλεγαν, ότι ήτο αξιωματικός και ανέλαβε την οργάνωση και εποπτεία των ανταρτικών ομάδων της Λάκκας, ο δε Παναγιώτης Περιστέρης των ομάδων του Ακροζαγορίου. Όλοι οι νέοι κάθε

χωριού, με ενθουσιασμό ενετάγησαν στις ένοπλες απελευθερωτικές ομάδες. Πολλοί δε που ταξίδευαν σ' άλλα μέρη εγκατέλειψαν τις εργασίες των, κι ήρθαν να καταταγούν στις επαναστατικές ομάδες. Στο Παλαιοσέλλι οι πρώτοι που ήρθαν απ' την Καλαμπάκα ήταν οι Νικόλαος Ιωάννου Νικολίτσας και Ιωάννης Νικολάου Νικολίτσας. Ακολούθησε ο Βασίλειος Δημητρίου Τζίμας που εργαζόταν στην Άρτα. Όλοι ήταν οπλισμένοι με το φημισμένο πολεμικό όπλο "Μάνλιχερ" αυστριακού τύπου. Πρώτη φορά βλέπαμε το όπλο αυτό και με περιέργεια και θαυμασμό το περιεργαζόμασταν. Την 1η Δεκεμβρίου (π. η.) του 1912, έγινε η εγκατάσταση του Αρχηγείου των Απελευθερωτικών σωμάτων εις το Παλαιοσέλλι. Στο Ναό της Αγίας Παρασκευής Παλαιοσελλίου εψάλη πάνδημος Δοξολογία. Ο Ναός γέμισε από οπλισμένους νέους και άλλους κατοίκους. Εχοροστάτησε ο πρεσβύτερος των ιερέων Ζήσης Σακελλάριος (Παπαζήσης). Τον Πανηγυρικό εξεφώνησε ο Διευθυντής του Σχολείου Παλαιοσελλίου, ελληνοδιδάσκαλος Ιωάννης Ταμπάκος απ' το Μέτσοβο. Κάτω απ' την κυματίζουσα ελληνική σημαία εψάλη ο Εθνικός Ύμνος. Ρίγη από συγκίνηση και θαυμασμό κατέλαβε τους πάντες. Στο προαύλιο του Ναού, και μετά τη Δοξολογία, τα παιδιά συνταγμένα και παρατεταγμένα τραγουδήσαμε διάφορα πολεμικά τραγούδια που μαθαίναμα στο σχολείο, "ω! λυγερόν και κοπτερόν σπαθί μου και συ τουφέκι φλογερόν πουλί μου, εσείς τον τούρκο σφάξετε τον τύραννον σπαράξατε..." Επίσης του Ρήγα το τραγούδι "ως πότε παλικάρια θα ζώμε στα στενά..." και άλλα πολλά. Τέλος όλοι οι παρόντες άνδρες έσχισαν τα κόκκινα φέσια που φορούσαν και με μανία τα καταπατούσαν φωνάζοντας "Ζήτω η Λευθεριά".

Ετσι, η Κοιλάδα του Αώου ανέπνεε τώρα τον αέρα της Λευθεριάς. Παντού εκυμά-

τιζε η γαλανόλευκη σημαία. Στους άνδρες του χωριού που έσχισαν τα φέσια ήταν ο Νικόλαος Μαλάμος ή Γιάνκος Ξυλουργός το επάγγελμα. Κάποια μέρα του περασμένου Οκτώβρη, γύριζε απ' τη δουλειά του σπίτι του. Ήταν σούρουπο, ώρα απαγορευμένη για κυκλοφορία γιατί την περίοδο εκείνη ίσχυε ο στρατιωτικός νόμος που είχε κηρυχθεί με την έναρξη του πολέμου. Συμπωματικά, ακριβώς στο προαύλιο του Ναού της Αγίας Παρασκευής, έπεσε πάνω σε διερχόμενο τουρκικό απόσπασμα. Οι τούρκοι τον σταμάτησαν, του ζήτησαν εξηγήσεις και τέλος τον έδειραν για τη παράβαση του στρατιωτικού νόμου και του συνέστησαν να μη το ξανακάμει. Τώρα ο Νικόλαος Μαλάμος είναι απηλλαγμένος απ' τον τούρκικο βραχνά. Είναι ελεύθερος. Αρπάζει το κόκκινο φέσι που φορούσε και το σχίζει. Το δαγκώνει με τα δόντια, το ρίχνει κάτω, το πατά και ικανοποιημένος φωνάζει: "εδώ με δείρατε παλιότουρκοι, εδώ κι εγώ καταπατώ το φέσας" και συνέχιζε να το τσαλαπατά. Τρεις νέοι απ' την Κόνιτσα που κατάγονταν από καλές οικογένειες μεταξύ των οποίων και ο υιός του Σχολάρχη ελληνοδιδασκάλου Παπακώστα, ο Όθων, όταν άκουσαν, ότι στο Παλαιοσέλλι εγκαταστάθηκε το Αρχηγείο των επαναστατών ήρθαν όχι να καταταγούν, αλλ' απλώς να ιδούν τους επαναστάτες, να τους θαυμάσουν και να γυρίσουν πάλι στην Κόνιτσα. Το Αρχηγείο όμως δεν επέτρεψε την επιστροφή στην Κόνιτσα. Δεν ήθελε να μάθουν οι Τούρκοι την πραγματικότητα, παρ' ότι οι νέοι υπόσχονταν εχεμύθεια. Παραστάσεις παραγόντων να επιτραπεί η επιστροφή των απέβησαν άκαρπες. Παρέμειναν αυτοί οι νέοι στο Παλαιοσέλλι φιλοξενούμενοι στο σπίτι του τότε ευκατάστατου και Μουχτάρη του χωριού Παύλου Στυλιανού Ζησάκη. Γύρισαν στην Κόνιτσα, όταν ελευθερώθηκε, δηλαδή ύστερ' από τρεις μήνες. (Συνεχίζεται)

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΝΑ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

"μπόλι" Ιδανικών το δημοτικό μας τραγούδι

Είναι η βαθύτερη αίσθηση του λαού μας. Η έκφρασή του. Η συνείδησή του. Είναι οι πόνοι, οι τραγωδίες, οι ευτυχίες. Οι φυσικοί και μεταφυσικοί του πόθοι οι μικροί και μεγάλοι καημοί του. Οι αγάπες του.

Αγνωστος ο ποιητής τους, και εμπνευστής τους ο ίδιος ο λαός. Είναι το δημοτικό μας τραγούδι

Μέσα απ' αυτό περνά ολόκληρη η υπόσταση της φυλής μας. Τα ιδανικά και οι αγώνες της μακραίωνης ιστορίας μας.

Πως γεννήθηκε όμως το δημοτικό τραγούδι, και ποιός ήταν ο ρόλος του αιώνες τώρα στην ιστορική πορεία αυτού του τόπου; Ελάχιστοι γνωρίζουν. Η νέα γενιά, δυστυχώς δεν μπολιάζεται με την αξία του. Η τηλεόραση και το ραδιόφωνο, σχεδόν το αγνοούν και αδιαφορούν για την διάδοσή του. Είναι πολύ λίγες οι εκπομπές εκείνες που ασχολούνται με το δημοτικό τραγούδι. Κι όμως. Μέσα στα δημοτικά μας τραγούδια θα βρεί κανείς περίσσια την αγάπη για την πατρίδα, την Ελλάδα. Την Εθνική του ταυτότητα, την ελληνική του συνείδηση.

Αυτά υμνούν και εξυψώνουν τούτη τη συνείδηση. Την ορθόδοξη πίστη, τη φύση, τον αγνό Έρωτα. Είναι τραγούδια ποιήματα, με άγνωστο ποιητή.

Ιδιόμορφη η γέννηση και διάπλασή τους. Ήταν το γεγονός εκείνο που συγκινούσε το λαό, δονούσε τις ψυχές, και η φαντασία εύρισκε εκείνη τη σπάνια στιχουργική έμπνευση. Αρκεί να γεννιόταν ο πρώτος στίχος. Κάποιος τον έλεγε, τον τραγουδούσε, κι οι άλλοι πρόσθεταν κι άλλους, κι άλλους μέχρι που το τραγού-

δι, ολοκληρώνονταν και το τραγουδούσαν πλέον όλοι μαζί.

Και διαδίδονταν από τη μία άκρη της Ελλάδας ως την άλλη και πολλές φορές ως τα πέρατα της οικουμένης.

Ετσι ξεχνιόταν το όνομα του πρώτου εμπνευστή και έμενε σαν τραγούδι του λαού μας. Δημοτικό, γεμάτο λυρικότητα και μελωδία. Καθαρό σαν την καθαρότητα εκείνης της φύσης και της ψυχικής επαφής, κρυστάλλινο σαν το νερό της πηγής.

Ύμνος στην αγάπη και στον έρωτα, ελπίδα στα βάσανα της ζωής και τον πόνο της ξενιτειάς. Ύμνος στο γενναίο παλληκάρι που αγωνίστηκε για τα ιδανικά του και έπεσε για την πατρίδα. Τραγούδι στη λευτεριά, τη δικαιοσύνη την αδελφοσύνη, την καλύτερη ζωή.

Τα δημοτικά μας τραγούδια, είναι απ' τα καλύτερα λαϊκά τραγούδια του κόσμου. Παρουσιάστηκαν στα παλιά χρόνια και ιδιαίτερα στα χρόνια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

Τραγουδούσαν τότε τους αγώνες των γενναίων πολεμιστών, των ηρώων των ακριτικών περιοχών, που λέγονταν Ακρίτες.

Ήταν εκείνοι που φύλαγαν τις όμορφες περιοχές, τα σύνορα της Αυτοκρατορίας και πολεμούσαν τους Βάρβαρους λαούς, κατά τις επιδρομές των.

Αλλά υμνούσαν και τα κατορθώματα των γενναίων αγωνιστών οι οποίοι πολεμούσαν τους ντόπιους, αδικητάδες του λαού, τους πλούσιους γαιοκτήμονες που εκμεταλλεύονταν.

Στο καιρό της Τουρκοκρατίας τα δημοτικά μας τραγούδια ήταν εκείνα που α-

φουγκράστηκαν στην ψυχή του λαού την εθνική του συνείδηση και άναψαν μέσα του τη φλόγα για λευτεριά.

Τραγουδούσαν τα βάσανα του υπόδουλου Ελληνισμού τη λαχτάρα του να απαλλαγεί από τον τούρκικο ζυγό, τους ηρωικούς αγώνες και τα κατορθώματα των υπερασπιστών του, των αθανάτων αγωνιστών του 21.

Και μεταγενέστερα, όταν ήρθε το μεγαλύτερο στον κόσμο Επος, το Επος του 1940 - 41, όταν η ένδοξη Εθνική μας Αντίσταση έγραψε τη δική της ιστορία, το δημοτικό τραγούδι ήταν εκείνο που γέμιζε με θάρρος τις καρδιές και κρατούσε γενναίες τις ψυχές των αγωνιστών.

Αν έπρεπε να αναλύσουμε προσεκτικά την ιστορία του δημοτικού μας τραγουδιού δεν θα χωρούσαν σελίδες ολόκληρες. Γιατί εκεί μέσα χωράει ολόκληρη η ιστορία του Έθνους, χωράει ολόκληρη η ΕΛΛΑΔΑ.

Σταματάμε λοιπόν εδώ, κι αναρωτιόμαστε. Σήμερα; Τι γίνεται σήμερα που τα Εθνικά μας προβλήματα είναι οξυμένα; Που βρίσκεται το δημοτικό μας τραγούδι και ποιά θέση κρατάει στις καρδιές των νέων ανθρώπων; Γιατί δε γίνεται λόγος για αυτό στα σχολεία. Γιατί δεν διδάσκεται σε ξεχωριστό μάθημα στο δημοτικό και στο γυμνάσιο; Γιατί δεν έχει τη θέση που του αξίζει στην τηλεόραση και το ραδιόφωνο.

Μήπως δεν είναι σε όλους γνωστό, και αποδεκτό ότι μέσα απ' αυτό περνάνε, τραγουδιστά όλα μας τα Μεγάλα Ιδανικά; Κι αυτό το λέει η ίδια η λαϊκή μούσα. Εγώ θα κλείσω τούτη τη μικρή μου αναφορά, στο δημοτικό μας τραγούδι με ένα στιχάκι της:

"Ήθελα να ήμουν όμορφος να ήμουν παλικάρι, να ήμουνα τραγουδιστής, δεν ήθελα άλλη χάρη".

Γιώργος Τσίτσος
από το Πληκάτι Κονίτσης.

Παρακαλούνται

όσοι μας στέλνουν εργασίες για δημοσίευση, νά 'χουν υπόψη τα εξής:

1. Αν γίνεται, τα κείμενα να είναι δακτυλογραφημένα.
2. Όταν είναι χειρόγραφα να γράφουν καθαρά και ευανάγνωστα.
3. Και στις δύο παραπάνω περιπτώσεις το γράψιμο να γίνεται **ΜΟΝΟΝ** από τη μία όψη της κόλλας.
4. Να μην είναι μακροσκελή.

Αυτές οι λεπτομέρειες βοηθάνε τη Συντ. Επιτροπή και το τυπογραφείο.

Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Σ.Ε.

**Μην ξεχνάτε να στείλετε τη συνδρομή σας.
Η έκδοση του περιοδικού μας στηρίζεται αποκλειστικά σ' αυτή.**

ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΜΕΤΕΠΙΑΝΑΣΤΑΤΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ (1840 κ.ε.)

Από τη στιγμή που το ελληνικό κράτος έγινε ελεύθερο και ανεξάρτητο, ύστερα από τον οχτάχρονο ηρωικό αγώνα εναντίον της τουρκικής τυραννίας (1821 - 1829), ένα από τα κύρια μελήματα του ήταν και η προσπάθεια αυξήσεως του πληθυσμού του, ακριβώς επειδή χιλιάδες ήταν τα θύματα που έδωσαν τη ζωή τους στο βωμό της πατρίδας. Αν λάβουμε υπόψη μας ότι στο τέλος του αγώνα, όταν ήδη ο Καποδίστριας είχε έλθει στην Ελλάδα, ο ελληνικός πληθυσμός ανερχόταν μόλις σε 700 ή 800.000 ψυχές σύμφωνα με τους υπολογισμούς του το 1830¹, καταλαβαίνουμε γιατί αγωνιώδης ήταν η προσπάθεια όλων των μετέπειτα κυβερνήσεων για την αναπλήρωση των χαμένων ψυχών με την προσέλευση νέων Ελλήνων από το διεσπαρμένο σε όλη τη Βαλκανική ελληνισμό.

Σε έγγραφο του γραμματέα (υπουργού) "της επί των Εσωτερικών Γραμματείας της Επικρατείας" Ν. Γ. Θεοχάρη της 9ης Ιανουαρίου 1840 προς το συνάδελφό του γραμματέα των Εξωτερικών σχετικά με το θέμα αυτό διαβάζουμε τα εξής²:

"Όσον μεγάλη και αν είναι η επιθυμία της Κυβερνήσεως του ν' αυξήση τον πληθυσμόν του Κράτους, και μάλιστα δι' ανθρώπων της αυτής καταγωγής, γλώσσης και θρησκείας, όσον συντελεστικήν και αν θεωρή την εντός του κράτους μετοικεσίαν οικογενειών ξένων, ελληνικήν καταγωγήν έχουσών, άλλο τόσον και έτι πλέον, ως γνωρίζετε, κύριε γραμματεύ, περί πολλού ποιείται διατήρησιν των φιλικών της σχέσεων με τας ξένας αυλάς.... Δια τούτο και πριν ή ενεργήσωμέν τι υπέρ της αιτήσεως των εκ Κερκύρας ήδη μεταναστευσάντων

1 Απ. Βακαλοπούλου, Ιστορία νέου ελληνισμού, τόμ. Η', Θεσσαλονίκη 1988, σ. 12. Ο Επαμ. Κ. Κυριακίδης, (Ιστορία του συγχρόνου ελληνισμού, Εν Αθήναις 1982, τόμ. Α' σ. 227) διερωτώμενος "οπόσος δε ήτο ο πληθυσμός του νέου τούτου κράτους, ο πτωχός εκείνος πληθυσμός....;", απαντώντας λέγει: "Μόλις πεντακοσίων πενήκοντα έως εξακοσίων χιλιάδων ψυχών...". Κατά τον Ιωάννη Πετρόπουλο και την Αικατερίνη Κουμαριανού (Ιστορία του ελληνικού έθνους, Εκδοτικής Αθηνών, τόμ. ΙΓ' σ. 94) "άν λάβουμε υπόψη μας το αποτέλεσμα της απογραφής του 1837 με 819.969 κατοίκους, ως περισσότερο έγκυρο, και υπολογίζουμε την ετήσια αύξηση κατά 2,5%, τότε ο πληθυσμός του 1833 πρέπει να ήταν γύρω στις 740.000".

2 Α(ρχεία) Υ(πουργείου) Ε(ξωτερικών). 1840, φ. 45/1, Περί μεταναστεύσεως ελληνικών οικογενειών εις Ελλάδα.

Ηπειρωτών, σας παρεκαλέσαμεν να λάβητε δια της ανηκούσης οδού την άδειαν της Ιονικής κυβερνήσεως. Μετά ταύτα επροακλέσαμεν το Β. Διάταγμα... Επί της εν αυτώ λοιπόν βάσεως και προηγουμένη συγκαταθέσει και αδεία της Ιονικής κυβερνήσεως δεχόμεθα και άλλας οικογενείας, αφού δι' ιδιαιτέρας των αναφοράς ζητήσουσι την μετανάστευσίν των, αποκαθιστώντες τακτικόν πληρεξούσιον αυτών ένα ή δύο εξ αυτών, ως έκαμον και αι πρώται οικογένειαι..."

Εν Αθήναις τη 9 Ιανουαρίου 1840

Ο γραμματεύς

Ν. Γ. Θεοχάρης

Από το έγγραφο αυτό διαπιστώνουμε ότι η ελληνική κυβέρνηση επιθυμούσε τη μετανάστευση³ Ελλήνων από γειτονικές χώρες στο νεοϊδρυμένο κράτος, αλλά ταυτόχρονα παρακαλούσε να μη δημιουργηθούν παρεξηγήσεις με τις χώρες αυτές, όπως στην προκείμενη περίπτωση ήταν η Ιονική κυβέρνηση⁴ που είχε στην αρμοδιότητά της τη διοίκηση των Ιονίων νήσων με κέντρο την Κέρκυρα. Έπρεπε δηλαδή στη μετανάστευση αυτή να υπάρχει και η συγκατάθεση της κυβερνήσεως της χώρας εκείνης, από την οποία θα ταξίδευαν για το ελεύθερο ελληνικό κράτος οι διάφοροι Έλληνες μετανάστες.

Μια λοιπόν πτυχή της μεταναστεύσεως αυτής παρουσιάζουμε με την εργασία μας αυτή σήμερα, σχετική με Σουλιώτες από την Κέρκυρα, που επιθυμούσαν να επανακάμψουν αν όχι στην αγαπημένη τους πατρίδα, το Σούλι, που βρισκόταν την εποχή εκείνη

3 Τη μετανάστευση αυτή η Τουρκία δεν την ήθελε με κανένα τρόπο και χαρακτηριστική είναι η στάση που τηρούσε ο διορισμένος από την Υψηλή Πύλη διοικητής Σάμου Βογορίδης, ο οποίος "βιαίως κατά των νησιωτών εφέρετο και την μετανάστευσιν πολλών αυτών εις την Ελλάδα παρημπόδιζεν ούτως, ώστε... ο εν Κωνσταντινουπόλει Αγγλος πρεσβευτής επεζήτησεν εξηγήσεις παρά της Πύλης" *Επαμ. Κυριακίδου*, ιστορία του συγχρόνου ελληνισμού, εν Αθήναις 1892, τόμ. Α, σ. 406.

4 Εννοείται η "Ιόνιος Πολιτεία", η οποία, αφού είχε συσταθεί το 1800 με τη σύμβαση της Κωνσταντινουπόλεως (21 - 3 - 1800) μεταξύ Ρωσίας και Τουρκίας ως κράτος υπό την επικυριαρχία του σουλτάνου, διαδοχικά βρέθηκε υπό την κατοχή των Ρώσων και Γάλλων, ώσπου τελικά περιήλθε στην κατοχή των Άγγλων μετά τη συνθήκη των Παρισίων στις 17-11-1815 με πρώτο διοικητή το βάνουασο και αυταρχικό αρμοστή Maitland (Εκδοτικής Αθηνών), Ιστορία του ελληνικού έθνους, Αθήνα 1975, τ. ΙΑ' σ. 393 - 402 και ειδικότερα 401-402.

(1840) ακόμη στα χέρια των Τούρκων, τουλάχιστον σε μια περιοχή του ελεύθερου ελληνικού κράτους, όπου επιτέλους και θα ανέπνεαν τον αέρα της ελευθερίας, για την οποία τόσο είχαν μοχθήσει. Έτσι σε νεότερο έγγραφο⁵ του ίδιου γραμματέα των Εσωτερικών διαβάζουμε τα ακόλουθα:

"Προ πάντων πρέπει να ληφθή η συγκατάθεσις της Ιονικιής κυβερνήσεως ως προς την μετανάστευσιν των εκ Κερκύρας Σουλιωτικών οικογενειών..... Οι οικογενειάρχαι οι μεταναστεύσαντες εις Ελλάδα.... να εκλέξωσιν Επιτροπήν, εις την οποίαν να δώσουν όλην την πληρεξουσιότητα, δια να ενεργήση επ' ονόματί των... Δεν είναι αναγκαίον να μεταβή αυτοπροσώπως εις Αθήνας η συστηθησομένη Επιτροπή, διότι ουδαμώς δύναται να συνεισφέρη εις την πρόοδον της υποθέσεώς των, την οποίαν ημείς θέλομεν εισάξει αναλόγως των θυσιών, τας οποίας έκαμαν οι Σουλιώται διαρκούντος του υπέρ ανεξαρτησίας ιερού αγώνος...

Αθήναι την 5 Φεβρ. 1840

Ο Γραμματεύς
Ν. Γ. Θεοχάρης

Τα δύο αυτά έγγραφα που βρίσκονται στο Αρχείο του Υπουργείου Εξωτερικών συνοδεύονται και από τα ονόματα αυτών που πρόκειται να μεταναστεύσουν σε μια κατάσταση⁶ του Υποπροξενείου Κερκύρας, η οποία έχει ως εξής:

"Ονομαστική κατάστασις των ατόμων συμποσούντων τας 26 οικογενείας Ηπειρωτών, ποιούσα μέρος των 68, αι οποίαι οφείλουσι να μεταβώσιν εις Ελλάδα και εισίν έτοιμαι να επιβιβασθώσιν επί της Ελλην. Β.Γολέτας "Λαίδη Κόδριγκτον", όπως μετοικισθώσιν εις Κυλλήνην, μέρος διωρισμένον, δια να συστήσωσι τον αυτοίς προσφερόμενον γεωργικόν συνοικισμόν".

Εκείνο που μας κάνει εντύπωση είναι ότι στην κατάσταση αυτή των 26 οικογενειών απαντώνται και 6 οικογένειες από την Κόνιτσα, τα ονόματα των οποίων και αναφέρουμε με τον αύξοντα αριθμό, της καταστάσεως ως εξής:

5 Α. Υ. Ε. 1840, ό.π. έγγραφο της 5 - 2 - 1840 της "επί των Εσωτερικών γραμματείας της Επικρατείας προς την των Εξωτερικών".

6 Α. Υ. Ε. 1840, φ. 4571.

"1. Χρήστος Μπόγδος του Κώστα από Κόνιτσαν με γυναίκα του Ζωίτσαν και τέσσεσaras υιούς, Βασίλειον ετών, 9, Δημήτριον ετών 4, Κώσταν ετών 1 και Μαρίαν ετών 5.

.....
7. Λίμος ή Άδαμος Γιάννης από Κόνιτσαν με μητέρα του Περιστέραν.

.....
10. Ιωάννης Βλάχος από Κόνιτσαν.

.....
16. Στέλιος Παπαδημάκης του Μαργαρίτη από Κόνιτσαν με γυναίκα του Θεοδώραν και δύο υιούς Νεόφυτον και Χρήστον, μικρά.

.....
19. Γυνή Χρήστου χήρα του Δημητρίου Αναγνώστου από Κόνιτσαν με δύο μικρά τέκνα.

.....
24. Γεώργιος Άδαμος από Κόνιτσαν με γυναίκα του Ελένην και 4 υιούς Χρίστον ετών 8, Αναστάσιον ετών 5, Νικόλαον ετών 13 και Κατερίνα ετών 3.

.....
Κέρκυρα τη 10/22 Ιανουαρίου 1840

Ο Βασιλ. Υποπρόξενος

Β. Πιτσόλης".

Σε άλλη επίσης ξεχωριστή κατάσταση⁷, υπογραφόμενη από τον ίδιο υποπρόξενο και με την ίδια ημερομηνία συναντούμε και τα εξής ονόματα:

"... Ιωάννης Τζώρτζης του Γιώτη από Κόνιτσαν με γυναίκα Βασιλικήν και υιούς Αγγελικήν ετών 8, Νικόλαν ετών 5 και Φωτεινήν ετών 4.

.....
Γιώτης Γιώργος από Κόνιτσαν με αδελφόν Βασίλειον....".

Επειδή και στις δύο καταστάσεις παρατηρούμε ότι οι μετανάστες που πρόκειται να ταξιδέψουν προέρχονται από πόλεις της Ηπείρου, την Πάργα κυρίως και λιγότερο από το Συρράκο, το Δέλβινο, την Κόνιτσα και άλλες και επειδή στο έγγραφο της 5 - 2 - 1840 στην αρχή γίνεται λόγος "Περί αποικίας Σουλιωτών", στην οποία οι Κονιτσιώτες λογίζονται ως Σουλιώτες, συμπεραίνουμε ότι όλοι αυτοί οι Ηπειρώτες που βρίσκονταν στην Κέρκυρα δεν ήταν άλλο, παρά

7 Α. Υ. Ε. 1840, ό.π.

εκείνοι που είχαν καταφύγει εκεί από την Πάργα, όταν αυτή το 1819 πουλήθηκε στον Αλή πασά από τους Άγγλους⁸.

Φαίνεται λοιπόν ότι αρκετοί Κονιτσιώτες, προτού ακόμη εκραγεί η μεγάλη επανάσταση του '21, είχαν καταφύγει είτε στο Σούλι και τα περίχωρά του είτε και σ' αυτήν την Πάργα, τόσο για ν' αποφύγουν την τυραννία του Αλή πασά όσο και για την εξεύρεση εργασίας ως κτίστες κυρίως, αφού στις οικοδομικές εργασίες ήταν διαπρεπείς τεχνίτες. Ότι η υπόθεσή μας αυτή έχει κάποια βάση φαίνεται και από μίαν άλλη κατάσταση Κονιτσιωτών, οι οποίοι, μετά το τέλος της επαναστάσεως και αφού η κατάσταση είχε πλέον ηρεμήσει, μετακινήθηκαν από την Ελλάδα, στην οποία είχαν μεταναστεύσει, και ζητούσαν να επανακάμψουν στην Κόνιτσα.

Συγκεκριμένα, πρόκειται για ένα χειρόγραφο "βιβλίο των από επιθεωρήσεις ξένων διαβατηρίων εισπράξεων ολοκλήρου του παρελθόντος έτους 1848"⁹ της επαρχίας Ακαρνανίας, στο ποίο περιέχονται 450 ονόματα ατόμων που είχαν θεωρήσει τα διαβατήριά τους στον Καρβασαρά (Αμφιλοχία), έδρα της επαρχίας, προκειμένου να ταξιδέψουν έξω από τα όρια της Ελλάδας. Μέσα στο βιβλίο αυτό περιέχονται και τα ονόματα 19 Κονιτσιωτών, κατόχων διαβατηρίων που τα θεώρησαν, για το ταξίδι της επιστροφής προς την πατρίδα τους, την Κόνιτσα.

Το βιβλίο αυτό¹⁰ συνοδεύεται με το υπ' αριθ. 4458/14-9-1849 έγγραφο του επάρχου Βονίτσης και αποστέλλεται στο ΥΠ.ΕΞ., προκειμένου να ελεγχθούν οι εισπράξεις από διαβατήρια και έχει ως εξής:

8 Κ. Παπαρρηγοπούλου, *Ιστορία του ελληνικού έθνους*, έκδ. Σεφερλή, Αθήνα 1955, τόμ. Ε' σ. 522: "... Η Πάργα διετήρησε την αυτονομίαν αυτής υπό την αγγλικήν προστασίαν μέχρι του 1819, ότε παρεχωρήθη τελευταίον εις τον Αλήν, επί τώ ότι ούτος θέλει καταβάλει εις τους κατοίκους, μέλλοντας να μετανασεύσωσιν εις Κέρκυρανμ αποζημίωσιν 150.000 λιρών" > Βλ. και Χριστοφόρου Περραιβού, *Άπαντα*, όπου η *"Ιστορία σύντομος της Πάργας"*, έκδ. Σεφερλή 1956 σ. 247 : "...Οι Πάργιοι ακριβώς γινώσκοντες αδ' ενός την αμείλικτον και αιμοβόρον ψυχήν του βεζύρη (του Αλή πασά) και του αρμοστού (του Maitland) την απάτην, και τα οστά προπατόρων προσέτι πολλοί εξ αυτών, εξορύξαντες τους τάφους, έλαβον μεθ' εαυτών, πλέοντες δε προς Κέρκυραν τα έρριπτον εις τον πυθμένα της θαλάσσης....".

9 Α. Υ. Ε. 184, φ. 74/1β Διαβατήρια.

10 Το βιβλίο, χειρόγραφο, επιγράφεται: "Βιβλίο επιθεωρήσεως των εξωτερικών διαβατηρίων ξένων υπηκόων του έτους 1848", βλ. Α. Υ. Ε. ό.π.

a/a	Όνομα και επώνυμο	Πατρίς	Επάγγελμα	Τόπος Διευθ.	Ημερομηνία
97	Ευθύμ(ιος) Χρήστου	Κόνιτσα	Γεωργός	Κόνιτσα	Απριλ. 8
98	Χρήστος Μήτρου	"	"	"	"
99	Μήχας Χρήστου	"	"	"	"
100	Ανασ(τάσιος) Μήτρου	"	"	"	"
101	Δήμος Μήτρου	"	"	"	"
143	Απόστ(ολος) Γεωργίου	Κόνιτσα	Κτίστης	Κόνιτσα	Μαΐου 24
144	Νικόλ(αος) Αναστασίου	"	"	"	"
145	Νικόλ(αος) Ιωάννου	"	"	"	"
146	Δημ(ήτριος) Αναστασίου	"	"	"	"
147	Κώστας Αποστόλου	"	"	"	"
148	Αθαν(άσιος) Σιδέρης	"	"	"	Μαΐου 27
149	Δημ(ήτριος) Σιδέρης	"	"	"	"
150	Δημ(ήτριος) Κώστα	"	"	"	"
151	Ιωάν(νης) Δημητρίου	"	"	"	"
166	Γεώρ(γιος) Χρήστου	Κόνιτσα	Ταβαντζής	νιτσα	Ιουνίου
167	Γεώργιος Δημητρίου	"	"	"	"
385	Γεώ(γιος) Παναγιωτόπουλος	Κόνιτσα	Κτίστης	Κόνιτσα	7βρίου 27
386	Μαρία Δ. Παναγιωτοπούλου	"	ουδέν	"	"
408	Χρ(ήστος) Κώστα	"	Γεωργός	"	9βρίου 23

Καρβασαράς 7βρίου 1849 ο έπαρχος Ακαρνανίας (υπογρ. δυσανάγνωστος)

Δεν ξέρουμε αν τα στοιχεία που παραθέτουμε με την εργασία μας αυτή είναι ικανοποιητικά. Οπωσδήποτε όμως, επειδή αναφέρονται στα πρώτα χρόνια της δημιουργίας του ελληνικού κράτους και επειδή φαίνεται ότι καλύπτουν ένα κενό στο θέμα της μεταναστεύσεως των Ηπειρωτών όλων και ιδιαίτερα των Κονιτσιωτών, νομίζουμε ότι για την ιστορία της Κόνιτσας έχουν μεγάλη σημασία, εφόσον συνδέονται τόσο με το Σούλι και την Πάργα όσο και τα δύσκολα εκείνα προεπαναστατικά και μετεπαναστατικά χρόνια του '21. Γι' αυτό και τα αποτυπώνουμε εδώ, ως μια σελίδα άγνωστη της ιστορίας της Κόνιτσας, της μικρής εκείνης γραφικής πολιτείας, που, χτισμένη στις πλαγιές της Τύμφης, περήφανα αγναντεύει τα βορειοηπειρωτικά βουνά και διαφεντεύει όλον εκείνο τον αιμοτοπάτιστο ιστορικό χώρο, το γεμάτο θρύλους και πανάρχαιες παραδόσεις, μέσα στις οποίες συγκαταλέγουμε και τη μετανάστευση, η οποία ανέκαθεν ήταν και είναι ζυμωμένη με το αίμα και το δάκρυ του ευγενικού και γεναίου ηπειρωτικού λαού.

Χρήστος Ανδρεάδης
Φιλολόγος - ιστορικός

Η ΤΑΦΗ... ή ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

Όλοι οι ορθόδοξοι χριστιανοί έλληνες έχουν το δικαίωμα να εκφέρουν την γνώμη τους επί παντός του επιστητού, αν το μπορούν βέβαια. Επειδή το έναυσμα το παίρνω από άρθρο του κ. Ματθαίου Λέκκου, που δημοσιεύθηκε στον Ηπειρωτικό /αγώνα 12-11-1992, σχετικά με την ταφή και την καύση των νεκρών, θα επιθυμούσα εδώ να παραθέσω και τις προσωπικές μου απόψεις, οι οποίες δεν απέχουν από το να απηχούν κατά την γνώμη πολλών άλλων.

Και πρώτα - πρώτα, ας αρχίσουμε από το ΒΗΜΑ της Κυριακής (8-11-92) στο οποίο εκφράσθηκαν οι γνώμες εκκλησίας και Πολιτείας. Εκκλησίας μεν δια του αγίου Δημητριάδος κ. Χριστοδούλου Πολιτείας δε, δια του κ. Κονιδάρη, καθηγητού Πανεπιστημίου Θεολογίας και των εκπροσώπων των Δήμων Αθηνών και Πειραιώς. Προσωπικά έσκυψα με σπουδή και μελέτησα τις γνώμες των. Η διάγνωση ήταν ότι είχαν δίκαιο και οι μεν και οι δε. Η Εκκλησία, οχυρωμένη πίσω από την Παράδοση, η οποία αποτελεί το συμπλήρωμα της Αγίας Γραφής, ορθώς απεφάνθη, ότι η ταφή των προσφιλών μας προσώπων, επιβάλλεται να εκδημούνται με τις καθιερωμένες επικήδειες ακολουθίες. Είναι βίωμα χιλιάδων χρόνων των πιστών μας, και είναι αδύνατον να δεχθούν την παρέκκλιση αυτή. Ημείς έχομεν θεμελιωτήν τον Κύριον στην πίστη μας και την παράδοσή μας.

Αν οι αδογμάτιστοι ευρωπαίοι προχωρούν εσκεμμένα τα σιωνιστικά σκοπούμενα, οι καιροί μας, με την σήψη και τη φθορά και την παραλυσία στη διοικούσα εκκλησία μας, αν, οι πολιτικοί μας, με τη φορά των πνεύντων ανέμων που πορεύονται στις εκφάνσεις των επιθυμούν να μετατρέψουν έστω κατά ένα γιώτα, τα

κείμενα της Γραφής, όλοι μα όλοι ανεξαιρέτως, "λακτίζουν προς κέντρα".

Και επανερχόμενος στον κ. Λέκκο, επειδή στο Υ. Γ. ζητεί να τον διορθώσουν αν σφάλει κάπου, ως κοινός θνητός, τον βεβαιώ, ότι δεν σφάλει σε κανένα σημείο.

Όλα όσα παραθέτει είναι σωστά. Όμως το "χους ει και εις χουν απελεύσει είναι ευχή, που ανάγεται στη Δημιουργία του Θεού. Είναι εντολή του θεού, το σώμα να επιστρέψει "εις γην εξής ελήφθη". Δια του εξαϋλωμένου σώματος, του τεθεωμένου, θα παρουσιασθεί ο άνθρωπος στο Θρόνο του Θεού, να δώσει απολογία, για τα ανομήματά του. Ναι ο θεός κρίνει και τα θαμμένα και τα καμένα σώματα, ως Παντοδύναμος. Και εν τη ημέρα εκείνη αποδώσει ο Κύριος τον της δικαιοσύνης στέφανον.

Όμως, ας μη ξεχνούμε ότι το πνεύμα της ανομίας σήμερα το καθοδηγεί ο Αντίχριστος και είναι ήδη ενεργόν, μέχρις ου εύρει την υψίστην αυτού ανάπτυξιν και βεβαίωσιν. Να κάνω ακόμη εδώ και μιά παρένθεση αλλοιώτικη. Θεσπίσθηκε ο πολιτικός γάμος. Ποιό το αποτέλεσμα; Ούτε 3% το χρόνο γάμοι πολιτικοί. Ας πούμε ότι θεσπίζεται η καύση των νεκρών. Ούτε 1% το χρόνο δε θάνατι. Είπαμε, είναι βίωμα των χριστιανών βαθιά ριζωμένο, το έθιμο, να ενταφιάζονται οι νεκροί μας.

Ο άνθρωπος από την ώρα που έρχεται στον κόσμο μέχρι και πέντε χρόνια μετά το θάνατό του βρίσκεται διαρκώς στα χέρια της εκκλησίας. Βαπτίζεται, παντρεύεται, παθαίνει, κάνει στη ζωή του διάφορες ιεροτελεστίες, στα χέρια του παπά πάντοτε. Εδώ τώρα είναι το μετέωρο πρόβλημα. Υπάρχουν στις μεγαλουπόλεις οι Κατηγορίες των διαφόρων

ιεροτελεστιών. Η πρώτη, δεύτερη και τρίτη. Θέλεις με πολυελαίους, με μητροπολίτες, με πολλούς ιερείς, με μουσικές κλπ, κλπ. Πληρώνεις τα μαλλιά της κεφαλής σου. Η κενοδοξία, η ματαιοδοξία η προβολή, η επίδειξη των σημερινών ταιπών ανθρώπων, όλα μα όλα, συντελούν στο θησαυρισμό των ιερωμένων. Με αποτέλεσμα: Πολυκατοικίες, λίρες, περιουσίες τεράστιες.

Και καύχηση πολλή όταν βρίσκονται σε κύκλους. Να εξηγούμεθα εδώ, όχι όλοι αδιακρίτως οι ιερωμένοι. Υπάρχουν και οι πολύ λίγοι, που τα απεχθάνονται αυτά κληρικοί εννώ βέβαια. Εδώ πρέπει να

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Οξυά 16.10.92

Η Επιτροπή του συλλόγου Οξυάς "Ο Άγιος Νικόλαος" θεωρεί υποχρέωσή της να εκφράσει και δημόσια τις θερμές ευχαριστίες της προς: Την Τράπεζα Πίστωσης, την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, την Τράπεζα της Ελλάδος, την Ιονική Τράπεζα, την Ε.Τ.Β.Α. την καπνοβιομηχανία "ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ" και τα Σούπερ Μάρκετ "ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ", γιατί στα γράμματα που τους στείλαμε μας απάντησαν θετικά, ενισχύοντας το σύλλογό μας οικονομικά.

Τέτοιου είδους χειρονομίες, έχουν τεράστια σημασία, γιατί εκτός από την οικονομική συμπαράσταση, μας τονώνουν το ηθικό (επιτροπών και κατοίκων) να συνεχίσουμε το φιλόπονο έργο μας για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής σ' αυτά τα εγκαταλειμμένα ακριτικά χωριά.

Επίσης θεωρούμε υποχρέωσή μας να εκφράσουμε τη βαθιά μας λύπη προς τους εκάστοτε Υπουργούς Πολιτισμού και συγκεκριμένα: στην κα Μελίνα Μερκούρη, κ. Τζανετάκη και την κα Άννα Ψαρούδα - Μπενάκη, γιατί, παρά τις θερμές μας εκκλήσεις να μας βοηθήσουν για τη

ληφθεί μια ηρωική και γενναία απόφαση, ΟΜΟΘΥΜΗ της Εκκλησίας μας. Κατάργηση των επαράτων τυχερών, ΠΑΝΤΕΛΩΣ. Τότε μόνον θα αρθούν εις το ύψος των οι υψηλά ιστάμενοι κληρικοί μας. Θα ανακτήσουν το κύρος των. Θα διαφύγουν από το Λαοκόντιο σύμπλεγμα της πλεονεξίας. Θα τιμηθούν και πάλιν. Μας φθάνουν οι χαλεποί καιροί που διερχόμεθα. Μας αρκούν οι απρόβλεπτες πολεμικές συρράξεις. Μας βασανίζει το κατάντημα της νεολαίας μας.

Όλα τα παραπάνω έχουν στενή σχέση με την ταφή των νεκρών μας. "Καιρός του ποιήσει των Κυρίω".

• *Αχιλλεύς Γ. Κολιός ΚΟΝΙΤΣΑ*

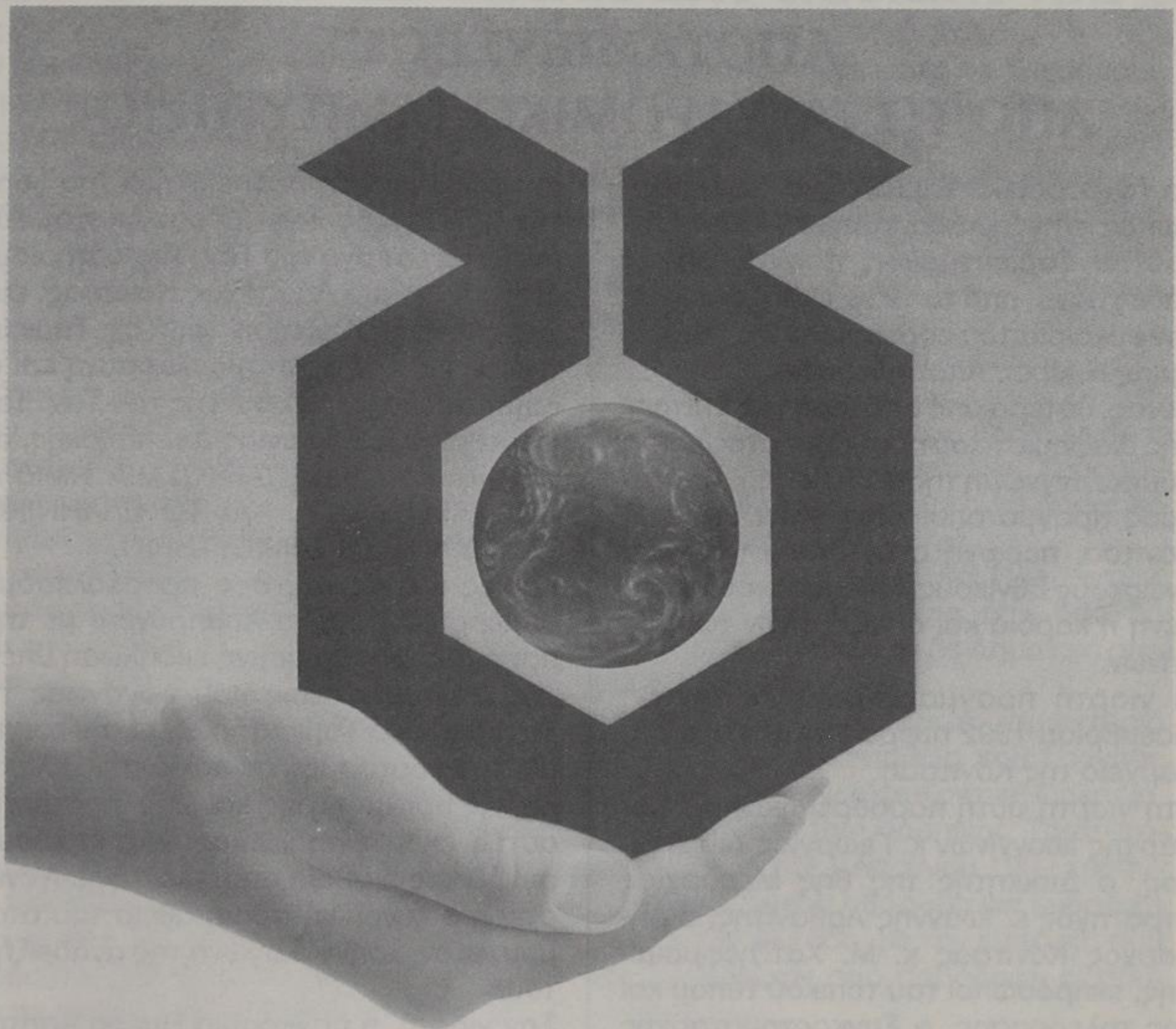
διάσωση του πέτρινου καμπαναριού - μετά βυζαντινής εποχής - που βρίσκεται στην κεντρική εκκλησία του χωριού μας, όλες μας οι εκκλήσεις έμειναν ουσιαστικά αναπάντητες, με αποτέλεσμα, το καμπαναριό να βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο να πέσει και να χαθεί ένα ακόμη μνημείο που αν πέσει, δεν πρόκειται να ξαναχτιστεί.

Εμείς θα καταβάλουμε κάθε προσπάθεια για τη διασώσή του, αλλά, καταλαβαίνουμε ότι οι πολύ περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες που έχουμε, δε θα μας επιτρέψουν να το αναστυλώσουμε, γιαυτό αν αφεθεί στην τύχη του και πέσει, η ευθύνη θα βαρύνει εξ ολοκλήρου τους κ. υπουργούς που αναφέραμε παραπάνω για την αδικαιολόγητη αδιαφορία που έδειξαν και δείχνουν.

Με σεβασμό και εκτίμηση.

Ο Πρόεδρος
Νικόλαος Τσίμας
Ο Γραμματέας
Άθαν. Πορφύρης

Υ.Γ. Ευχαριστούμε θερμά το περιοδικό "ΚΟΝΙΤΣΑ" που μας φιλοξένησε στις στήλες του.

art

90
ΧΡΟΝΙΑ

ΜΕ ΤΗ ΣΙΓΟΥΡΙΑ ΤΟΥ

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ
ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΗΜΕΡΑΣ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΣ ΑΠΟ ΤΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ

Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, ως εκπρόσωπος στην Ελλάδα, του Διεθνούς Ινστιτούτου Ταμιευτηρίων, πραγματοποιεί κάθε χρόνο, από το 1936, εκδηλώσεις με την ευκαιρία του εορτασμού της Παγκόσμιας Ημέρας Αποταμιεύσεως.

Φέτος, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής διαφημιστικού προγράμματος και τη σύμφωνη γνώμη της Διοίκησης, ο εορτασμός πραγματοποιήθηκε στην ακριτική Κόνιτσα, περιοχή στην οποία για τους γνωστούς Εθνικούς λόγους, είναι στραμμένη η καρδιά και ο νους όλων των Ελλήνων.

Η γιορτή πραγματοποιήθηκε την 5η Νοεμβρίου 1992 ημέρα Πέμπτη στο Δημαρχείο της Κόνιτσας.

Στη γιορτή αυτή παραβρέθηκαν οι: Νομάρχης Ιωαννίνων κ. Γεώργιος Διδάγγελος, ο Διοικητής της 8ης Μεραρχίας Στρατηγός κ. Ιωάννης Αρβανίτης, ο Δήμαρχος Κόνιτσας κ. Μ. Χατζηφραιμίδης, εκπρόσωποι του τοπικού τύπου και της τηλεόρασης, ο Συγκροτηματάρχης ΕΛΤΑ κ. Νικ. Κέντρος, ο Ν. Σύμβουλος κ. Αποστ. Ριστάνης, ο Διοικητής Α. Τ. Κόνιτσας, ο Διοικητής του 583 Τ.Π., πολλοί τοπικοί παράγοντες, οι καθηγητές και οι δάσκαλοι, με τους μαθητές όλων των Σχολείων της Κόνιτσας.

Από τη Διοίκηση του Ταχ. Ταμιευτηρίου συμμετείχαν: Ο Γενικός Διευθυντής κ. Γ. Ριζάς, οι σύμβουλοι του Διοικητικού Συμβουλίου κ. κ. Ι. Ρούμπας και ο Φ. Γιαννακόπουλος και πολλοί Υπηρεσιακοί παράγοντες, τόσο από την Κεντρ. Υπηρεσία του Ταχ. Ταμιευτηρίου όσο και από το κατάστημα Ιωαννίνων. Σε σύντομο χαιρετισμό του ο Γενικός Διευθυντής

αναφέρθηκε στη σκοπιμότητα της εορτής της Παγκόσμιας Ημέρας Αποταμιεύσεως και το έργο του Ταχ. Ταμιευτηρίου. Στη συνέχεια ο Δήμαρχος Κόνιτσας, ευχαρίστησε τη Διοίκηση του Ταχ. Ταμιευτηρίου για την πρωτοβουλία αυτή και ο συμπατριώτης, Διευθυντής του Ταχ. Ταμιευτηρίου κ. Γεώργιος Δερμιτζάκης, ανέπτυξε το θέμα: ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ.

Κυρίες και Κύριοι, σας προσκαλέσαμε σήμερα εδώ για να λαμπρύνετε με την παρουσία σας τη σεμνή εκδήλωση υπέρ της Αποταμιεύσεως που οργάνωσε το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, με την ευκαιρία του εορτασμού σε παγκόσμια κλίμακα της πρωϊμότερης και ωφελημότερης αυτής εκδήλωσης. Μιάς ενστικτώδους συνήθειας η οποία αποτελεί την ευγενέστερη οικονομική προσπάθεια του ατόμου, στον ειρηνικό αγώνα της ανάδειξής του.

Σαν γιορτή, η παγκόσμια Ημέρα Αποταμιεύσεως δεν έχει βέβαια τη θέση της στην ανάμνηση ενδιαφερόντων σωτηριολογικών Θρησκευτικών Πολιτικών και Πολεμικών γεγονότων, και γι αυτό θα την κατατάξουμε ανάμεσα σε κείνες που θυμίζουν σωτηριολογικά οικονομικά γεγονότα, τα οποία θεμελίωσαν θεσμούς που κατέστησαν τα οχυρά του αγώνα για την οικονομική ανάπτυξη των λαών όλου του Κόσμου.

Ενας τέτοιος Παγκόσμιος θεσμός είναι αναμφισβήτητα τα Ταμιευτήρια τα οποία εδώ και δύο περίπου αιώνες, αποτελούν τους κυριότερους φορείς και τους εκ-

φραστές του αποταμιευτικού πνεύματος.

Την πρωτοβουλία για την καθιέρωση της 31ης Οκτωβρίου ως Παγκόσμιας Ημέρας Αποταμιεύσεως, είχε το Διεθνές Ινστιτούτο Ταμιευτηρίων στο πρώτο του Συνέδριο που πραγματοποιήθηκε το 1924 στο Μιλάνο.

Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο είναι τακτικό μέλος του Διεθνούς αυτού Οργανισμού (που αριθμεί 2000 μέλη σε 85 χώρες και των 5 Ηπείρων) συμμετέχει στον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Αποταμιεύσεως, είναι ο πρωτεργάτης στην προσπάθεια της Αποταμιευτικής συνήθειας και μοναδικός εκπρόσωπός του στην Ελλάδα.

Η Διοίκηση του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου επέλεξε την ακριτική αυτή πόλη της Κόνιτσας, για να γιορτάσει μαζί σας την Παγκόσμια Ημέρα Αποταμιεύσεως και τα 90 χρόνια που συμπληρώνει φέτος, συνεχούς λειτουργίας και προσφοράς του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου στο Κοινωνικό σύνολο.

Να γιορτάσει μαζί σας γιατί το θεωρεί ιερό χρέος και γιατί εσείς εδώ στους πρόποδες των Βορειοηπειρωτικών βουνών τα οποία είναι ποτισμένα με αίμα και ιδρώτα, παραμένετε πιστοί στις επάλξεις και εκτελείτε καθήκοντα εθνικού φρουρού.

Φέτος στα πλαίσια συμμετοχής του στον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Αποταμιεύσεως και για 8η συνεχή χρονιά, αφού από το έτος 1985, αντικατέστησε το γνωστό στους παλαιότερους θεσμούς των μαθητικών βραβείων, συνεχίζει το θεσμό της δημιουργίας Σχολικών Βιβλιοθηκών σε Σχολεία που έχουν μια τέτοια ανάγκη, σαν έμπρακτη εκδήλωση του ενδιαφέροντος του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου, για την άνοδο του μορφωτικού και πολιτιστικού επιπέδου των νέων, οι οποίοι επί δεκαετίες συμμετέ-

χουν στη σύνθεση της Πελατείας του με το σημαντικό ποσοστό 18%.

Συγκεκριμένα πρόσφατα το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο προσέφερε 56 μεταλλικές βιβλιοθήκες με 300 περίπου τόμους ιστορικών λογοτεχνικών και επιστημονικών βιβλίων σε Γυμνάσια και Δημοτικά των νομών ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ, ΓΡΕΒΕΝΩΝ, ΚΟΖΑΝΗΣ ΚΑΙ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ, ύστερα από τη συνεργασία με το αρμόδιο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Τα επιλεγμένα για το Νομό μας Γυμνάσια είναι: Πωγωνιανής, Κόνιτσας, Χρυσοβίτσας και Κεφαλόβρυσου και τα Δημοτικά Παρακαλάμου, Πωγωνιανής.

3ο Κόνιτσας, Καλπακίου και Πραμάντων. Πήραν, τα μεν Γυμνάσια από δύο (2) πλήρεις βιβλιοθήκες τα δε Δημοτικά από μία πλήρη βιβλιοθήκη.

Το Ελληνικό Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο συνεχίζει μια προσπάθεια που ξεκίνησε το έτος 1900 στην τότε Κρητική Πολιτεία. Η έναρξη του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου άρχισε την 1 Απριλίου 1902 και συνεχίζεται σήμερα αθόρυβα και μεθοδικά σε όλη την Ελλάδα, με την εμπειρία που μας μετέδωσαν από παράδοση οι προκάτοχοί μας.

Το πρώτο βιβλιάριο καταθέσεων εκδόθηκε στα Χανιά και το έτος 1909 με άλλο Νόμο, έγινε το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο με την εγγύηση του Κράτους, που λειτούργησε την 15 Δεκεμβρίου 1914.

Από τη χρονιά αυτή, αρχίζει και η κοινωνική προσφορά του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου. Κατά χιλιάδες οι Έλληνες, χρόνο με το χρόνο, αρχίζουν να συνηθίζουν στην έννοια της αποταμίευσης προς ένα ίδρυμα του οποίου οι καταθέσεις, έχουν την εγγύηση του Κράτους.

Το έτος 1934 κυκλοφορεί για πρώτη φορά ο κουμπαράς ο οποίος πέτυχε να φέρει μέσα στην οικογένεια την ιδέα της αποταμίευσης και να διευκολύνει έτσι τη

συγκέντρωση και των μικροτέρων ακόμη ποσών που και τώρα πλέον, σε κάθε άνοιγμα του, αποτελούν πράξη κατάθεσης.

Τα χρόνια που επακολούθησαν και μέχρι την έκρηξη του 2ου Παγκόσμιου Πολέμου, ήταν γεμάτα επιτυχίες για το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο.

Νέοι καταθέτες και εκατομμύρια καταθέσεις.

Νέα βιβλιάρια στα χέρια κυρίως νέων ανθρώπων. Ένας πρωτοφανής οργανισμός που υπόσχεται στην Υπηρεσία ένα λαμπρό μέλλον.

Το βιβλιάριο του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου έχει μεταβληθεί πλέον σε χρυσό κιβώτιο των λαϊκών προσδοκιών και ελπίδων.

Ακολουθούν τα χρόνια της κατοχής και της εσωτερικής αναταραχής, οπότε από το 1953 αρχίζει η οικονομική αναγέννηση της χώρας.

Το έτος 1954 συμβαίνει κάτι σημαντικό για το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και την Πίστη των καταθετών του προς αυτό.

Εκδίδεται το Ν Δ 3049/1954, με το οποίο επιστρέφεται στους προκατοχικούς καταθέτες μέρος από τις καταθέσεις τους.

Το έτος 1955 το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο εκδίδει 68.600 νέα βιβλιάρια που αφορούν αναγνωρισθείσες προκατοχικές καταθέσεις πολλών εκατομμυρίων δραχμών. Κανένας άλλος Πιστωτικός Οργανισμός δεν έχει προβεί σε τέτοια ενέργεια. Και αυτό είναι ένας ακόμη λόγος που εξηγεί τη βαθιά πίστη του Ελληνικού λαού στο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και την προτίμησή του προς αυτό όταν πρόκειται να καταθέσει τις οικονομίες του. Τα Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο είναι ένα Κοινοφελές Ίδρυμα το οποίο δεν επιδιώκει κερδοσκοπικούς σκοπούς. Μέσα στα ενενήντα χρόνια του που γιορτάζει φέτος, να αναπτυχθεί σε ένα ισχυρό οικονομικό Οργανισμό.

Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο είναι Κρατικός Οργανισμός με διοικητική και οικονομική αποκέντρωση. Έχει δημοσιονομική αυτοτέλεια καταρτίζει δύο προϋπολογισμό και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών.

Από τη μια μεριά εξυπηρετεί τους καταθέτες με τον τόκο που τους δίνει και από την άλλη το Δημόσιο συμφέρον, γιατί τα κεφάλαιά του γίνονται πολύτιμη πηγή για την υποβοήθηση της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής του Κράτους.

Όλες οι ενέργειες του, αποσκοπούν στη συγκέντρωση του χρηματικού αποθέματος που αδρανεύει και στην εξυπηρέτηση του Κοινωνικού συνόλου.

Οι δραστηριότητες του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου είναι αυστηρώς περιορισμένες σε δύο βασικούς τομείς: την ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗ και την ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ.

Ως Ίδρυμα της λαϊκής κυρίως αποταμίευσης, δέχεται εντόκους καταθέσεις διαφόρων κατηγοριών από τις οποίες σπουδαιότερες είναι οι καταθέσεις συνήθους αποταμίευσης σε πρώτη ζήτηση με επιτόκιο 18,5% το χρόνο, οι καταθέσεις με τρίμηνη προειδοποίηση με επιτόκιο 19% το χρόνο, οι καταθέσεις Ταμιευτηρίου σε συνάλλαγμα για τους Έλληνες Ναυτικούς, Έλληνες που εργάζονται στο εξωτερικό, και για μόνιμους κατοίκους Ελλάδας, με ξεχωριστό, για κάθε νόμισμα, επιτόκιο, και οι καταθέσεις Νομικών προσώπων (Σχολικές εφορείες, Ασφαλιστικά Ταμεία κλπ.) με επιτόκιο 18,5%.

Από δε το έτος 1980, δέχεται και προθεσμιακές καταθέσεις με ονομαστικά ομόλογα μη διαπραγματεύσιμα στο Χρηματιστήριο, με προθεσμία ενός χρόνου και επιτόκιο 21% για ποσά ενός εκατομμυρίου και πάνω.

Η αποταμίευση που γίνεται στο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο εξυπηρετεί αυτή

την ίδια την πηγή της και κάνει τον Έλληνα αποταμιευτή, συντελεστή της δικής του οικονομικής προόδου.

Πράγματι τα ποσά που συγκεντρώνει από τους αποταμιευτές τα διαθέτει αφ' ενός μεν υπό μορφή δανειοδοτήσεων σε μερικές κατηγορίες μισθωτών του Δημοσίου για απόκτηση στέγης και σε Οργανισμούς για εκμετάλλευση παραγωγικών έργων κοινής ωφέλειας, αφ' ετέρου δε μέσω των Τραπεζών, για την ενίσχυση του εμπορίου της Βιομηχανίας και της Βιοτεχνίας.

Άλλες του δραστηριότητες, με γνώμονα την εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου είναι η εξόφληση των επιταγών συντάξεων του Δημοσίου εκ των οποίων ένα μεγάλο ποσό παραμένει ως κατάθεση, των λογαριασμών Ο.Τ.Ε. τοκομεριδίων τρίτων κλπ.

Τα ενδεχυροδανειστήριά του στην Αθήνα στον Πειραιά και στη Θεσσαλονίκη, είναι καταφύγει οποιουδήποτε ιδιώτη, καλύπτουν πρόσκαιρες ανάγκες του και τον απαλλάσσουν από την αδίστακτη τοκογλυφία.

Για την εξυπηρέτηση των καταθετών του, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο έχει ιδρύσει 116 καταστήματα διασκορπισμένα σε ολόκληρη τη χώρα και τα περισσότερα στεγάζονται σε ιδιόκτητα ακίνητά του, πολλά δε από αυτά λειτουργούν από το πρωί μέχρι το βράδυ. Παράλληλα, συνεργάζεται με ... 797 Ταχυδρομικά Γραφεία και θα ήταν παράλειψή μου να μην αναφερθώ στην τεράστια προσφορά των υπαλλήλων των ΕΛ. ΤΑ που εκτελούν και Ταμιευτηριακό έργο. Οι ταχυδρομικοί διαχειριστές είναι οι ακρίτες της αποταμιευτικής δραστηριότητας που έχουν τη δυνατότητα να προσεγγίζουν τις πλέον απίθανες αποταμιευτικές πηγές μέσω του τεραστίου δικτύου των Ταχ. Γραφείων και των Αγροτικών διανομέων. Ο σκοπός είναι κοινός και αποβλέ-

πει στην εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος ανεξάρτητα προς το νομικό καθεστώς το οποίο διέπει τους δύο Οργανισμούς.

Τα αποτελέσματα όλων αυτών των δραστηριοτήτων του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου, σε ένα περιληπτικό απολογισμό έχουν ως κατωτέρω:

Στατιστικά στοιχεία 30.6.1992.

Σύνολο καταθετών: 4.511.941 με συνολικό ποσό καταθέσεων δρχ. 1,040,6 δις
Χορηγηθέντα δάνεια:

ΔΕΗ 133,3 δις

ΟΤΕ 232 δις

Νομαρχιακά Ταμεία: 806 εκατομμύρια

Λοιπά Ν.Π.Δ.Δ. 474,6 δις

Στεγαστικά δάνεια: 60,0 δις

Αξιοσημείωτες είναι οι εξελίξεις και στον τομέα του αυτοματισμού. Σε 19 μεγάλα Καταστήματα του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου λειτουργούν αυτόνομα συστήματα Η/Υ και προωθείται η εγκατάσταση παρόμοιων συστημάτων και σε άλλα Καταστήματα, στα οποία, με ανάλογα τοπικά ON - LINE, θα συνδεθούν, 38 ακόμη περιφερειακά Καταστήματα, ώστε σύντομα 75 από τα 116 Καταστήματα του, να λειτουργούν με μηχανογραφικό σύστημα.

Δώσαμε σ' αυτήν όσο ήταν δυνατό, σύντομη ανάλυση, τα στοιχεία συγκρότησης, του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου το οποίο έχει την πρωτοβουλία να συνεορτάζει με τα Ταμιευτήρια όλου του Κόσμου, μια ασυνήθιστη οικονομική γιορτή την οποία λαμπρύνανε με την παρουσία σας.

Κυρίες και Κύριοι,

είναι γνωστή η σημερινή διεθνής κρίσιμη οικονομική κατάσταση, καθώς και οι προσπάθειες όλων για οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη.

Απαιτείται τεράστια προσπάθεια εκ μέρους όλων (ατόμων, κοινωνικών φορέων

και Πολιτείας) για τη δημιουργία των συνθηκών ανάκαμψης της οικονομίας.

Ιδιαίτερα σήμερα που έντονα προβάλλει η ανάγκη εκσυγχρονισμού μεθόδων ενεργειών νοοτροπίας, γιατί η πορεία μας μέσα στην Ενωμένη Ευρώπη, απαιτεί μια ιδιαίτερη προσπάθεια για να καταστεί δυνατή η ισότιμη συμμετοχή μας.

Ας ξεκινήσουμε λοιπόν όλοι μαζί αυτή την ειρηνική σταυροφορία για να δημιουργήσουμε καλύτερες συνθήκες στις επόμενες γενεές για τις οποίες έχουμε ιερή υποχρέωση.

Εκ μέρους της Διοίκησης του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου, ευχαριστώ το Δήμαρχο και το προσωπικό του Δήμου της Κόνιτσας για τη βοήθειά τους στην οργάνωση της σημερινής εκδήλωσης.

Τελειώνοντας εύχομαι σε όλους τους μαθητές των Σχολείων να περάσουν μιά όμορφη και δημιουργική χρονιά και να θυμούνται πάντα πως "η αποταμίευση είναι μητέρα πολλών αρετών και θεμε-

λιώδης παράγων ευημερίας για το ατομικό και κοινωνικό σύνολο.

Σας ευχαριστώ πολύ

Μετά την ομιλία έγινε δεξίωση για τους επισήμους και προσφορά γλυκών και αναψυκτικών με διαφημιστικά στυλό, στους μαθητές όλων των Σχολείων της Κόνιτσας.

Την 6 Νοεμβρίου 1992, ο Γενικός Διευθυντής του Ταχ. Ταμιευτηρίου με το Υπηρεσιακό κλιμάκιο, επισκέφθηκε το Γυμνάσιο και το Λύκειο της ΠΩΓΩΝΙΑ-ΝΗΣ και σε συγκέντρωση των Καθηγητών και όλων των μαθητών στους οποίους σημειωτέον οι 120 είναι Βορειοηπειρώτες, σε ένα σύντομο χαιρετισμό του, αναφέρθηκε στο θεσμό της δημιουργίας των Σχολικών βιβλιοθηκών από το Ταχ. Ταμιευτήριο και στην Παγκόσμια Ημέρα Αποταμιεύσεως. Στη συνέχεια σε όλους τους καθηγητές και μαθητές προσφέρθηκαν διαφημιστικά στυλό.

Αποδημία

Εκείνη η μακρινή εποχή στην ακινησία
της μνήμης

Κι ένας δρομος που έφτανε ολόγεια απ'
το παρελθόν κι ανοιγόταν

διάπλατος κι εσύ οδοιπορούσες μεσ' α-
πό δάση αειθαλή, πάνω

από ριζιμιά λιθάρια, διάβαινες τον πυλώ-
να του καστρότοπου

κι έμπαινες πια στην ξεχασμένη πολιτεία.
Πάσχιζες να σηκώσεις τα γκρεμάδια με

τη δύναμη του νόστου, έπαιρνες άσπρο
της γιορτής για να λευκάνεις, πεζούλια

και αυλές και υπερώα, άνοιγες τα πορτο-
παράθυρα να βγούν στο λιακωτό της

ναφθαλίνης τα σκουτιά, της πάχνης τα
υφάδια...

Κι εκεί που πύργωσ' ο καιρός την ερημιά,
έμπηγες τις φωνές

για να μην νιώθεις μόνος.

Εκείνη η μακρινή εποχή στη μαθητεία
της χαράς

Εξω απ' την απελπισία των πραγμάτων,
μακριά απ' τις άρρωστες

φωνές των παιδιών και την προϊδέαση
του θανάτου, μες σε ρεκάσματα νερών

μέσα στις πυρκαγιές των δειλινών...

Κι ο ίδιος δρόμος που σε πάει και σε
φέρνει ως εδώ,

εδώ που έμεινες μισός του σκοταδιού
μισός του φέγγους που ολοένα

υποχωρεί και μ' ό,τι σου 'μεινε ν' αφήνε-
σαι στη φοβερή παλινοδία

και να μην είσαι πια ούτε εδώ ούτε κι εκεί,
κέρμα ψιλό στο δίβουλο, της τύχης χέ-
ρι...

Τάσος Κανάτσης

Επιστροφή στο παρελθόν.

Ύστερα από 23 χρόνια, οι απόφοιτοι του
σχολικού έτους 1968 - 69, του Β Δημοτι-
κού Σχολείου Ευόσμου - Θεσ/νίκης, με το
δάσκαλό τους Χρήστο Γ. Εξάρχου
(συν/χος τώρα απ' το '69), πραγματο-
ποίησαν στις 26 Σεπτέμβρη 1992, σε κέ-
ντρο της πόλης μας, συνεστίαση σε
ατμόσφαιρα χαράς και συγκινήσεων. Η
συμμετοχή υπήρξε καθολική.

Με την ωραία αυτή συγκέντρωση νο-
στάλησαν και επέστρεψαν με τα φτερά
της φαντασίας τους στα περασμένα, αξέ-
χαστα εκείνα μαθητικά χρόνια.

Επακολούθησε γλέντι τρικούβερτο και
στο τέλος προγραμμάτισαν ημερήσια
μελλοντική εκδρομή (θεού θέλοντος και

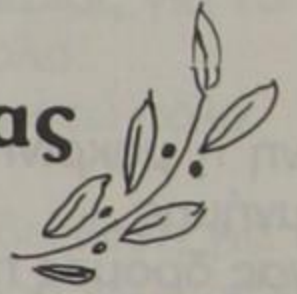
καιρού επιτρέποντος) για το καλοκαίρι
του 1993, για τα δαφνοστεφανωμένα υ-
ψώματα της Πίνδου: Τσιούκα και Προφή-
τη Ηλία του χωριού Φούρκα της
Ηπείρου, όπου στο 1ος έπεσε ηρωικά
την 1η - 11 - 1940, ο 1ος έλληνας αξιωμα-
τικός υπολοχαγός Διάκος Αλέξανδρος
Δωδεκανήσιος και στο 2ο τραυματίστη-
κε στις 2-11-'40, ο συντ/ρχης Δαβάκης
Κων/νος, Πελοποννήσιος, πολεμούντες
εναντίον της επίλεκτης Ιταλικής ορεινής
μεραχίας Τζούλια των Αλπίνων.

"Όλα γκρεμίστηκαν εκεί και μέριασαν
στη μπάντα, για να περάσει η Λεβεντία
της Νιότης του σαράντα".

- Θεσ/νίκη Οκτ. '92
- Ανταποκριτής.

Ας μην ξεχνούμε την ιστορία μας

Είναι αλήθεια πως εμείς οι Έλληνες έχουμε μια μεγάλη και λαμπρή ιστορία η οποία συνοδεύεται από πολλά και σπουδαία γεγονότα που την στολίζουν. Γι αυτό δεν πρέπει ποτέ να την ξεχνούμε μικροί και μεγάλοι, διότι έθνος το οποίο ξεχνάει την ιστορία του χάνεται.

Ασφαλώς οι παλαιότεροι θα ενθυμούνται πως οι εκπαιδευτικοί διδάσκανε την ιστορία αντικειμενικά χωρίς να προσθέσουν ή να αφαιρέσουν κάτι. Έτσι καθιερώθηκαν οι διάφορες εορτές που είχαν σχέση με τις επετείους. Οι δάσκαλοι με μεγάλη υπομονή τους μιλούσαν και τους μάθαιναν τα ωραία εκείνα τραγούδια που ήταν γεγάτα παλμό και δόξα, όπως: "Μακεδονία ξακουστή του Αλεξάνδρου η χώρα" ή όπως, τα πήραμε τα Γιάννενα μάτια πολλά το λένε", τα οποία οι νέοι μας τα χόρευαν στις επετείους. Ακόμη τους μάθαιναν το άλλο τραγούδι: τι ζητούν οι Βούλγαροι στη Μακεδονία, τι ζητούν οι Βάρβαροι στα ελληνικά χωριά. Οποιαδήποτε εθνική επέτειος γινόταν σε πόλη ή νησί η άλλον ελληνικό χώρο, γνωστοποιούνταν σε όλα τα σχολεία της Ελλάδος από τους εκπαιδευτικούς και δεν ήτανε τοπική επέτειος, με αποτέλεσμα οι νέοι μας να ήταν πάντα ενήμεροι στα εθνικά μας θέματα.

Χωρίς βέβαια να θέλω να θίξω τους εκπαιδευτικούς, ζητώ συγγνώμη, διότι δε φταίνε αυτοί, αλλά δεσμεύονται από τα διάφορα προγράμματα που εφαρμόζει ο εκάστοτε αρμόδιος υπουργός και η εκάστοτε κυβέρνηση κάθε φορά. Ακόμη παλαιότερα βλέπαμε τους νέους μας από την εφηβική ηλικία να φλογίζονται από

πατριωτικά αισθήματα και να επιθυμούν να ενηλικιωθούν και να πάνε στρατιώτες να υπηρετήσουν την πατρίδα, σήμερα βλέπουμε εντελώς το αντίθετο.

Βλέπουμε νέους να μην θέλουν να υπηρετήσουν στο στρατό, μαθητές να μην θέλουν να παρελάσουν. Φοβερό αυτό το φαινόμενο για μας τους Έλληνες. Και τώρα απ' όλα αυτά γεννάται το ερώτημα: ποιός φταίει, φταίνε οι νέοι μας, ασφαλώς όχι την ακέραια ευθύνη έχουν η Πολιτεία και οι γονείς. Ακόμη, χρέος της Πολιτείας είναι να μεριμνήσει ώστε τα διάφορα ιστορικά βιβλία να γράφονται και να διδάσκονται χωρίς αλλοιώσεις στους νέους, διότι η ιστορία δεν είναι ζωγραφικοί πίνακες αφηρημένης τέχνης που τους εκθέτουμε. Στο λαό δεν πρέπει να υποδεικνύουμε τα σύνορά μας και την ιστορία μας μόνο όταν ένας κακός γείτονας μας ενοχλεί, αλλά να ενθυμούμεθα πάντα όλα εκείνα τα γεγονότα και τους ήρωες που έπαιξαν σπουδαίο ρόλο στο Έθνος μας.

Αυτά δεν πρέπει να τα ξεχνούμε ποτέ κι αν προσπαθήσουμε να βάλουμε στον καθρέφτη μας για να τα εφοδιάσουν το υποθηκοφυλάκιο με σωστά στοιχεία, ώστε όταν τα διαβάζουν οι κληρονόμοι να ενημερώνονται σωστά, ή ακόμη όπως έλεγαν οι παλαιοί: "Το γαϊδαρό μας να τον τείζουμε καθημερινά για να μας εξυπηρετεί κι όχι την παραμονή της εορτής που θα πάμε στο πανηγύρι".

Είμαι βέβαιος πως οι νέοι μας παρά τη σύγχυση των καιρών, όταν χρειαστεί θα κάνουν το χρέος τους.

• Λουκάς Εζνεπίδης.

Ο Λουκάς και η φλαμουριά

"Φύτεψε κι εσύ ένα δέντρο, μπορείς". Αυτό το σύνθημα που βγήκε στους αιθέρες από τα μέσα ενημέρωσης και έφτασε ως τα πέρατα της χώρας, πολλοί νεοέλληνες το υιοθέτησαν και το 'καναν πράξη. Ανάμεσα σε τόσους κι ο Λουκάς από την Κόνιτσα, πήρε μια φλαμουριά και τη φύτευσε έξω από το σπίτι του σε κοινόχρηστο χώρο της πόλης. Την περιέφραξε, την πότιζε συχνά τα καλοκαίρια και η φλαμουριά μεγάλωνε και έγινε ένα υγιέστατο δέντρο που άνθιζε τον Ιούνιο και σκορπούσε το γλυκό άρωμά της σ' όλη τη γειτονιά. Ολοι την καμάρωναν και περισσότερο, ο ίδιος ο Λουκάς που τη φρόντιζε σαν παιδί του. Και μια μέρα, ξαφνικά, σκαπτικό μηχάνημα που έβαλε ο Δήμος για διαμόρφωση του γύρω χώρου, μ' ένα τσάφ" τσάκισε και ξερίζωσε το δέντρο. Αποτέλεσμα: Ολοι οι γείτονοι στενοχωρέθηκαν και ο Λουκάς φαρμακώθηκε από τη λύπη του, σα να του σκότωσαν τη μάνα.

Ίσως πει κάποιος που θα διαβάσει αυτές τις γραμμές: Ωχ αδερφέ, για ένα δέντρο θα συζητάμε τώρα; Στο Σαράγεβο σκοτώνονται παλικάρια...

Όσοι φύτεψαν έστω κι ένα δέντρο, αυτοί μπορούν να καταλάβουν πιο εύκολα τη χαρά εκείνου που φυτεύει και τη λύπη του όταν καταστρέφεται το δημιούργημά του. Η καταστροφή μπορεί να γίνει σε ένα λεπτό ή σε μερικές ώρες, ενώ η προσπάθεια αναδάσωσης από τη φύση ή τον άνθρωπο απαιτεί πολλές δεκαετίες για επανπορθωση του κακού.

Πρέπει επομένως, να είμαστε προσεκτικοί τόσο για τη διαφύλαξη του δάσους, αλλά και για κάποιο μεμονωμένο δέντρο, σε ένα επίκεντρο σημείο.

Είναι δύσκολο να σκεφτόμαστε και να εξετάζουμε, προκειμένου να κόψουμε ένα δέντρο που εμποδίζει την εκτέλεση καποιου έργου, μήπως μπορούμε να το παρακάμψουμε ή αν δε γίνεται αλλιώς, να το μεταφυτέψουμε σε κάποια άλλη θέση; Νομίζουμε ότι είναι πολύ απλό....

Σ.

Εκδήλωση Β' Δημ. Σχολείου

Το βράδυ της 11η Νοεμβρίου, ο Σύλλογος Γονέων - Κηδεμόνων του Β Δημ. Σχολείου Κόνιτσας, κάλεσε τα μέλη του και πραγματοποίησαν αποχαιρετηστήρια εκδήλωση, με την ευκαιρία της συνταξιοδότησης του δάσκαλου Ανδρέα Αποστόλου, διευθυντή του Σχολείου, ο οποίος αποχώρησε από την ενεργό υπηρεσία, ύστερ' από 36 συναπτά χρόνια εργασίας. Στην εκδήλωση, ήταν παρόντες όλοι οι γονείς των μαθητών του Σχολείου, τους οποίους, μετά από λόγους και ανταλλαγή φιλοφρονήσεων, αποχαιρέτησε συγκινημένος ο Α.Α. Στη θέση του, τοποθετήθηκε η σύζυγός του Χαρίκλεια.

Σύντομο Βιογραφικό:

Ο Ανδρ. Αποστόλου γεννήθηκε στο Πάπιγγο και αποφοίτησε το 1954 από το Διδασκαλείο Βελλάς. Υπηρέτησε από το 1956 - 61 στην Πυξαριά, 1961 - 70 στο Πάπιγγο, 1970 - 71 στη Μόλιστα και από το 1971 ως το 1992 στα Δ. Σχολεία της Κόνιτσας, όπου ως διευθυντής του Β. Δημ. Σχολείου συνταξιοδοτήθηκε πρόσφατα.

Θάνατοι αγωνιστών Εθν. Αντίστασης Χαρίσης Ζδράβος.

Στις 2/12/92 πέθανε και κηδεύτηκε στη Θεσσαλονίκη ο Κονιτσιώτης αγωνιστής της Εθν. Αντίστασης, Χαρίσης Ζδράβος. Ο Χ.Ζ. γεννήθηκε στην Κόνιτσα από μικροαστική οικογένεια το 1914. Μόλις δημιουργήθηκε η οργάνωση του ΕΑΜ στην Ηπειρο, οργανώθηκε από τους πρώτους. Υστερα από σύγκρουση στην Κόνιτσα με συνεργάτες των Ιταλών βρέθηκε σε μία από τις πρώτες ένοπλες ομάδες στα Κ. Ραβένια με τον Ηρακλή Ζέρβα. Ήταν η πρώτη ένοπλη ομάδα στο Πωγώνι και η δράση της απλώθηκε σιγά σιγά και στις κοντινές επαρχίες Ζαγορίου και Κόνιτσας. Από την αρχή της ύπαρξής της ανέλαβε το ανελέητο χτύπημα της κλεψιάς, που είχε πάρει ανησυχητικές διαστάσεις στη βασανισμένη ύπαιθρο, και την εξόντωση των προδοτών συνεργατών του εχθρού.

Έτσι ο Χ. Ζδράβος, λίγο λίγο, έγινε το πρόβλημα των εχθρών και προδοτών.

Με την ίδρυση του Αρχηγείου Γκραμπάλας - Καλαμά" εντάχθηκε σ' αυτό. Υπηρέτησε για λίγο στο 15ο Σύνταγμα και μετά στο 85ο ως καπετάνιος του 1ου λόχου.

Έλαβε μέρος σ' όλες σχεδόν τις επιχειρήσεις του 85ου Συντάγματος και όπου οι περιστάσεις απαιτούσαν επικίνδυνες καταδρομές, ήταν κι εκείνος μέσα.

Στο επιτυχημένο και αριστοτεχνικό εγχείρημα της "Καλλιθέας" που έγινε στις 7-9-44, ήταν αρχηγός της δεκαμελούς ομάδας των μεταφιεσμένων σε Σαρακατσαναίους και εξόντωσε το φρουρό Γερμανό δίνοντας το σύνθημα της επίθεσης για την ολοκληρωτική καταστροφή του γερμανικού φυλακίου. (Για το επεισόδιο αυτό ο λαός αυθόρμητα έβγαλε και τραγούδι).

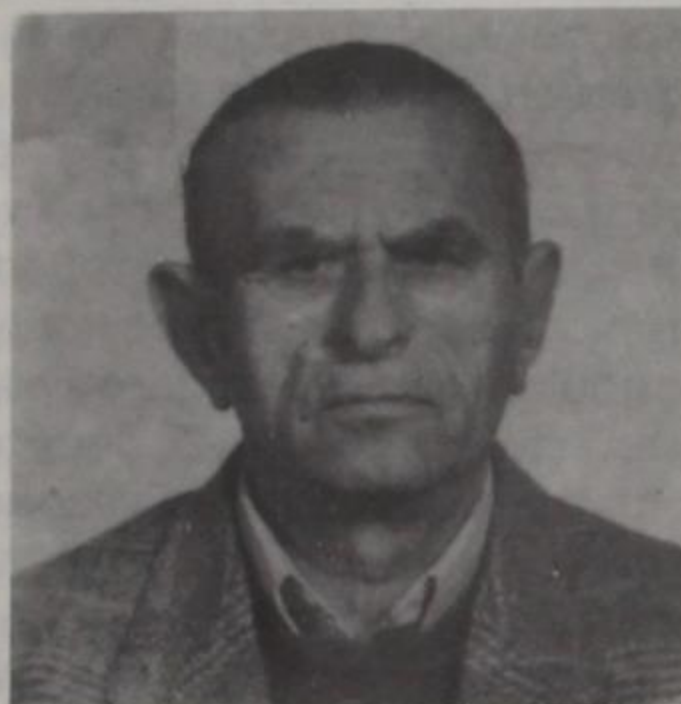
Μετά τη Βάρκιζα συναντήθηκε με τον Άρη Βελουχιώτη στην περιοχή της Κόνιτσας και τον ακολούθησε στη διαδρομή της πορείας του.

Συνέχισε τον αγώνα στις τάξεις του Δημ. Στρατού με το βαθμό του ταγματάρχη, εξακολουθώντας να λαβαίνει μέρος πάντα στις πιο δύσκολες αποστολές. Πήρε ενεργό μέρος και στις μάχες τις Μουργκάνας.

Μετά την υποχώρηση του Δ. Σ. στην Αλβανία, βρέθηκε στη μακρινή Τασκένδη της Σοβ. Ενωσης μαζί με χιλιάδες αγωνιστές του Δ.Σ. και επέστρεψε στην Αθήνα το 1976.

Το 1978 ξεναγύρισε στη γεννέτειρά του Κόνιτσα, όπου έζησε ως το Φθινόπωρο του '92. Τους τελευταίους μήνες, λόγω ασθένειας πήγε στη Θεσ/νίκη όπου ζουν τα δυό του παιδιά και τα εγγόνια του κι εκεί πέθανε σε ηλικία 78 ετών.

Βασίλης Μήτσης

Την 1η Δεκέμβρη '92 πέθανε στο χωριό του Ζέρμα ο Βασίλης Μήτσης, σε ηλικίας 68 ετών. Ο Β. Μ. αγωνίστηκε μαζί με όλους τους χωριανούς της ανταρτομάνας Ζέρμας στη διάρκεια της Ιταλογερμανικής Κατοχής, κατά του εχθρού, μεσ' απ' τις οργανώσεις του ΕΑΜ - ΕΛΑΣ. Στον εμφύλιο έχασε δυο αδέρφια και ο ίδιος εξορίστηκε στη Γυάρο για την αντιστασιακή του δράση. Διετέλεσε πρόεδρος του χωριού του στο παρελθόν και στην τρέχουσα τετραετία, ως το θάνατό του.

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

	Οκτώβριος	Νοέμβριος	Δεκέμβριος
Έλαχ. θερμοκρ.	-8°	-1,6°	-5,2°
Μεγίστη "	30°	24,2°	16,2°
Σχετ. υγρασία	67%	74%	71%
Ύψος βροχής	186 εκ.	104 εκ.	134 εκ.

ΚΑΛΟΚΑΙΡΟ

ΣΧΟΛΙΟ

Αποψή μας είναι πως τόσο ο Ορειβατικός Σύλλογος Ιωαννίνων όσο και ο Σύλλογος Προστασίας Ηπειρωτικής Φύσης με τα δημοσιεύματά τους αδικούν κατάφορα τα μέλη του οικολογικού Συλλόγου "Πράξις" που εδρεύει στην Κόνιτσα, εφ' όσον εκ προοιμίου αρνούνται τις αγαθές προθέσεις του εν λόγω συλλόγου που αφορούν την ανέγερση ορειβατικού καταφύγιου στην χαράδρα του Αώου. Ο Ορειβατικός Σύλλογος Ιωαννίνων προσφεύγει και σε συνειδητή παραπληροφόρηση του αναγνωστικού κοινού όταν προδικάζει την μετατροπή του καταφύγιου σε "ειδυλλιακή πάμπ". Επίσης αποτελεί μεγάλη παρεξήγηση η αναφορά του Ορειβατικού Ιωαννίνων πως η Ιερά Μονή Στομίου διαθέτει ξενώνα. Ο συγκεκριμένος χώρος είναι λατρευτικός ανήκει σε πιστούς και προσκυνητές, οι ορειβάτες και οι πιστοί της φύσης οφεί-

λουν και δικαιούνται να έχουν το δικό τους κατάλυμα προσαρμοσμένο στις δικές τους ανάγκες. Με τα μέλη του οικολογικού συλλόγου "Πράξις" έχουμε εκδράμει πολλές φορές στην Χαράδρα του Αώου και μπορώ να καταθέσω σαν μαρτυρία πως ο θαυμασμός και ο σεβασμός που τρέφουν προς τον συγκεκριμένο χώρο είναι πράγματα δεδομένα.

Οι τοπικισμοί όπως και οι εθνικισμοί είναι καταστάσεις απορριπτέες αλλά στην συγκεκριμένη περίπτωση πρέπει να επισημάνουμε το γεγονός πως στην Κόνιτσα η οικολογική συνείδηση ευρίσκεται σε ζηλευτό επίπεδο, με μόνη ίσως εξαίρεση τους λαθροκυνηγούς που έχουν αφανίσει το στολίδι της χαράδρας του Αώου το αγριόγιδο. Ελπίζουμε πως με το καταφύγιο θα επιτευχθεί ειρηνική συνύπαρξη αγριόγιδου και ανθρώπου.

A.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Δυο Αλβανοί λαθρομετανάστες βρέθηκαν μαχαιρωμένοι σε περιοχή της Ζέρμας στις αρχές Νοεμβρίου. Οι Αρχές συμπεραίνουν ότι σκοτώθηκαν σε συμπλοκή μεταξύ τους.

Παρόλο το κρύο συνεχίζεται και το Νοέμβρη η κάθοδος ομάδων λαθρομεταναστών από τ' αλβανικά σύνορα.

Έλατα φύτεψε ο Δήμος έξω από το Δημαρχείο και αλλού. Είναι μια καλή προσπάθεια και νομίζουμε ότι πρέπει να συνεχιστεί.

Στις 1-12 ήρθε στην Κόνιτσα ο πρεσβευτής των Η.Π.Α. κ. Σωτήρχος και επισκέφτηκε τον Μητροπολίτη κ. Σεβαστιανό.

Με παγωνιά γιόρτασαν φέτος τα Χριστούγεννα οι Κονιτσιώτες και με λίγους

ξένους επισκέπτες, σε σύγκριση με τις περσινές γιορτές.

Αρκετή βροχή, με δυνατό αέρα, πτώση θερμοκρασίας και χιόνια στη Γκαμήλα και στα γύρω βουνά, έπεσε στην περιοχή μας την 13η προς 14η Νοεμβρίου.

Η 17η Νοέμβρη γιορτάστηκε με ομιλίες στα Σχολεία της Κόνιτσας και με συγκέντρωση στο προαύλιο του Δημαρχείου Φορέων και πολιτών. Στη συγκέντρωση (11.30 π.μ) που έγινε με πρωτοβουλία του Δήμου κατατέθηκαν στο Μνημείο πεσόντων στεφάνια και λουλούδια και στο τέλος όλοι μαζί οι παρευρισκόμενοι έψαλαν τον Εθνικό Ύμνο. Μ' αυτόν τον τρόπο οι Κονιτσιώτες έδωσαν το παρόν και τίμησαν τους νεκρούς του Πολυτεχνείου.

Εβδομήντα (70) πυρκαγιές δηλώθηκαν στο Δασαρχείο Κόνιτσας στη διάρκεια του 1992. Ευτυχώς που οι καταστροφές των δασών μας δεν ήταν πολύ μεγάλες. Ας ευχηθούμε και ας προσέξουμε ώστε το 1993 να μην έχουμε τα ίδια.

Το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Νοέμβρη, ασυνήθιστη για την εποχή καλοκαιρία ευνόησε τους αγρότες για τη συλλογή και το αλώνισμα του καλαμποκιού και τις άλλες γεωργικές δουλειές.

Στις αρχαιρεσίες που είχε ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων του Β Δημ. Σχολείου Κόνιτσας, εκλέχτηκε το νέο Δ.Σ. που αποτελείται από τους εξής: Αντωνία Εζνεπίδη, Πρόεδρο, Παναγ. Ζαχαρόπουλο Αντιπρόεδρο - Βιβή Ράγγα, Γραμματέα - Κώστα Καραγιαννόπουλο, Ταμία και Ουρανία Μουρεχίδη, Μέλος.

Ο Σύλλογος αμέσως, μετά την εκλογή του Δ.Σ., πραγματοποίησε με επιτυχία χορό στα "Πλατανάκια". Το μουσικό συγκρότημα από τα "Λιθαρίτσια" Ιωαννίνων, διασκέδασε τον κόσμο ως τα χαράματα.

Σημειώνουμε ότι η συμμετοχή γονέων καθώς και δασκάλων δεν ήταν μεγάλη, όσο θάπρεπε. Καλό θα 'ναι, σ' αυτές τις εκδηλώσεις, να συμμετέχουν όλοι οι γονείς και οι δάσκαλοι γιατί εκτός από την επαφή που φέρνει πιο κοντά τους ανθρώπους, βγαίνει και κάποιο οικονομικό όφελος για την καλύτερευση των συνθηκών στα Σχολεία μας.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Γεννήσεις.

Ο Σταύρος και η Ανδρομάχη Κίτσιου απόχτησαν στην Κόνιτσα αγοράκι στις 24/9.

Στις 5/12, ο Θωμάς και η Ευθαλία Φατέ απόχτησαν στην Κόνιτσα δίδυμα κοριτσάκια.

Κοριτσάκι απόχτησαν στη Θεσσαλονίκη και ο Δημήτρης και η Ελένη Λύρα στις 10/11.

Στις 7/12 η Ανδρομάχη και ο Γιώργος Αθανάσουλας απόχτησαν στην Αθήνα αγοράκι.

Βαπτίσεις.

Στην Αθήνα, ο Δημήτρης Νικολάτος και η Ελένη Κορέτση, βάπτισαν το αγοράκι τους στις 25/10. Ονομα Δαυίδ.

Στην Κόνιτσα βάπτισαν το κοριτσάκι τους στις 11/11, ο Θανάσης και η Ελένη Ράγγα. Ονομα Μαργαρίτα.

Αρραβώνες.

Στις 14/11 αρραβωνιάστηκαν στην Κόνιτσα η Αμαλία Σ. Βλάχου και ο Δημήτρης Μπρούμπας από τα Γρεβενά.

Η Ευδοκία Καβαδά από την Κόνιτσα και ο Βασίλης Αναγνωστόπουλος από τη Ναύπακτο αρραβωνιάστηκαν στη Γερμανία, στις 21/11.

Γάμοι

Στις 24/10 παντρεύτηκαν στον Αγ. Θωμά Θηβών ο Κώστας Λεοντής και η Σοφία Φ. Γαϊτανίδη.

Στην Κόνιτσα παντρεύτηκαν στις 31/10 ο Γεώργιος Γεωργιάδης από τη Λάρισα και η Σοφία Τσιαλιαμάνη.

Στις 8/11 παντρεύτηκαν στην Κόνιτσα, ο Γιώργος Κουφάλας και η Μαρία Γκόγκου από το Δίστρατο.

Θάνατοι.

Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αγ. Βαρβάρα ο Κων/νος Τρέσκας, 100 ετών, στις 29/10

Πέθανε στην Κόνιτσα τις 30-12-92 η Ρούμνιου Ειρήνη σε ηλικία 82 ετών.

Πέθανε στην Κόνιτσα στις 30-12-92 σε ηλικία 53 η Καβελίδου Μαριάνθη.

Πέθανε στην Καλιθέα η Αφροδίτη Ευαγγέλου ετών 90.

Στην Κλειδωνιά πέθανε η Νίκη Τσουνή, ετών 83.

Στα Άρματα σκοτώθηκε, ύστερα από ανατροπή του αυτοκινήτου - γερμανού, ο Παύλος Σγούνης, ετών 44, στις 5-12.

Στις 15-12 πέθανε στα Άρματα η Χαρίκλεια Σγούρου, ετών 86.

Στην Πηγή πέθανε στις 22-12 ο Γιάννης Βουρδούκας.

Στις 5/11 πέθανε στην Κόνιτσα ο Κων/νος Τσολάκης ετών 92.

Στις 15/11 πέθανε στην Κόνιτσα η Ναυσικά Σωτηριάδου, ετών 61.

Στο Εκκλησιαστικό Γηροκομείο Κόνιτσας πέθανε στις 18/11, η Θεόπη Ζώη, ετών 85.

Στη Ζέρμα πέθανε στις 16/12, ο Μιχάλης Αδάμος, 88 ετών.

Στις 24-11 πέθανε στην Κόνιτσα ο Γιώργος Μητσόπουλος, ετών 92.

Ευχαριστούμε θερμά όσους μας συμπαράσταθηκαν στο πένθος του θανάτου του γιού και αδελφού μας Χρήστου (Όλγα - Γιώργος Σπανός).

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΧΡ. ΣΠΑΝΟΥ

Στις 12/11/92 πέθανε στα Γιάννινα και κηδεύτηκε στο Ελεύθερο την άλλη μέρα ο αξιαγάπητος σε όλους μας Χρήστος Σπανός του Δημητρίου σε ηλικία 34 ετών.

Με μεγάλη θλίψη, αλλά και περηφάνεια για το λαμπρό ήθος του, αφιερώνουμε, στο παλικάρι του χωριού μας που η γη τον σκέπασε με το βαρύ χώμα στα 34 χρόνια, πριν ακόμα χαρεί τη ζωή του, τους παρακάτω στίχους:

Νωρίς - νωρίς μας έφυγες
της άνοιξης βλαστάρι
κι όλους με θλίψη γέμισες
άμοιρο παλικάρι.

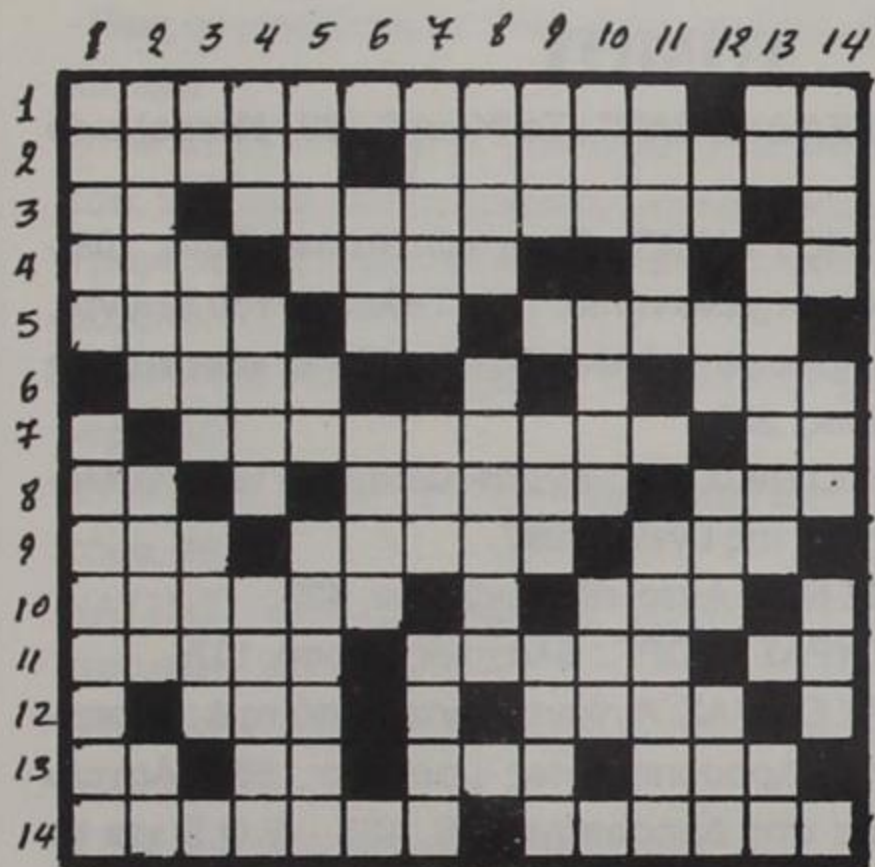
Αδέρφια, μάνα, συγγενείς,
φίλοι γνωστοί και ξένοι,
όλοι μας σε θρηνήσαμε
βουβοί και πικραμένοι.

Στέφανο σου φορέσανε,
κοστούμι, γραβάτα, βέρα
σαν να σε πήγαιναν γαμπρό
στον άλλο κόσμο πέρα.

Δύσκολο να πιστέψουμε
τον άδικο χαμό σου,
στο καφενείο του χωριού
προσμένουμε τον ερχομό σου...

Αιώνια η μνήμη σου αγαπητέ μας Χρήστο
και ελαφρό το χώμα που θα σε σκεπάζει
στη μαύρη γη, όπου η κακή μοίρα σε
έστειλε μες στο άνθος της ζωής σου.

Ο ι φίλοι σου Ελευθεριώτες.

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΠΕΞΟ ΜΑΣ

Οριζόντια:

1. Το νερό της μεγαλώνει τον Αώο. - Πρόθεση. 2. Τον έχουν τα σπίτια στα χωριά μας. - Γυναικείο όνομα.
3. Ανθη - Παλιά ονομασία χωριού της Επαρχίας μας, όπως προφέρονταν απ' το λαό. 4. Έχει αρκετά η Επαρχία μας (καθ.) - Είναι πολύ ωφέλιμο σε όλους. - Άρθρο.
5. Σύμβολο αλλά και διακοίνωση. - Αθλητ. όμιλος - Πολύ απαραίτητα, τον παλιό καιρό, για τους ταξιδιώτες.
6. Γνωστό τσάμικο. - Χρον. σύνδεσμος.
7. Πολύ γνωστό χωριό της Επαρχίας μας - Βυζαντινή νότα.
8. Βυζαντινή νότα (αντίστροφα) - Το κύριο δωμάτιο τα παλιά χρόνια - Είναι για τους στρατιωτικούς.
9. Θεά. - Καταστροφικό παράσιτο (θηλ.) - Γενική άρθρου.
10. Χωριό της Επαρχίας μας. - Τον φοβούνται οι Άγγλοι (Αντιστ).
11. Απαραίτητη στους ξυλοκόπους, τον παλιό καιρό. - Τον γνώρισαν και πολλοί μαθητές τα παλιά χρόνια. - Ο αριθμός 21.

12. Ν.Τ.Μ. - Μάρκα ρολογιών.

13. Ο αριθμός 12 (αντιστρ) - Το ακούμε στις προεκλογικές συγκεντρώσεις. - Το ζητούν τα μωρά - Ευνοϊκό, καλότυχο (καθ.)

Κάθετα:

1. Βουνό ψηλό, στην Επαρχία μας. - Παλιά ονομασία χωριού της Επαρχίας μας.
2. Γνωστοί στους Βυζαντινούς - Το Πάσχα ξοδεύεται πολύ. Τα δυο τρίτα επαναστατικού στρατού.
3. Το ... μισό όπλο. - Γράμμα του αλφαβήτου μας. - Προς Θεού, έλεος (ξ. λ.)
4. Επαναστατικός στρατός - Απαραίτητο στα Νοσοκομεία - Μεγάλος αγώνας από τα αρχαία χρόνια για την απόκτησή του.
5. Δε μυρίζουν (χωρίς α) - Καλή ποιότητα - τα συναντούμε στη θάλασσα (αντίστροφα).
6. Γνωστά στην ύπαιθρο. - Απαραίτητη σε κάθε γυναίκα τα παλιά χρόνια.
7. Απ' εκεί περνάνε οι ορειβάτες όταν κατεβαίνουν από τη Γκαμήλα - Πρόθεση - Τοποθεσία κοντά στο Μπουραζάνι.
8. Μεγάλος επαναστάτης ... χωρίς ουρά. - Είναι κοντά στο Γράμμο.
9. Επίρ. Βεβαιωτικό - Απαραίτητη στα άλογα πριν από κοπιαστική εργασία ή ταξίδι - Πρωτεύουσα των Λατίνων.
10. Πασίγνωστος Οργανισμός, παλιότερα - Για τους αγρότες της Κόνιτσας είναι ευεργέτης - Τα 3 πρώτα γράμματα Σαιξπηρικού ήρωα.
11. αργυρίτης (ορυκτό) - Καμμιά φορά μας πιάνει στον ύπνο.
12. Άρθρο θηλ. καθαρεύουσα (αντίστροφα) - ο αριθμός 11 - Συγγένεια - τρέχει γρήγορα.
13. Αρχικά παλιότερου Κόμματος - Ιερό ή μιαρό, αλλά απαγορευμένο (ξ. λ.) - Αθλ. Όμιλος.
14. Τον διατηρούν όλοι στα χωριά μας. - Αριστη ποιότητα. - Πασίγνωστο από την Κατοχή.

Σ.Τ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Δ' ΤΟΜΟΥ

Τεύχη: 36 - 47 = 1991 - 92

(Οι αριθμοί δίπλα στους τίτλους υποδηλώνουν τις σελίδες).

ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ ΧΡ. Κονιτσιώτες μετανάστες, 497.

ΑΝΔΡΕΟΥ ΗΛΙΑΣ: Η δεκαετία του Βυρσοδεψείου, 3. Οι Βορειοηπειρώτες, η εξουσία, η Κοινωνία, 26 - Οι επαρχιακοί οδοί Κόνιτσας, 123 - Ιστορική συναυλία, 129 - Σκηνές Χειμώνα, 289 - Το μέλλον της Κοιλάδας Αώου, 389 - Οι Υλοτόμοι, 402 Επιστροφή 477.

ΑΠΟΓΡΑΦΗ: 1971 - 81 - 91, 73.

ΒΕΥΚΕΡ JENS: Οι πέστροφες του Αώου, 17.

ΒΛΑΧΟΣ ΛΑΜΠΡΟΣ: Αλβανικές εξελίξεις, 22 - Πολιτιστικές δραστηριότητες στην Ηλιόρραχη, 199. - Τάκης Αδάμος, 241 - Μνήμη Γ. Μακάτη, 388 - Μνημόσυνο Αριστούλας Καρρά, 434.

ΒΟΤΣΙΚΑΣ ΔΗΜΟΣ: Οι θηριωδίες των Γερμανών στο Κεφαλόβρυσσο, 354 - Σύμβολο ηρωισμού, 442.

ΒΟΥΡΔΟΥΚΑΣ ΒΑΓΓ.: Ιστορίες μαστόρων, 69 - Το Συρράκο, οι ιστορίες και ο Σύλλογος Κρυστάλλης, 115 - Ο Αλή Πασιάς στα Γιάννινα, 195 - στο Σταυροδρόμι, 233 - Πάσχα στα Μέγαρα, 383.

ΓΕΛΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΦΙΛΙΠΠΑΣ: Μαρία Δημάδη, 9.

ΓΕΡΟΜΙΧΑΛΟΣ ΓΕΩΡΓ.: Επιστολή στην "ΚΟΝΙΤΣΑ", 471.

ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΔΗΜ.: Η μάχη της Πίνδου, 164.

ΓΚΟΥΝΤΟΥΒΑ ΝΙΚΗ: Θύμισες, 25 - Γιορταστικό τριήμερο, 462 Τσιολέχρισμα καλαμποκιού, 463.

ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗΣ ΓΕΩΡ. Το Ταχ. Ταμιευτήριο 505.

ΔΟΥΣΜΠΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ: Ιστορικό οικισμού Κόνιτσας, 46 - 84 - 125. Παιδαγωγικά θέματα, 456

ΕΖΝΕΠΙΔΗΣ ΛΟΥΚΑΣ: Πρωτομαγιά στην Κόνιτσα, 113 - Το πανηγύρι της Παναγίας, 147 - στο Παζαρόπουλο, 196 - Νοσοκομείο Κόνιτσας, 234 - Οι θυσίες των γονέων, 333 - Κάτι που διέφυγε από το Δασαρχείο, 387 - Ας είμαστε άγρυπνοι, 428 - Η Τηλεόραση, 469. Ας μην ξεχνούμε, 512

ΕΞΑΡΧΟΥ ΧΡΗΣΤΟΣ: Οι γανωτήδες της Ηπείρου, 103 - Παλιό έγγραφο Φούρκας, 285 - Στη μνήμη του Νίκου Χ. Κοτσίνα, 337 - Δραστηριότητες Συλλόγων, 363, 406.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ ΒΑΓΓ.: Το "Κουρί" 139 - Νεκρολογία 338.

ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΑΝΑΣΤ.: Κονιτσιώτικα ανέκδοτα, 105 - Το λησμονημένο νήπιο, 195 - Το λεξικό του Σιούντα, 226 - Προσφυγικά ανέκδοτα, 412 - Ο κουρεμένος γαίδαρος, 280.

ΖΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΑΠ.: Αγροτουρισμός, 198 - Ο Μαρθώνιος της υγείας, 297.

ΖΗΚΟΣ ΝΙΚ.: Αυτοί που φεύγουν, 433.

ΖΗΜΟΥΡΑΣ ΓΕΩΡΓ.: Βλάχικος γάμος, 107.

ΖΙΩΓΑΣ ΘΩΜΑΣ: Αγναντεύοντας από τη Δροσοπηγή, 15 - Δροσοπηγιώτες μαστόροι, 58 - Αρχαία λατρεία στη Δροσοπηγή, 86, 135 - S.O.S για το Καντισιώτικο γεφύρι, 180 - Νωπογραφίες εξωκκλησιών Δροσοπηγής, 181 - Ευχάριστη έκπληξη, 200 - Κουδαρίτικα, 216 - Γλώσσα κτιστών Δροσοπηγής, 274, 310, 375, 415 - Πατριδογνωστικά, 416 - Λιάσκα... 447 - Περιοίκων Μακεδόνων τοπωνυμικό, 467, 481

ΚΑΝΑΤΣΗΣ ΤΑΣΟΣ: Νοσταλγία, 239 - Βιγλάτορας των περασμένων μέινε, 329 - Σαν παραμύθι, 431 - Στοχασμοί, 464.

ΚΑΨΑΛΗΣ ΦΩΚ.: Νεοσελτζουκισμοί, 20 - Έκφραση συμπάραστασης, 82.

ΚΟΛΙΟΣ ΑΧ.: Ιστορικά αφηγήματα, 31 - Αποχαιρετισμός, 197 - Ιερ. Μονή Μολυβδοσκεπάστου, 328 - Ο Ραδ/μός "ΔΡΥΙΝΟΥΠΟΛΙΣ", 339 - Μια ημέρα στο Γαναδιό, 381. Λουτρά Καβασίων, 428 - Το πανηγύρι της Αγ. Μαρίας, 429 - Το πανηγύρι Αγ. Παρασκευής - Πυξαρίας, 469. Η ταφή των νεκρών 503.

ΚΟΛΙΟΥ ΑΝΤ.: Κέντρο Υγείας Κόνιτσας, 42 - Χωρίς τίτλο (ποιήμα), 149 - Τηλεόραση και παιδί, 337 - Θέματα αγωγής, 380 - Οδεύω - Ήλιος (ποιήματα), 432.

ΚΟΝΤΟΔΗΜΟΣ ΔΗΜΟΣ: Η Αγ. Παρασκευή στην Κατοχή, 166.

ΚΟΥΚΕΣΗΣ ΒΑΣ.: ΒΥΡΣΟΔΕΨΕΙΟ, 211 - Παραίτηση, 259.

ΚΩΣΤΑΣ ΓΡΗΓ.: Οδοιπορικό, 177.

ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΠ.: Αναμνήσεις απ' τον πόλεμο του 1940, 163.

ΚΩΤΣΙΝΑΣ ΚΩΝ.: Η Αποκριά στη Δροσοπηγή, 334 - Πως οργανώθηκε το ΕΑΜ στο χωριό μου Κάντισκο, 263.

ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ Ι.: Ποιότητα ζωής στην Κόνιτσα, 252, 300 - Στην Πουρνιά, η προελλαδική πόλη Τράμπια και το Ιερό Μαντείο του Οδυσσέα Βούνειμα, 346.

ΜΠΟΥΓΙΑΣ ΝΙΚ.: Οι φωτιές δε σβήνουν μόνο με νερό, 421.

ΜΠΟΥΡΗΣ ΓΕΩΡΓ.: Του Ηπειρώτη τσοπάνη το τάμα, 29.

ΝΑΤΣΗΣ ΠΑΝ.: Ναρκωτικά, 50, - 94, - Στόχοι, επιτυχίες, 236.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΛΕΞ.: Λίγα λόγια για έναν συμπατριώτη μας, 145.

ΝΤΙΝΗΣ Ι.: Στα χρόνια της Κατοχής, 313.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΣΩΚ.: Ο τραυματισμός, 223.

ΠΑΝΤΑΖΗΣ ΣΤ.: Μια παράλειψη, 5.

ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ ΗΛ.: Η δοξασμένη Κοιλάδα Αώου, 6, 53, 89, 142, 186, 220, 278, 315, 369, 410, 459, 493.

ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΗΣ Γ.: Η δουλειά είναι τιμή, 28 - Ξέρεις ποιός είμ' εγώ, 114. - Κάλιο αργά, 219 - Ο λαός της χαράς, 239 - Η βράβευση της Κονιτσιώτικης Ομοσπονδίας, 335 - Κόνιτσα (ποίημα) 464.

ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΔΡ.: Η Κόνιτσα σαν Επαρχία, 270.

ΠΛΑΤΗΣ ΑΧ.: Η Κόνιτσα και το Βυρσοδεψείο, 113.

ΠΟΡΦΥΡΗΣ ΑΘ.: Συνεστίαση Συλλόγου Οξυάς, 70 - Η Οξυά τιμά τους ευεργέτες της, 426 - Πως πανηγύρισαν στην Οξυά, 466. Ευχαριστήριο. 504

ΡΑΜΑΝΤΑΝΗΣ ΔΗΜ.: Μνημείο στην Αννίτσα, 8.

ΡΕΜΠΕΛΗΣ ΝΙΚ.: Ο Σ. Δημάρατος στη Μάχη της Πίνδου, 162 - Η παράδοση των Ιωαννίνων στους Τούρκους, 261.

ΡΙΣΤΑΝΗΣ ΑΠ.: Η Μέρτζανη και το Τελωνείο της, 250.

ΣΕΡΡΑΣ ΠΑΥΛΟΣ: Αθλητικά νέα 290.

ΣΠΑΝΟΣ Ι.: Στη μνήμη Α. Γεωργιάδη, 153.

ΣΥΝΤ. ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Κουβεντιάζοντας με τους φίλους μας, 1 - Ωρα 12 και 1, 41 - Απογραφής

συμπεράσματα 81 - για το Νοσοκομείο Κόνιτσας, 121 - 1940 - 44, - 161 - Δυο λόγια με τον αναγνώστη, 249 - Η Μακεδονία είναι Ελλάδα, 393.

ΤΑΤΣΗΣ ΔΙΟΝ.: Εμπειρίες από τη Β. Ηπειρο, 281, 321.

ΤΣΑΓΚΑΣ Ι.: Τοπωνυμικά, 10.

ΤΣΙΑΓΚΗΣ ΙΚΑΡΟΣ: Το βιβλίο, 330 - Βυρσοδεψείο, 463 - Β. Μπλέτσας, 472.

ΤΣΙΠΑΣ ΝΙΚ.: Μορφές ευεργετών, 318.

ΤΣΟΜΠΟΣ ΑΙΜ.: Αιμοδοσία, 371.

ΤΟΥΦΙΔΗΣ ΣΩΤ.: Λίγα λόγια, 2. - Ανθρωποι και κοτσύφια, 4 - Απόψεις - Κρίσεις, 18 - Αξιέπαινη εκδήλωση, 19 - Η μέλισσα και τα προϊόντα της κυψέλης, 24 - Απόψεις κρίσεις, 49 - Πολιτιστικές εκδηλώσεις, 67 - Βιβλιοπαρουσίαση, 71 - Σχόλια, 74 - Μουσικό Τμήμα. Κόνιτσας, 111 - Απαράδεκτο θέαμα, 112 - Ο θέρος 131 - Και πάλι το ίδιο τροπάρι, 145 - Σχόλια, 154 - Οι καμπάνες της λευτεριάς, 169

- Με τους "Ροβινσώνες" των βουνών, 174 - Το βιβλίο, 192 - Η γέφυρα της Μέρτζανης, και το Τελωνείο, 209 - Στα Φαράγγια του Αώου, 227 - Αηδονοχώρι, 272 - Πολιτιστ. Εκδηλώσεις στη ΜΕ. ,279 - Βιβλιοπαρουσίαση, 284 - Ποιμενική ξυλογλυπτική, 308 - Παρανομίες στα σύνορα, 319 - Εκδηλώσεις στην Αυστραλία, 326 - Ομορφιές του τόπου μας, 353 - Ο Χριστόδουλος και το πικμέζι, 356 - Για τους φίλους του βουνού, 382 - Σχόλια 389 - Το αλώνισμα, 397 - Ομορφιές του τόπου μας (Βοϊδομάτης) 411 - Σχόλια, 432 - Σύντομες σκέψεις - πικρές αλήθειες, 441

- Πόλεμος 1940, 44 - Ο τρύγος, 454 - Μία πρόταση, 470 - Εθιμα της Κόνιτσας 479 - Το κλαδί 492, - Το αεροπλάνο 491.

ΦΑΣΟΥΛΗΣ ΚΩΝ.: Αναστάσιμα, 327 - Μνήμη Φ. Φασούλη, 388.

ΦΑΣΟΥΛΗΣ ΣΩΤ.: Ανταπόκριση από Κεφαλοχώρι, 386, 422.

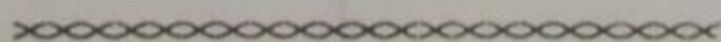
ΧΑΤΖΗΣ ΒΑΣ.: Φράγμα Ελευθέρου, 48.

ΧΑΤΖΗΣ ΒΑΣ.: Φράγμα Ελευθέρου, 48.

ΧΑΤΖΗΣ ΒΑΣ.: Φράγμα Ελευθέρου, 48.

ΧΑΤΖΗΣ ΒΑΣ.: Φράγμα Ελευθέρου, 48.

ΧΑΤΖΗΣ ΒΑΣ.: Φράγμα Ελευθέρου, 48.

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

Κεφάλας Πασχάλης, Θεσσαλονίκη .	2000	Ιερομόναχος Χαραλαμπίδης, Ακάκιος Γα-	
Χαλβαδάκη Δήμητρα, Χανιά	1000	λατάκι, Κορινθίας	1000
Ντούτης Δημήτριος, Θεσσαλονίκη ...	2000	Σαρηδάκη - Ζώγα Παναγιώτα, Άσπρα	
Πορφύρης Σωκράτης	2000	Σπίτια	1000
Πορφύρης Ιωάννης	2000	Φίτσιου - Μάνθου Αναστασία, Ελβετία	6000
Παππιάς Ιωάννης, Ιωάννινα	1000	Βλάχος Μάνθος, Κόνιτσα	1000
Βλάνος Παναγιώτης, Κόνιτσα	2000	Γεωργάτη Ράνια, Θεσσαλονίκη	1000
Μπούνας Βαγγέλης, Κόνιτσα	1000	Μπλιάγκας Ιωάννης, Πηγή	1000
Πορφυριάδης Γεώργιος, Βέροια	1000	Μπλιάγκας Γεώργιος, Ξάνθη	1000
Καλλιντέρης Παντελής, Ιωάννινα	1000	Τόσκας Ιωάννης, Πάδες	2000
Γεωργιάδης Χαράλαμπος, Ιωάννινα ..	1000	Παπαθεμιστοκλέους Χρήστος, Ιωάννινα	2000
Σίμος Ιωάννης, Ιωάννινα	1000	Σιακφά Λευκοθέα	2000
Πέτσιος Αντώνιος, Ιωάννινα	1000	Χριστοδουλίδου Φρόσω, Θεσσαλονίκη	2000
Γκότζος Κωνσταντίνος, Αθήνα	3000	Ραμαντζάς Δημήτριος, Ιωάννινα	2000
Δόσης Ιωάννης, Αθήνα	1000	MINOS & JANE REES ΗΠΑ	5000
Τζίμας Ηλίας, Κόνιτσα	1000	Δήμου Στέφανος, Αθήνα	1000
Παπανικολάου Κωνσταντίνος, Αθήνα .	1000	Φαρμάκη - Δαμιανίδου Ειρήνη, Θεσσαλο-	
Κεφάλια Σταυρούλα, Αθήνα	1500	νίκη	1000
Ευαγγέλου Ουρανία, Κόνιτσα	1000	Συργιάννης Νικόλαος, Δίστρατο	1000
Πασιάς Χρήστος, Ηλιόρραχη	1000	Ντίνος Μάνθος, Θεσσαλονίκη	2000
Ζδράβος Σπύρος Κόνιτσα	1000	Γρέντζιος Γεώργιος, Παλαιοσέλι	1000
Ζδράβος Χαράλαμπος Αθήνα	1000	Παναγιωτίδη Ιοκάστη, Ιωάννινα	2000
Ζώης Θωμάς, Αθήνα	2000	Γαϊτανίδης Φίλιππος Κόνιτσα	1000
Τόγγα - Καλαϊτζή Βεατρίκη, Αθήνα ...	1000	Λύτας Γεώργιος Αθήνα	2000
Θεοδώρου Άννα Κόνιτσα	1000	Ζούκης Αθανάσιος Κόνιτσα	1000
Θεοδώρου Λάμπρος Αθήνα	1000	ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΦΩΚΙΔΟΣ	3000
Ράπτης Παναγιώτης Θεσσαλονίκη ...	1000	Καρράς Ευάγγελος, Αθήνα	1000
Ζάμπος Σπύρος, Αίγινα	2000	Καρράς Μηνάς, Αθήνα	1000
Καρράς Χρήστος, Ηλιόρραχη	1000	Καρράς Παναγιώτης, Αθήνα	1000
Γερομίχαλος Ιωάννης, Γερμανία	6200	Ματσής Θανσης, Αθήνα	2000
Γιούσιος Ελευθέριος Αθήνα	2000	Στεφάνου Βαγγέλης, Κόνιτσα	1000
Δημόπουλος Γεώργιος, Κομοτηνή ...	2000	Ζωγράφος Ευριπίδης, Αθήνα	2000

Γκράσσοσ Νικόλαοσ, Θεσσαλονίκη	1000
Κίτσιοσ Ανδρέασ, Αθήνα	2000
Μάνθοσ Κώστασ, Κόνιτσα	1000
Ζώγασ Κωνσταντίνοσ Ζευγολατειό	1000
Κούγκουλησ Βασιλήσ Κλειδωνιά	1000
Τσούβαλησ θεμιστοκλήσ, Αθήνα	2000
Λέτσιοσ Νικόλαοσ, Αθήνα	2000
Τζίμασ Παναγιώτησ, Κέρκυρα	5000
Γκάγκασ Βασιλήσ, Καλλιθέα	1000
Μουρεχίδησ Βασιλήσ, Κόνιτσα	2000
Ράπτησ Λάμπροσ, Κόνιτσα	5000
Σκαλωμένοσ Δημήτριοσ Αγία - Παρα- σκευή	1000
Γαϊτανίδησ Σπύροσ, Κόνιτσα	2000
Λώτου Γλυκερία, Κόνιτσα	1000
Ζιακόπουλοσ Απόστολοσ, Κόνιτσα	1000
Μουρεχίδησ Ιωάννησ, Κόνιτσα	2000
Παπαχρήστου Μαρία, Αθήνα	2000
Βυρτσώνη Μελπομένη Θεσσαλονίκη	2000
Ντίνησ Πασχάλησ, Σέρρεσ	2000
Χριτόπουλοσ Θανάσησ, Κόνιτσα	1000
Παπαχρήστου Επαμεινώνδασ Αθήνα	2000
Παπαγεωργίου Λάμπροσ, Καστανέα	1000
Κωτόπουλοσ Σταύροσ, Αθήνα	1000
Καραγιάννησ Μιχάλησ, Ιωάννινα	1500
Εζνεπίδου Αντωνία, Κόνιτσα	1000
Μπλιθικιώτησ Βασίλειοσ, Αγρίνιο	2000
Γκότζοσ Θωμάσ, Αθήνα	5000
Σίμοσ Νίκοσ, Θεσσαλονίκη	1500
Κατσαμάνη Μαρία, Πάδεσ	1500
Κοτσίνασ Ιωάννησ Ιωάννινα	2000

Μπούνασ Πέτροσ, Ιωάννινα	2000
Πουλάκου Ουρανία, Αθήνα	2000
Λάκκασ Θεόφιλοσ, Καλλιθέα	1000
Βαλερά Ροδάνθη, Ιωάννινα	1000
Σδούκοσ Σωτήριοσ, Αθήνα	3000
Τάτσησ Ευάγγελοσ, Αίγιο	5000
Φασούλησ Δημήτριοσ, Αθήνα	3000
Μαργαρίτη Γιαννούλα, Δίστρατο	1000
Σουλιέ Γιάννα, Αθήνα	1000
Μπάρμπασ Κωνσταντίνοσ, Δίστρατο	1000
Μουκοβίνασ Κώστασ Μεσοβούνι	1000
Βάρνασ Νικόλαοσ, Κόνιτσα	3000
Αποστόλου Ανδρέασ, Κονιτσα	1000
Μησιακούλη Μαρία, Αθήνα	1500
Βαλαάμη Ειρήνη, Αθήνα	2000
Κωτσίνασ Κωνσταντίνοσ Δροσοπηγή	1000
Παπακώστασ Στέργιοσ, Θεσσαλονίκη	1000
Νικολόπουλοσ Σωτήριοσ ΗΠΑ	7640
Ιερέασ Σδούκοσ Χρήστοσ, Κόνιτσα	2000
Ματσήσ Γεώργιοσ, Κόνιτσα	1000
Κανάτσησ Τάσοσ, Ιωάννινα	1000
Φασούλησ Σωτήριοσ, Κεφαλοχώρι	1000
Ιερέασ Πριμυκύρησ Παναγιώτησ, Παλαιο- σέλλιο	1500
Οικονόμου Σπύροσ, Κόνιτσα	1000
Βαβρίτσασ Ανδρέασ, Θεσσαλονίκη	2000
Παπαγιάννησ Μιχάλησ, Θεσσαλονίκη	2000
Κούγιασ Παναγιώτησ, Κόνιτσα	2000
Τσάνοσ Νικόλαοσ, Ιταλία	8380

ΠΩΛΕΙΤΑΙ Οικόπεδο, γωνιακό
1300 τετραγωνικών μέτρων με
οικοδομή 380 τετρ. μέτρων, που
στεγάζεται σήμερα το Αστυνομι-
κό Τμήμα Κονίτσης, με μηνιαίο
μισθωμά 90.000 δρχ.

Οικοδομούνται συνολικά 1040
τετραγ. μέτρα σύν τα υπόγεια.

Πληροφορίες.

Τηλ. 01 7517136 & 752530

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ή δίνεται με αντιπαρο-
χή φανταστικό, πανοραμικό, ε-
παγγελματικό, γωνιακό
οικόπεδο 980 τ.μ. στην όμορφη
Κόνιτσα, δίπλα από τη
Μητρόπολη.

**Τηλ. Κόνιτσα 22460
Αθήνα 6845884**

ΒΕΑΤΡΙΚΗ Ν. ΜΠΕΚΙΑΡΗ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 23 - (3ος ΟΡΟΦΟΣ)
106 82 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ. ΓΡΑΦΕΙΟΥ: 363 46 41
» ΟΙΚΙΑΣ: 691 60 21

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

Στο χωριό Εξοχή Κόνιτσης η πε-
ριουσία του Ιωάννη Τακιάδη.

Πληροφορίες.

Τηλ. (0691) 91019 & 91054

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

Αγροτεμάχιο 8 στρεμ. με στάβλο
400 τ.μ., δεξαμενή αποθήκες, η-
λεκτρ. ρεύμα κ.α. στην τοποθε-
σία μεταξύ δέματος και
Μπουραζάνι. τηλ. 0651 35864

**HOTEL "ΑΩΟΣ",
RESTAURANT - BAR**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΛΙΘΙΚΙΩΤΗΣ

1ο ΧΛΜ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ — ΚΟΖΑΝΗΣ
ΚΟΝΙΤΣΑ — ΤΗΛ. (0655) 22079

ΕΙΡΗΝΗ ΣΤΑΜΑΤΑΚΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΕΙΔ. ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ - ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΣ
ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΔΥΤ. ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

ΙΑΤΡΕΙΟ: ΘΕΜΙΔΟΣ 4 ΜΑΡΟΥΣΙ
ΟΙΚΙΑ: ΦΛΟΙΑΣ 23 »
ΔΕΧΕΤΑΙ: ΔΕΥΤΕΡΑ - ΤΕΤΑΡΤΗ
ΚΑΙ ΠΕΜΠΤΗ 6 - 8 ΜΜ
ΜΕ ΡΑΝΤΕΒΟΥ

ΤΗΛ. ΙΑΤΡ. 80 24 122
80 69 013
ΤΗΛ. ΝΟΣ. 68 27 940

«ΚΟΝΙΤΣΑ»
Ε.Π.Ε.
ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ
ΔΟΜΙΚΩΝ
ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ

ΜΠΟΥΛΤΟΖΕΣ - ΦΟΡΤΩΤΕΣ ΤΣΑΠΕΣ
ΚΟΜΠΡΕΣΕΡ - GRADAR - ΟΔΟΣΤΡΩΤΗΡΕΣ
ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΛΑΤΟΜΕΙΟΥ
ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΣΥΓΚ/ΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΩΣ

ΣΩΤ. ΛΩΤΟΣ & Β. ΧΑΓΙΖΗΜΕΛΕΤΙΟΥ
ΑΝΤΙΓΩΝΗΣ 10 · ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΑΤΩΝΟΣ
ΤΗΛ 5138315

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΕΚΔΡΟΜΕΣ

**ΝΟΙΚΙΑΣΕΙΣ ΠΟΥΛΜΑΝ
ΚΡΕΤΣΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ**

ΤΗΛΕΦΩΝΑ:

3468.976 - 3421.890 , Αθήνα

Ενοικιαζόμενα δωμάτια με ατομικά
μπάνια και με ιδιωτικό πάρκιν

— — — — —

• Παραδοσιακό Στυλ

ΧΟΥΣΟΣ ΚΩΝ)ΝΟΣ

Τηλ. (0655) 23288

Κόνιτσα

ΤΕΧΝΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

ΜΕΛΕΤΕΣ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ - ΕΠΙΒΛΕΨΗ
Ηλεκτρικών - Μηχανικών εγκαταστάσεων

ΒΑΖΟΥΚΗΣ ΑΝ. - ΜΑΤΣΗΣ ΑΘ.

Βεϊκου 133 Γαλατσι 11146
Τηλ 2223727

ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΣ. ΡΕΒΑΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΚΟΝΙΠΟΛΕΩΣ 22
ΤΗΛ 426951

ΠΑΤΡΑ

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

Δημήτριος Ν. Καζαμίας

Εμ. Μπενάκη 24

Τηλ. 3627 - 725

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. ΡΕΝΤΖΟΣ

Χειρουργός Οδοντίατρος

ΚΟΡΑΗ 8
ΒΙΑΝΝΙΝΑ

ΤΗΛ. ΙΑΤΡΕΙΟΥ 39.817
» ΣΠΙΤΙΟΥ 70.153

Δέχεται καθημερινά: Πρωί 9.30 - 12 — Απόγευμα 5.0 - 9.30
και Σάββατο 8.30 π.μ. - 1.30 μ.μ. με ραντεβού

ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ Π. ΜΗΤΡΗ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

Λ. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ 343
ΑΧΑΡΝΕΣ
ΤΗΛ. 23 17 279

ΔΕΧΕΤΑΙ: ΠΡΩΙ 9.00 - 1.00
ΑΠΟΓ. 5.00 - 8.00
ΕΚΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΑΠΟΓΕΥΜΑ

Dr ΚΩΣΤΑΣ Β. ΝΟΥΣΗΣ

ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΟΣ - ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΛΟΓΟΣ
Τ. ΙΑΤΡΟΣ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ 'ΑΝΔΡΕΟΥ ΣΥΓΓΡΟΥ'
ΕΠΙΜΕΛ. ΝΟΣΟΚ. "ΛΟΙΜΩΔΩΝ ΝΟΣΩΝ"

ΙΑΤΡΕΙΟ: ΣΟΛΩΝΟΣ 66
(ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ)
ΤΗΛ. 3602 966 (106 80)
ΔΕΧΕΤΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 5-8 Μ.Μ.
ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΟΙΚΙΑ ΚΑΣΑΝΔΡΑΣ 10
ΑΝΩ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ
ΤΗΛ. 9701 285